



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01 369 59 00

F: 01 369 59 01

E: gp.mk@gov.si

www.mk.gov.si

Osnutek Nacionalnega programa za kulturo 2014-2017

KAZALO

NACIONALNI PROGRAM ZA KULTURO 2014-2017: POT DO NOVEGA MODELA KULTURNE POLITIKE	4
POSAMEZNA KULTURNA PODROČJA	7
1. KNJIGA	7
2. FILM IN AVDIOVIZUALNA DEJAVNOST	10
3. UPRIZORITVENE UMETNOSTI.....	18
4. GLASBENA UMETNOST	22
5. LIKOVNA UMETNOST	25
6. INTERMEDIJSKA UMETNOST	29
7. LJUBITELJSKA KULTURNA DEJAVNOST.....	31
8. MEDIJI	35
9. ARHITEKTURA	42
10. KULTURNA DEDIŠČINA	44
11. KNJIŽNIČNA DEJAVNOST.....	53
12. ARHIVSKA DEJAVNOST.....	57
POGLAVJA, KI PREČIJO VSA PODROČJA KULTURE	62
13. SLOVENSKI JEZIK.....	62
14. KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	67
15. ČLOVEKOVE PRAVICE IN VAROVANJE KULTURNIH RAZNOLIKOSTI.....	77
16. KULTURNE INDUSTRIJE	81
17. KREATIVNE INDUSTRIJE.....	83
18. DIGITALIZACIJA	85
19. MEDNARODNO SODELOVANJE	88
TRG DELA V KULTURI	91
20. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE V KULTURI.....	91
21. SAMOZAPOSLjeni V KULTURI.....	93
22. NEVLADNE ORGANIZACIJE.....	95
23. JAVNI ZAVODI.....	96
24. ZASEBNI SEKTOR	99
SPREMEMBE ZAKONODAJE	101
INVESTICIJE NA PODROČJU KULTURE	106
KULTURNI PROJEKTI ZNOTRAJ FINANČNE PERSPEKTIVE EU 2014-2020	116
SEZNAM KRATIC	118

NACIONALNI PROGRAM ZA KULTURO 2014-2017: POT DO NOVEGA MODELA KULTURNE POLITIKE

Nacionalni program za kulturo je strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike in njegova priprava je zakonska dolžnost ministrstva, pristojnega za kulturo. Nacionalni program za kulturo 2014-2017 opredeljuje cilje in prioritete na vseh področjih umetnosti in kulture, a obenem daje slovenski kulturi domovinsko pravico znotraj vladnih politik. Slednje počne izraziteje od svojih dveh predhodnikov in predvsem bistveno bolj odločno s prevzemanjem določenih pobud na vladni ravni (arhitektura, kreativne industrije, kulturne industrije), pri čemer brezkompromisno sledi trem temeljnim načelom kulturne politike: vrhunskost, raznovrstnost in dostopnost.

Nacionalni program za kulturo 2014-2017 je rezultat iskrenega odgovora na vprašanje, kaj je mogoče v luči aktualnih razmer spremeniti na bolje. Pri tem je nujno na novo oblikovati instrumente kulturne politike, ki je bila v preteklosti pogosto omejena zgolj na vprašanje financiranja tega ali onega področja. V tej perspektivi smo v njem skušali izraziti tiste preboje, ki izkazujejo odločenost za vpeljavo novega modela kulturne politike. Pri tem se zavedamo zgodovinsko doseženega stanja slovenske kulture, dejanskih pogojev, v katerih ta obstaja in deluje. Cilji, ki so predlagani, so v grobem cilji na treh ravneh. Prva raven zadeva posamezna področja kulture in znotraj njih definiranje tistih ukrepov, ki znajo učinkovito odgovoriti na njihove ključne izzive; če smo pravilno definirali ključne težave področja, potem smo na dobri poti do cilja, ki bo te težave razreševal. Druga raven preči vsa področja kulture in prinaša pomembno dodano vrednost slehernemu od njih. Tretja raven so cilji, ki so izrazito strukturni in zadevajo bodisi reformo trga dela v kulturi ali spremembo normativnih okvirov.

Nacionalni program za kulturo 2014-2017 predstavlja jasno vizijo, ki zagovarja eno samo alternativo: *ali* naj slovenska kultura še naprej deluje v okviru in na način, kot ga poznamo danes, med drugim v stanju relativno bogate in raznolike produkcije, jezikovno omejenega trga, postopnega usihanja zmožnosti in položaja producentov, najsi gre za javni, nevladni ali zasebni sektor, slabšanja položaja ustvarjalcev ter kronične zaprtosti za prihajajoče generacije ustvarjalcev; *ali* pa naj slovenska kultura doživi prenovo celotnega modela kulturne politike, na novo opredeli položaj producentov v kulturi, javnega sektorja, nevladnih organizacij, samozaposlenih v kulturi in zasebnega sektorja, in jim zagotovi ustrezne normativne pogoje, udejani dosežen odklop države od odločanja o vsebinah, poveča avtonomijo javnih inštitucij in kulturi podeli mesto ustvarjalne *anime* razvoja posameznika in družbe - ne retorično in načelno, temveč dejansko. Predlog Nacionalnega programa za kulturo 2014-2017 sledi tej drugi alternativi, še več, vidi jo kot edino možno in stavi nanjo vse, zato ne dopušča razmišljanja o tretji poti. Odločitev in odločenost sta torej jasni: slovenska kultura potrebuje celovito prenovo, nobena korekcija sedanjega modela ne more biti več zadostna, kajti prvi model neizogibno vodi v usihanje ustvarjalnega naboja slovenske kulture kot celote, drugi ga poskuša ustvarjalnost spodbuditi na vse načine in ji dati ključno vlogo v kulturni politiki.

Do podobnega odgovora pridemo tudi ob razbiranju druge rdeče niti Nacionalnega programa za kulturo 2014-2017: oblikovanje ciljev kulturne politike ne le skozi oči kulturnih producentov, temveč vzporedno skozi oči uporabnikov kulture. Ali drugače,

na domala vseh področjih se kot prvi cilj izpostavlja večanje dostopnosti kakovostnih kulturnih vsebin. Razloga sta dva. Najprej, da ima slovenska kultura v tem pogledu še možnosti za izboljšanje stanja in da se kulturni trgi v prihodnosti lahko še razvijejo. In drugič, ker je večanje dostopnosti kakovostne kulturne vsebine vselej najzahtevnejši od vseh ciljev, saj predpostavlja optimalno delovanje celotnega sistema kulture: kakovostno produkcijo, dobro delujočo kulturno infrastrukturo, uspešno nagovarjanje ciljnih občinstev, razvite projekte kulturno-umetnostne vzgoje, uspešno promocijo programov itd.

Leta, če ne meseci, ki so pred nami, bodo za razvoj slovenske kulture ključni, zato Nacionalni program za kulturo 2014-2017 z delom ciljev poskuša odpreti nove vire. Velik del razvojnih projektov je namreč usklajen z usmeritvami nove finančne perspektive EU, zato si resor kulture od nje precej obeta in šele z Nacionalnim programom za kulturo postaja resen sogovornik pri načrtovanju razvojnih projektov.

Zlasti v poglavjih o kulturnih in kreativnih industrijah, ki predstavljajo izjemen potencial povezovanja med kulturnim ustvarjanjem in gospodarstvom, pa tudi v usmerjenosti v evropsko finančno perspektivo 2014-2020, kultura ne le stremi k temu, da pridobi nove vire financiranja, temveč ponuja modele nove ekonomije. Preambiciozno? Ne, kultura lahko v teh segmentih odigra eno ključnih vlog za zagon posameznih gospodarskih panog.

In ne nazadnje, v Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017 se prvič pojavlja celovito poglavje o trgu dela v kulturi, ki opredeljuje nastavke zaposlitvene strategije in se tako neposredno dotika instrumentov delovnopravne in socialnopravne zakonodaje. Poglavje je bilo pisano s tresočo roko, kar je pogojevala zlasti zaskrbljenost nad morebitnim napačnim razumevanjem njegovega namena. Slovenski kulturni model je in bo tudi v bodoče, iz povsem jasnih strukturnih razlogov in izhajajoč iz podmene, da je kultura javna dobrina, slonel na večinsko proračunskem financiranju. A ključno je, kako bomo ta trg dela naredili privlačen za zaposlitve, zlasti za prihajajoče rodove ustvarjalcev, ki danes vanj le težka vstopajo. Cilj je, da se število zaposlenih v kulturnih poklicih do leta 2017 poveča. Cilje je uresničljiv, čeprav vemo, da bodo prihodnja leta omejevala zaposlovanje v javnem sektorju. Ukrepi spodbujajo zaposlovanje v nevladnih organizacijah, med samozaposlenimi in v zasebnem sektorju. Oblikovanje agencije, ki bo načrtno in sistematično skrbela za boljši položaj zaposlenih v kulturi, s pravno in informacijsko podporo, posredovanjem dela in prehajanje zaposlenih iz javnega v zasebni sektor ter obratno, angažiranje samozaposlenih in povezovanje nevladnega in javnega sektorja, je zato ključen korak, ki daje podlago za celovite premike na področju trga dela v kulturi. K njemu pristopamo celovito, zato v besedilu ne boste našli inflacije sintagme "reforma javnega sektorja": vsak izmed producentov je in bo v novem Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo obravnavan glede na svoje posebnosti in svoj položaj. Vsakega moramo krepiti na poseben način.

Kulturna politika preteklega obdobja se je pogosto naslanjala na krilatice o tem, kako je za Slovence kultura edinstvenega pomena, saj nam je stoletja nadomeščala državo. Tisti, ki so si dobronamerno prizadevali kulturo zaščititi pred govoricami o njeni odvečnosti in neunovčljivosti, so se iz strahu, da bo izgubila še tisto malo prostora, ki je bil zanjo predviden, znašli v položaju defenzivnih branilcev *statusa quo*, kakršen koli ta že je. Ta drža se je izkazala kot problematična predvsem zato, ker je na tihem pristala na

to, da je kultura v *resnici* odveč in da je smisel kulturne politike predvsem v tem, da to *resnico* skrije pred svetom, ki bi jo sicer s pridom izkoristil za ukinitvev celotnega kulturnega sektorja.

Zato se predlog nove modela kulturne politike, kakršnega ponuja Nacionalni program za kulturo 2014-2017 usmerja v skrb za formalne pogoje njenega delovanja, ob tem pa daje zavezo, da kultura svoj smisel, namen in mesto v svetu artikulira sama. Prav dobro urejeni normativni pogoji ob sočasnem distanciranju države od odločanja o kulturnih vsebinah namreč omogočajo največji možni razvoj in raznolikost kulture.

Nacionalni program za kulturo 2014-2017 bo verjetno nekoč v retrospektivi (ob)veljal za izrazito "krizni" dokument, saj prihaja sredi ekonomske in socialne krize. Kljub temu je potrebno poudariti, da ni namenjen reševanju kulture v času krize, četudi se z njo spopada. Pripoznava njene meje, ki so predvsem ekonomske narave, nikakor pa ne pristaja na to, da bi le te postale tudi meje človeški ustvarjalnosti. Kultura mora namreč še naprej vznemirjati človeškega duha, le tako jo bomo lahko iskreno postavili na piedestal dejavnika razvoja družbe in posameznika. Morda je to tudi pot iz zatečenega razumevanja pojma razvoja kot izrazito ekonomske kategorije, ki prevečkrat zanemarja kvaliteto življenja posameznika kot enega ključnih kazalnikov razvoja celotne družbe.

dr. Uroš Grilc
minister

POSAMEZNA KULTURNA PODROČJA

1. KNJIGA

Še vedno živa Brechtova maksima »knjiga je orožje«, ker je to v njeni naravi.

Javni interes

V Sloveniji se z založništvom ukvarja 500 poslovnih subjektov, prevladujejo srednje velike in majhne založbe. V letu 2012 je izšlo 5685 knjig in brošur, od tega 883 knjig in brošur izvirnega leposlovja, med katerimi zvrstno prevladuje roman. Približno polovica izdanih leposlovnih del je slovenskih. Javna agencija za knjigo RS je v obdobju 2009–2012 sofinancirala med 5 in 10 odstotki celotne knjižne produkcije. V Sloveniji deluje 58 splošnih knjižnic, v katere je včlanjen povprečno vsak četrti Slovenec. Član splošno knjižnico letno obišče približno dvajsetkrat in si izposodi povprečno 50 enot knjižničnega gradiva, od tega 12 knjig. Ocena je, da gospodinjstvo letno kupi v povprečju 1 do 2 knjigi, to na člana gospodinjstva nanese okoli 20 €. Slovenci smo torej sorazmerno dobri bralci in slabši kupci knjig. Država financira nakup knjižnega gradiva splošnim knjižnicam, osrednje knjižnice v svoje knjižne zbirke vključujejo večino subvencioniranih knjig, druge knjižnice pa precej manjši delež. Večji del naklad subvencioniranih knjig odkupijo knjižnice, ki za odkupe namenijo okoli 7.000.000 € letno, to pomeni, da se ta sredstva vrnejo v panogo. V slovenskih knjigarnah (deluje jih malo več kot 100) se proda le tretjina vseh prodanih knjig. Skupni obseg prometa panoge v letu 2012 znaša 81.000.000 € in se je v zadnjih 4 letih znižal za približno četrtino, od tega je prodaja knjig vredna okoli 60.000.000 €.

Med prednosti slovenskega knjižnega trga lahko štejemo bogato in raznoliko produkcijo, visoko knjižnično izposojno ter sistematično državno pomoč področju knjige, ki podpira vse elemente knjižne verige. Temeljni problem področja ob specifičnosti majhnega trga je nižanje naklad knjig, visoka prodajna cena in neurejena cenovna politika ter padec prodaje v knjigarnah.

Na področju knjige predstavlja javni interes zagotavljanje pogojev za usklajeno delovanje vseh členov knjižne verige na področju leposlovja in humanistike, ki vodi k optimalnim rezultatom na področju ustvarjanja, zalaganja, razširjanja in branja kakovostnih knjig in revij. Pri uresničevanju javnega interesa na tem področju je treba zagotavljati zlasti spodbudne okoliščine za izdajanje in povečevanje prodaje kvalitetnih knjig in revij, dotok vrhunskih del iz tujine in prevajanje kvalitetnih del slovenskih avtorjev v tuje jezike ter predstavitev slovenske ustvarjalnosti s tega področja v mednarodnem prostoru. Ob tem so v javnem interesu tudi zagotavljanje spodbudnih pogojev za ustvarjalce na področju leposlovja in humanistike, razvoj kulture branja in kupovanja knjig, promocija knjige in ustvarjalnosti na tem področju, delovanje založništva in knjigotrške mreže ter razvoj e-knjige. Javni interes se ob skrbi za visoko kvaliteto knjig in revij izraža tudi z ukrepi za ustrezno dostopnost ter cenovno dostopnost knjige.

V prihodnjem obdobju so izzivi na tem področju povezani predvsem s povečanjem prodaje knjig in njihovo dostopnostjo, digitalizacijo, krepitvijo bralne kulture ter povezovanjem akterjev s področja knjige. Pomemben razvojni ukrep je tudi sprejetje predpisov, ki bodo dolgoročno stabilizirali založniški trg in cenovno politiko. Razvojne potenciale področja knjige je treba podpreti tudi s sredstvi evropskih kohezijskih politik

ter zagotoviti stalno strokovno spremljanje in analizo učinkov sofinanciranja na področju knjige.

Nosilka kulturnih politik in ukrepov na področju knjige je leta 2008 ustanovljena Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. Republika Slovenija podpira spremembo evropske direktive, da se bo leta 2015 izenačila davčna stopnja za tiskano in elektronsko knjigo in bo knjiga ne glede na nosilec obdavčena po nižji stopnji.

Cilji in ukrepi

1. Večja prodaja kakovostnih knjig in revij.

Ukrepi:

- sprejetje Zakona o knjigi, s katerim se uvede enotna cena knjige in poveča dostopnost knjig v knjigarnah,
- izvedba nacionalnih kampanj za promocijo kulture branja in kupovanja knjig in revij,
- ciljna podpora programom za pospeševanje prodaje knjig in revij v knjigarnah,
- razvoj portala knjige na trgu.

Pojasnilo: Slovenski knjižni trg je zaradi jezikovne zamejenosti še posebej ranljiv, saj svojih prednosti, ki izhajajo iz majhnosti trga, ni znal izkoristiti sebi v prid, kot so to storili denimo na Finskem in na Islandiji. V zadnjih letih se obseg panoge zmanjšuje, zaradi slabe prodaje pa založbe vztrajno nižajo naklade subvencioniranih knjig. Večji del subvencioniranih del odkupijo knjižnice, knjigarne končnim kupcem prodajo relativno majhen prodajni delež. Kvalitetne knjige so slabše dostopne, zaradi nizkih naklad in slabe prodaje v knjigarnah je njihova cena relativno visoka, cenovna politika pa neurejena. S povezanimi ukrepi – uvajanje enotne cene knjige in pogojevanje subvencij za knjigarne z zahtevanim najnižjim številom naslovov različnih založb in aktualne knjižne in revijalne produkcije v prodajnem programu – želimo povečati prodajo kvalitetnih knjig in revij, izboljšati njihovo dostopnost ter dolgoročno stabilizirati področje knjige. Enotna cena knjige je ukrep, ki za določeno obdobje onemogoča spreminjanje cene za posamezni naslov in velja v polovici evropskih držav.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena potrebnih sredstev: 300.000 € v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, JAK.

Kazalniki:

- prodanih knjig na glavo prebivalca letno (2012: ocena 2);
- število knjigarn (2012: 100);
- število izposojenih knjig na prebivalca letno v splošnih knjižnicah (2012: 12; 2017: 15);
- povprečna naklada leposlovne knjige (2011: 947; 2017: 1.500);
- obseg prometa v založništvu (2012: 81.000.000 €; 2017: 100.000.000 €);
- povprečno število prodanih naslovov izvodov na subvencioniran naslov v prvem letu prodaje (2012: 200; 2017: 300).

2. Bolj učinkovita državna podpora knjigi v smeri celovite politike do knjige.

Ukrepi:

- Javna agencija za knjigo v okviru srednjeročne strategije oblikuje usmeritve za podporo knjižni in revijalni produkciji, v kateri opredeli tudi: najvišje število sofinanciranih knjig glede na razpoložljiva proračunska sredstva ter najvišje in najnižje pragove sofinanciranja projektov glede na pričakovane učinke (višina avtorskih honorarjev, cena knjige, potencialni krog bralcev ipd.),
- spodbujanje pretvorbe subvencioniranih knjig in revij v elektronski format ter podpora pretvorbi že izdanih subvencioniranih knjig v elektronski format,
- razvoj platforme za prodajo elektronskih knjig,
- podpora projektom krepitev kompetenc na področju knjige in določitev minimalnih založniških standardov.

Pojasnilo: Državna podpora zahtevnejši knjižni produkciji s področij leposlovja in humanistike vzpostavlja okoliščine za nastanek, razvoj in dostopnost kvalitetne knjižne produkcije bralcem na celotnem območju Slovenije, vendar je v zadnjem obdobju predvsem zaradi nižanja naklad in upada prodaje ta podpora preveč razpršena. Povprečna višina sofinanciranja knjige na projektnem razpisu v zadnjem obdobju znaša 3250 €, na programskem razpisu pa približno 6000 €. Projektna podpora knjižni produkciji mora omogočati tudi izplačilo ustrezno visokih avtorskih honorarjev in omogočati razvoj področja v celoti, vključno z digitalizacijo. Razvoj elektronskega založništva je odvisen tudi od vzpostavitve osrednjega prodajnega portala, ki bo zagotavljal dostopnost do elektronskih knjig vseh založnikov. Z zmanjšanjem razpršenosti se bodo povišala sredstva, izboljšala se bo dostopnost knjig ter dvignila njihova kakovost. Slabšanje položaja založniške panoge je privedlo do nižanja kvalitete knjig, za ustavitev tega trenda bo JAK podporo usmeril v krepitev kompetenc na področju knjige ter spodbudil oblikovanje minimalnih založniških standardov.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 350.000 € v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: JAK, MK, MGRT.

Kazalniki:

- vseh izdanih knjig in brošur letno (2012: 5685);
- število sofinanciranih knjig s strani JAK (2012: 352; 2017: 300);
- število sofinanciranih revij s področja leposlovja in humanistike (2012: 30);
- delež sofinanciranih knjižnih naslovov med vsemi prvič izdanimi leposlovnimi knjigami letno – UDK 8 (2011: 16 %);
- postopna izenačitev subvencije na knjižni naslov in na revijo na projektnem in programskem razpisu;
- dostopnost celotne subvencionirane knjižne produkcije v elektronski obliki do leta 2017;
- celovita vključenost izdanih elektronskih knjig v platformo za prodajo elektronskih knjig do leta 2015;
- ohranjanje števila izvedenih projektov za krepitev kompetenc na področju knjige.

3. Slovenija – osrednja gostja na mednarodnem knjižnem sejmu v Frankfurtu.

Ukrepi:

- ciljno sofinanciranje prevodov slovenskih avtorjev v nemški jezik,
- sofinanciranje izdaj knjig slovenskih avtorjev pri uveljavljenih nemških založbah,
- dogovor s prireditelji Frankfurtskega knjižnega sejma o Sloveniji kot osrednji gostji.

Pojasnilo: Nastop Slovenije kot osrednje gostje na najpomembnejšem mednarodnem knjižnem sejmu v Frankfurtu je pomemben tako z vidika dolgoročne prepoznavnosti in umestitve slovenskih avtorjev ter slovenske ustvarjalnosti na področju knjige na nemškem govornem področju kakor tudi z vidika širše prepoznavnosti slovenske ustvarjalnosti in kulturnih in gospodarskih potencialov. Uspešen nastop držav kot osrednjih gostij na Frankfurtskem knjižnem sejmu izrazito povečuje število izdaj domačih avtorjev na nemškem govornem področju in širše, na drugih knjižnih trgih, sočasno pa krepi kulturno turistični potencial države, s čimer pripomore h gospodarski rasti, razvoju kulturnih in storitvenih dejavnosti ter novim zaposlitvam. Ker projekt zahteva dolgotrajno in kompleksno pripravo, je časovnica izvedbe predstavitve Slovenije kot osrednje gostje odvisna od dogovora z organizatorji sejma, na podlagi dosedanjih izkušenj jo je moč načrtovati v obdobju 2017–2019. Ob tem bo JAK še naprej prisoten v Leipzigu, svojo prisotnost pa bo okrepil v Londonu.

Čas izvedbe: pripravljalne naloge se začnejo izvajati leta 2014, ciljni razpisi za prevode v nemški jezik se začnejo izvajati v letu 2014, izvedba predstavitve Slovenije kot osrednje gostje je načrtovana v obdobju 2017–2019.

Ocena finančnih sredstev: dodatna sredstva v obdobju 2014–2017 v skupni višini 2.500.000 €, celotna vrednost projekta 6.000.000 €.

Odgovornost: JAK, MK, MGRT, MZZ, Agencija Spirit, panožna združenja in drugi vladni resorji.

Kazalniki:

- povečanje števila prevodov slovenskih avtorjev v nemški jezik za 30 % letno;
- število podprtih prevodov v nemščino s strani JAK (2012: XX);
- število vseh prevodov v nemščino (do 2013: 582; do 2017: 1000);
- število izdanih del slovenskih avtorjev pri uglednih nemških založbah;
- obsežnejša promocija turizma in slovenskega gospodarstva.

2. FILM IN AVDIOVIZUALNA DEJAVNOST

Z razvojem filmske kulture do nove dobe slovenskega filma.

Javni interes

V zadnjih dveh desetletjih je bilo v sistemsko ureditev nacionalne kinematografije v vseh njenih segmentih, od razvoja filmskih in avdiovizualnih del, produkcije, promocije, distribucije in prikazovanja kakovostnega filma, hrambe, varovanja in predstavljanja filmske dediščine do vpetosti filmske vzgoje in izobraževanja v celotni

kurikulum, vloženo veliko prizadevanj. Danes področje institucionalno sestavljajo Slovenski filmski center, javna agencija RS (osrednja institucija, ki skrbi za sofinanciranje programov in projektov s področja in na katero je država prenesla bistveni delež uresničevanja javnega interesa na področju, v nadaljevanju: SFC), Filmski studio Viba film Ljubljana (tehnična podpora nacionalnemu filmskemu programu), Slovenska Kinoteka (osrednji zavod za predstavitev domače in svetovne filmske dediščine), Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije (strokovna hramba nacionalne filmske dediščine) in Akademija za gledališče, radio, film in televizijo (osrednja visokošolska umetniška ustanova na področju filma). Javni interes na področju poleg omenjenih ustanov uresničujejo tudi javni zavodi v ustanoviteljstvu lokalnih skupnosti, in sicer na programskih področjih prikazovanja filmskih in avdiovizualnih del s pretežno nekomercialnimi, nacionalnimi in evropskimi filmi (t. i. art kino programi) ter filmske vzgoje. Pomemben del nacionalne kinematografije predstavlja tudi dejavnost RTV Slovenija, predvsem pri razvoju filmskih in avdiovizualnih del, produkciji, promociji, distribuciji in prikazovanju kakovostnega filma ter filmski vzgoji.

V letu 2012 je bilo po podatkih slovenskih distributerjev v kinematografski distribuciji na celotnem ozemlju Slovenije prikazanih 398 filmov, od tega je 187 ameriških (njihova povprečna gledanost je bila 10.678 gledalcev), 189 evropskih in filmov kinematografij tretjih držav (povprečna gledanost 2692 gledalcev) in 22 slovenskih filmov, vključno s starejšimi filmi, koprodukcijami in avdiovizualnimi projekti (povprečna gledanost 6012 gledalcev, vključeni so tako filmi, sofinancirani z javnimi sredstvi, kot filmi, ki so nastali brez državne podpore). Vseh kino gledalcev je bilo 2.637.830.

V Sloveniji je po zbirnih podatkih več kot 50 produkcijskih hiš, vendar se to število spreminja glede na registracijo in obstoj nosilcev dejavnosti. Pomenljiv je podatek, da je bilo za produkcijo filmov, video filmov in televizijskih oddaj leta 2011 registriranih kar 513 različnih pravnih subjektov. V Sloveniji delujejo tudi 3 filmski studii, 4 izvajalci postprodukcijskih storitev, 11 distributerjev (vir: javno dostopni podatki SFC) in 27 prikazovalcev: od tega jih je 25 vključenih v Art kino mrežo Slovenije (združenje kinematografov in prikazovalcev kakovostnega filma, člani mreže so predvsem javni zavodi v ustanoviteljstvu lokalnih skupnosti, mreža ima skupaj 32 dvoran s 5173 sedeži), 2 prikazovalca pa razpolagata s komercialnimi multipleksi v večjih centrih in imata skupaj 59 dvoran. Poleg tega imamo v Sloveniji trenutno še 9 filmskih festivalov (razen nacionalnega festivala so vsi mednarodni) ter 5 medijev, ki so v celoti ali delno posvečeni filmski kulturi.

V zadnjem petletnem obdobju 2008–2011 (vir: statistični podatki SFC 2008-2011) je SFC (prej Filmski sklad Republike Slovenije, javni sklad) sofinanciral 22 igranih celovečernih filmov, 9 dokumentarnih celovečernih filmov, 14 igranih koprodukcijskih filmov, 1 dokumentarni koprodukcijski film ter 71 razvojnih projektov in scenarijev, v javni distribuciji pa je bilo prikazanih 31 novih sofinanciranih slovenskih filmov. Največji delež povprečnega števila gledalcev novih slovenskih filmov je bil dosežen leta 2010 zaradi uspešnice *Gremo mi po svoje*, in sicer 46.368,75, najmanjši pa leta 2009, in sicer 4.432. Lani je bilo v distribuciji 11 novih slovenskih filmov, podprtih z javnimi sredstvi, povprečje njihovih gledalcev pa je bilo 7282.

Največ javnih programskih sredstev za filmsko produkcijo je bilo v omenjenem obdobju razdeljenih leta 2009 (5.072.148 €), najmanj pa lani (3.602.782,60 €). Povprečni proračun celovečernih igranih filmov, sofinanciranih z javnimi sredstvi SFC, je bil najvišji leta 2008 (1.471.300 €), povprečno sofinanciranje celovečernih filmov pa je bilo najvišje leta 2010 (835.035 €). Pri tem je treba upoštevati tudi zagotavljanje neodplačnih storitev in tehnike Filmskega studia Viba film Ljubljana, ki je pri

produkciji filmov, sprejetih v sofinanciranje, sodelovala s storitvami v višini 5.099.679 €. V zvezi z dejavnostjo Filmskega studia Viba film je treba premisliti o novih, učinkovitejših poslovnih modelih delovanja na tem področju.

V javni interes na področju filmske in avdiovizualne dejavnosti sodijo:

- zagotavljanje pogojev za razvoj in kakovost filmske, kinematografske in avdiovizualne dejavnosti v vseh fazah t. i. kinematografske verige, od razvoja prek produkcije, distribucije in prikazovanja, do filmske vzgoje in izobraževanja ter festivalske dejavnosti,
- dostopnost in gledanost kakovostnih filmskih in avdiovizualnih del v Sloveniji ter slovenskih filmskih in avdiovizualnih del v mednarodnem prostoru,
- razvoj in delovanje trga filmskih in avdiovizualnih del.

Dolgoletna odsotnost vizije razvoja filmskega področja, osredotočanje predvsem na vidik produkcije in neupoštevanje celotne kinematografske verige, nezadostna javna finančna podpora področju filma in avdiovizualni dejavnosti ter kadrovske težave se danes kažejo predvsem v naslednjih problemih: nekontinuirana proizvodnja nacionalnega filmskega programa, pomanjkanje srednjeročne programske strategije in jasno opredeljenih ciljev na področju nacionalnega filmskega programa, vprašanje statusa in odgovornosti filmskih producentov (večinoma gre za produkcijske hiše, ki brez javne finančne pomoči ne bi zmogle opravljati svoje dejavnosti), premajhna povezanost med SFC ter RTV Slovenija pri nastajanju, produkciji in promociji slovenskega filma, pomanjkanje načrtno promocije slovenskega filma, deficitarnost na področju specifičnih tehničnih filmskih poklicev ter nerazvitost trga filmskih in avdiovizualnih del. Prav tako smo še vedno soočeni z nezadostno prisotnostjo filmske vzgoje in izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah ter mankom univerzitetnega študija zgodovine in teorije filma. S cilji in ukrepi odgovarjamo na to stanje.

Cilji in ukrepi

1. Višja gledanost kakovostnih slovenskih in evropskih filmskih in avdiovizualnih del ter kakovostnih filmov in avdiovizualnih del kinematografij tretjih držav.

Ukrepi:

- sofinanciranje kakovostne kinematografske in avdiovizualne produkcije z večjim promocijskim in distribucijskim potencialom,
- ob selektivni shemi sofinanciranja vzpostavitev nove, alternativne sheme sofinanciranja filmskih in avdiovizualnih projektov za javno prikazovanje, na podlagi katere se bodo sredstva dodeljevala glede na gledanost projektov ali uspešnost prijavitelja: sofinanciranje bo izvajano na način dodeljevanja vračljivih sredstev,
- finančne spodbude za inovativne distribucijske in poslovne modele (denimo video na zahtevo ipd.), ob pogoju recipročnega vlaganja prejemnikov sredstev nazaj v filmsko in avdiovizualno produkcijo,
- dolgoročna podpora festivalom kakovostnega filma, art kino mreži, projektom promocije kakovostnega filma in projektom filmske vzgoje kot bistvenih orodij pri dvigovanju filmske kulture in pismenosti (prehod na večletno financiranje),
- podpora kinematografski distribuciji kakovostnih slovenskih in evropskih filmov ter filmov kinematografij iz tretjih držav,
- vzpostavitev metodologije merjenja števila in gledanosti prikazanih slovenskih in evropskih filmov ter avdiovizualnih del in filmov kinematografij tretjih držav v televizijskih in spletnih medijih ter javna dostopnost izmerjenih podatkov in

podatkov o gledanosti filmov na spletni strani SFC (za pridobitev podlage za učinkovitejše načrtovanje programskega sofinanciranja in distribucije).

Pojasnilo: Ukrepi predvidevajo prednostno sofinanciranje kakovostnih kinematografskih in avdiovizualnih projektov, ki bodo na podlagi ciljno določenega občinstva dosegali večjo gledanost v vseh sedanjih in prihodnjih distribucijskih modelih. Učinke bo mogoče izmeriti v vsakoletnem povprečju gledanosti novih kinematografskih del, številu odkupljenih del s strani izdajateljev televizijskih medijev in tudi odkupljenih licencah za javno mednarodno predvajanje.

Ukrepi predvidevajo tudi oblikovanje nove sheme sofinanciranja in izbire projektov, ki bo skladno z novim sporočilom Evropske komisije o državni pomoči za filmsko produkcijo in drugih avdiovizualnih del omogočala sofinanciranje (s povratnimi sredstvi oziroma z investicijskim transferjem) projektov na podlagi uspešnosti in kakovosti producentskega dela, kulturne pomembnosti in ocene doseganja ustreznega občinstva oziroma gledanosti.

Vsebinsko ukrepi sledijo spremembi poslovnih modelov pri produkciji in distribuciji avdiovizualnih del, ki je nastopila z razvojem svetovnega spleta in digitalne tehnologije. Konkreten predlog tako zadeva omogočanje zagonskega financiranja novih distribucijskih ali poslovnih modelov pod pogojem, da prejemnik javnih sredstev investira v produkcijo novih filmskih ali avdiovizualnih del.

Za kakovostno in raznoliko produkcijo, podprto z javnimi sredstvi, bomo potrebovali 10.000.000 € na letni ravni. Pri oceni optimalne višine sredstev smo upoštevali letno povprečje 10.000.000 € programskih sredstev za financiranje dejavnosti Slovenskega filmskega centra in Filmskega studia Viba film Ljubljana, 1.000.000 € za letno sofinanciranje avdiovizualnih del in letno 4 odstotke oziroma okvirno 3.500.000 € iz prispevka za programe in storitve RTV Slovenija, namenjenega za sofinanciranje filmskih in avdiovizualnih del neodvisnih producentov. K tej oceni smo dodali še 800.000 € za javno vlaganje v inovativne modele distribucije.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, glede na *pojasnilo* pa bi bila za obdobje 2014–2017 potrebna sredstva v višini 15.500.000 € na leto, sredstva EU.

Odgovornost: MK, SFC, Filmski studio Viba film Ljubljana, RTV Slovenija.

Kazalniki:

- število gledalcev v slovenskih kinematografih leta 2012: 2.637.830;
- povprečje gledanosti sofinanciranih slovenskih filmskih in avdiovizualnih del v kinematografskem predvajanju (2012: 7.282 gledalcev povprečno na film; 2017: 15.000);
- povprečje gledanosti kakovostnega evropskega filma in filmov iz kinematografij tretjih držav, distribuiranih v art kino mreži (2012: 10.033 gledalcev povprečno na film; 2017: 17.000);
- povprečje gledanosti slovenskih in evropski filmov ter filmov iz kinematografij tretjih držav, prikazanih v distribuciji na celotnem ozemlju Slovenije (2012 si je 211 takih filmov povprečno ogledalo 3038 gledalcev);
- število odkupljenih filmov, sofinanciranih z javnimi sredstvi, s strani izdajateljev televizijskih medijev;

- število odkupljenih licenc za javno predvajanje slovenskih filmov in avdiovizualnih del v mednarodnem prostoru (2012: 3; 2017: 6);
- število projektov, odobrenih po novi dodatni shemi sofinanciranja projektov po merilih gledanosti oziroma uspešnosti (2013: 0; 2017: 4);
- število sofinanciranih projektov novih modelov distribucije (2013: 0; 2017: 6);
- povečanje deleža zasebnih vlaganj prejemnikov sredstev za zagon inovativnih distribucijskih modelov v produkcijo, od 10 % kot začetnega praga v letu 2014 do 35 % v letu 2017.

2. Večji trg za kinematografska in avdiovizualna dela.

Ukrepi:

- sprememba Zakona o Slovenskem filmskem centru, javni agenciji RS, Zakona o Radioteleviziji Slovenija in Zakona o medijih v smeri širitve pogojev za razvoj dejavnosti in trga,
- Slovenski filmski center oblikuje srednjeročno strategijo, v kateri še posebej opredeli:
 1. strokovno podlago za razpise v naslednjem petletnem obdobju, ki bodo temeljili na tematski in žanrski raznovrstnosti filmskih in avdiovizualnih projektov, na generacijski zastopanosti avtorjev, na opredelitvi ciljnega občinstva in povezovanja različnih nosilcev produkcije;
 2. kriterije za uravnoteženo spodbujanje prvencev glede na druge avtorje, pri čemer se določi najvišji zgornji prag financiranja posameznega filma;
 3. nominalno omejitev financiranja zgornje vsote posameznega celovečernega filma, ob upoštevanju spodbujanja večjega deleža zasebnih vlaganj in pridobljenih sredstev EU;
 4. obseg in število velikih nacionalnih filmskih projektov v naslednjem srednjeročnem obdobju, med njimi tudi delež mladinskih filmov;
 5. prednostna merila in način sofinanciranja realizacije filmskih projektov z že zagotovljenimi sredstvi EU (Euroimages, Ustvarjalna Evropa ipd.) ali drugimi že zagotovljenimi paritetnimi sredstvi (t. i. crowdfunding);
 - učinkovitejše izkoriščanje evropskih sredstev (Euroimages, program Media v okviru Ustvarjalne Evrope);
 - zvišanje odstotka zbranega prispevka za programe in storitve RTV Slovenije v preteklem letu, iz katerega ta letno nameni finančna sredstva za izdelavo filmov neodvisnih producentov za javno kinematografsko predvajanje (z dveh odstotkov na štiri), pri čemer ostaja višina RTV-prispevka na sedanji ravni;
 - uvedba dodatne sheme finančne pomoči (denarne vzpodbude) za tuje producente, katerih produkcijska dejavnost je vezana na ozemlje RS, ob upoštevanju kulturnega testa in višine porabljenih sredstev na ozemlju RS;
 - prouči se možnost uvedbe novega izvenproračunskega vira iz 0,5 % letnega bruto prihodka kabelskih, mobilnih, satelitskih in spletnih operaterjev.

Pojasnilo: Ukrepi vključujejo pripravo zakonskih rešitev za kvalitetnejšo, fleksibilno, učinkovito in številčnejšo filmsko in avdiovizualno produkcijo. Ob upoštevanju programsko poslovne avtonomije RTV Slovenija so usmerjeni tudi k natančnejši opredelitvi uresničevanja javnega interesa RTV Slovenija pri sofinanciranju kinematografskih in avdiovizualnih projektov neodvisnih producentov in s tem povezanim zvišanjem odstotka zbranega prispevka za programe in storitve RTV Slovenije, iz katerega ta letno nameni finančna sredstva za izdelavo filmov neodvisnih producentov za javno kinematografsko predvajanje. V povišanju odstotka vidimo

zadostno finančno in s tem trdnejšo podlago, da RTV Slovenija soustvari obširnejši in kakovostnejši program, s tem pa postane tudi odločnejši akter pri povečanju kinematografskega trga, trga avdiovizualnih ter medijskih storitev in razvoja neodvisnih producentov.

SFC izvaja programsko razvojno usmeritev sofinanciranja filmskih in avdiovizualnih projektov z namenom čim širšega zagotavljanja uresničevanja javnega interesa. To pomeni stroškovno učinkovito dodeljevanje sredstev glede na merila kulturne vsebine in doseganja gledalcev: tematsko in žanrsko raznovrstna filmska produkcija, celovita generacijska zastopanost avtorjev, omogočanje razvoja novih avtorskih generacij (debitantov in režiserjev drugega celovečernega filma), zagotavljanje večjega deleža občinstva ter programski razpon, ki omogoča kontinuiran ustvarjalni in profesionalni razvoj izvajalcev filmskih in avdiovizualnih del.

Z namenom, da bi povečali trg kinematografskih in avdiovizualnih del, ukrepi vsebujejo tudi dodatno shemo državne pomoči, in sicer v obliki sheme pomoči, dodeljene kot povrnitev deleža izdatkov za dejavnost tuje filmske produkcije ob dovoljeni višini pogojevanega odstotka teritorializacije porabe in upoštevanju kulturnega testa. Gre za celovit paket regulativnih in fiskalnih pogojev, potrebnih za povečanje konkurenčnosti filmske industrije in vzpostavljanje Slovenije kot privlačne destinacije za snemanje in filmsko produkcijo. Pozitivni učinek, ki ga pričakujemo, je posredno povečanje uporabe avdiovizualnih storitev na ozemlju Slovenije, sodelovanje ustvarjalnih in izvedbenih delavcev v avdiovizualnem sektorju ter izpopolnjevanje, rast in konkurenčnost avdiovizualnega sektorja. Ukrep, ki ga poznajo številne države, ima tudi pozitivne gospodarske učinke.

Za doseg cilja je treba povečati učinkovitost črpanja sredstev EU (Euroimages, program Media v okviru Ustvarjalne Evrope) in število projektov v mednarodnih koprodukcijah. V letu 2012 smo namreč Euroimagesu vplačali 116.235 € članarine, slovenski producenti pa so prejeli podporo v višini 97.900 €. Tudi uspešnost črpanja sredstev iz programa Media, namenjenih za razvoj projektov, je bila komaj 1,09-odstotna (ali 170.291,32 €) glede na celotno višino dodeljenih sredstev.

Z uvedbo dodatne sheme finančne pomoči (denarne vzpodbude) za tuje producente in oblikovanjem prednostnih kriterijev pri javnih razpisih za doseganje večjih odstotkov zasebnega vlaganja v slovenska filmska in avdiovizualna dela, filmsko industrijo in izvoz filmskih produktov želimo povišati delež zasebnih sredstev, namenjen filmski produkciji.

Kot novi izvenproračunski finančni vir za produkcijo, promocijo, distribucijo in prikazovanje kakovostnega filma ministrstvo predlaga tudi zakonsko določitev 0,5 % letnega bruto prihodka kabelskih, mobilnih, satelitskih in spletnih operaterjev.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru sredstev, navedenih pod ciljem 1, ter od leta 2015 tudi letno 3.000.000 € za dodatno shemo pomoči, dodeljeno kot delež izdatkov za dejavnost tuje filmske produkcije na ozemlju Slovenije ob upoštevanju kulturnega testa.

Odgovornost: MK, MF, SFC, Filmski studio Viba film Ljubljana, RTV Slovenija, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število koprodukcijskih filmov z večinskim slovenskim deležem, pri katerih se postopoma veča odstotek tujih koprodukcijskih vlaganj (2012: 1; 2017: 6);
- delež zasebnih vlaganj v projektih, sofinanciranih z javnimi sredstvi;
- število režijskih prvencev in drugih celovečernih filmov: najmanj en celovečerni igrani ali dokumentarni režijski prvenec ali drugi celovečerni film v karieri na leto;
- višina sredstev, črpanih na podlagi nadsacionalnih evropskih programov za financiranje filmskih in avdiovizualnih del, prikazano v odstotnem razmerju do celotne višine razpoložljivih sredstev (črpanje sredstev iz evropskega koprodukcijskega sklada Euroimages – leta 2012 nam je uspelo izčrpati 97.900 €, to pomeni, da smo ob upoštevanju vplačane članarine v višini 116.235 € prejeli 18.335 € manj, kot smo vplačali; leta 2014 načrtujemo povečanje za 25 odstotkov, leta 2017 pa povečanje za 30 odstotkov glede na leto 2014; črpanje sredstev iz novega programa Media v sklopu razvoja projektov – leto 2012: 170.291,32 € ali 1,09 % glede na celotno višino dodeljenih sredstev, do leta 2017 povišati odstotek črpanih sredstev na 6 do 7 %);
- število kinematografskih in avdiovizualnih del, nastalih v koprodukciji z RTV Slovenija in drugimi izdajatelji televizijskih programov na celotnem nacionalnem multipleksu prizemne digitalne radiodifuzije (število filmov in avdiovizualnih del neodvisnih producentov, nastalih v koprodukciji z RTV Slovenija: leto 2012: 13; 2017: 20);
- število tujih kinematografskih filmov in avdiovizualnih del (igranih in dokumentarnih del za televizijsko predvajanje, televizijske nadaljevanke, nanizanke), posnetih na območju Slovenije (2014: 4; 2017: 6);
- znesek porabe tujih produkcij oziroma producentovskih hiš v Republiki Sloveniji.

3. Razvoj kinematografske mreže in krepitev programov filmske kulture.

Ukrepi:

- podaljšanje Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije, ki omogoča obstoj art kino mreže na celotnem ozemlju Slovenije in s tem dostopnost kakovostnih kinematografskih filmov,
- širitev in razvoj mreže art kinematografov v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi in s tem večanje dostopnosti kakovostnega filma na celotnem ozemlju Slovenije,
- večletni programski razpisi za sofinanciranje art kinematografov in programov filmske vzgoje (na način sofinanciranja javnih kulturnih programov), ob nujni udeležbi financiranja s strani lokalnih skupnosti.

Pojasnilo: Podaljšanje Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije je pogoj za nadaljevanje sofinanciranja art kino mreže na celotnem ozemlju Slovenije kot tudi za sofinanciranje distribucije kakovostnega filma. S tem zagotovimo nadaljnji obstoj celotne kinematografske mreže prikazovalcev (bodisi javnih zavodov v ustanoviteljstvu občin bodisi zasebnih podjetij). Za prihodnji razvoj art kino mreže sta nujna tudi finančno in vsebinsko sodelovanje lokalnih skupnosti ter povezovanje kulturnih in izobraževalnih ustanov z drugimi sektorji (gospodarstvo, turizem). Drugi ukrepi, ki spodbujajo povezovanje in omogočajo dostopnost filmskih in

avdiovizualnih vsebin, so povzeti v poglavjih *Digitalizacija* ter *Kulturno-umetnostna vzgoja*.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 240.000 € v okviru razpoložljivih sredstev, sredstva EU.

Odgovornost: MK, SFC, Slovenska kinoteka, lokalne skupnosti, Art kino mreža Slovenije.

Kazalniki:

- število kinematografov v art kino mreži (2012: 25; 2017: 30);
- število sofinanciranih art kino programov (2012: 14; 2017: 20);
- število sofinancirane distribucije tujih kakovostnih evropskih in umetniških filmov (2012: 7; 2017: 20);
- delež prikazanih del iz nacionalne kinematografije, evropskih kinematografij in kinematografij iz tretjih držav na celotnem ozemlju Slovenije (2012: 53 %; 2017: 60 %);
- povprečno število gledalcev slovenskih in evropskih filmov ter filmov kinematografij tretjih držav (2012: 10.033 (art kino mreža); 2017: 17.000 (art kino mreža)).

4. Boljša izraba digitalnih tehnologij.

Ukrepa:

- dokončanje digitalizacije kinematografov, ki v večinskem odstotku prikazujejo nacionalna in evropska kinematografska dela ter dela kinematografij tretjih držav, do leta 2014 ob sodelovanju lokalnih skupnosti,
- večanje digitaliziranega fonda slovenske filmske dediščine s ciljem dostopnosti in uporabe v kulturne, vzgojno-izobraževalne in komercialne namene.

Pojasnilo: Dokončanje digitalizacije kinematografov s kakovostnimi filmskimi programi je nujni pogoj za ohranitev in nadaljevanje kinematografske distribucije kakovostnih slovenskih in evropskih filmov ter filmov kinematografij tretjih držav. V letu 2013 nam bo uspelo s pomočjo lokalnih skupnosti digitalizirati 8 kinematografov, skupaj jih bo tako digitaliziranih 11, leta 2014 načrtujemo še digitalizacijo preostalih 10. Z drugim ukrepom želimo v skladu s prednostnimi kriteriji začeti kontinuirano sofinanciranje digitalizacije slovenske filmske dediščine, saj gre za področje, na katerem izrazito zaostajamo. Ti kriteriji so: kulturni in zgodovinski pomen, dostopnost, urejenost avtorskih pravic, tehnični standardi. Cilj digitalizacije je dostopnost gradiva in njegova javna uporaba. V okviru kazalnikov bomo upoštevali predvsem celovečerne filme, vendar digitalizacija filmske dediščine vključuje tudi vse ostale dolžine, žanre in vsebine, ki bodo ustrezali prednostnim merilom.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 2.900.000 €, vključno s sredstvi lokalnih skupnosti in sredstvi EU.

Odgovornost: MK, SFC, RTV Slovenija, Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število kinematografov, ki predvajajo art kino programe z digitalno opremo za predvajanje (2013: 11; 2014: 21);
- število novih digitaliziranih projektov slovenske filmske dediščine, ki so javno dostopni (2012: 3; 2017: najmanj 15);
- število obiskov spletnih strani za ogled ali dostop do podatkov o filmski dediščini.

5. Prostorska rešitev hrambe slovenske filmske dediščine.

Ukrep: izdelava projekta, ki bo zagotovil dolgoročno urejeno hrambo slovenske filmske dediščine.

Pojasnilo: Ukrep obsega preverbo optimizacije hrambe, uporabe in predstavljanja filmske dediščine v okviru obstoječih kulturnih ustanov ter izdelavo projekta za rešitev ustrezne in trajne prostorske ureditve hrambe slovenske filmske dediščine in kinotečnega arhiva. Arhiv RS in Slovenski filmski arhiv pri Arhivu RS, Slovenska kinoteka, RTV Slovenija in Slovenski filmski center proučijo organizacijske ureditve ter primere dobrih praks na področju Evropske unije in širšega območja, proučijo možne optimizacije, predlagajo konkretne organizacijske, tehnološke in infrastrukturne rešitve ter jih finančno ovrednotijo.

Čas izvedbe: 2015.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: Slovenska kinoteka, MK, RTV Slovenija, Slovenski filmski arhiv pri Arhivu RS, SFC.

Kazalnik:

- izdelan projekt za kakovostno in trajno hrambo slovenske filmske dediščine in kinotečnega arhiva.

3. UPRIZORITVENE UMETNOSTI

Oder kot kritično zrcalo družbe.

Javni interes

Izvajalci javnih kulturnih dobrin na področju uprizoritvene umetnosti so nacionalni javni zavodi, katerih ustanoviteljica je država, občinski javni zavodi, katerih ustanoviteljice so lokalne skupnosti, nevladne organizacije (NVO) in samostojni ustvarjalci na področju kulture. V neformalno mrežo slovenskih institucionalnih gledališč, sofinancirano iz državnega proračuna, je vključenih 13 slovenskih gledališč: 12 javnih zavodov, od tega 3 nacionalni, in Slovensko stalno gledališče v Trstu. Iz državnega proračuna podpiramo tudi programsko in projektno dejavnost NVO ter

delovanje uprizoritveno-vadbenega prostora Stara mestna elektrarna – Elektro Ljubljana (SME). V letu 2012 je bilo v okviru dejavnosti NVO podprtih 14 programov in 32 večletnih projektov ter programsko upravljanje SME. V letu 2012 beležimo 257 premier, ki so imele 1857 ponovitev, in 7336 javnih nekomercialnih prireditev, ki si jih je ogledalo 1.149.271 gledalcev.

Javni interes na področju uprizoritvene umetnosti zajema:

- produkcijo,
- postprodukcijo,
- mednarodno sodelovanje,
- nadaljnji razvoj in soobstoj raznolikosti umetniških izrazov in uprizoritvenih praks,
- pisanje in uprizarjanje nove slovenske dramatike,
- znanstveno, strokovno in kritiško refleksijo,
- ohranjanje, proučevanje in predstavitev dediščine s področja uprizoritvene umetnosti,
- dostopnost do javnih kulturnih dobrin s področja uprizoritvene umetnosti,
- informatizacijo in digitalizacijo,
- izobraževanje in usposabljanje,
- razvoj namenske infrastrukture in posodobitev opreme ter
- vzpostavitev kvalitetnega delovnega okolja za mlade, uveljavljajoče se ustvarjalce.

Ključni izzivi in s tem naloge kulturne politike v naslednjem obdobju so vzpostavitev kvalitetnega in učinkovitega okolja za vrhunsko produkcijo in posredovanje na področju uprizoritvenih umetnosti, dvig njihovega ugleda ter večja dostopnost do javnih kulturnih dobrin. Slovensko gledališče je tradicionalno eno najmočnejših in najprodnnejših področij v slovenski umetnosti, zato se s cilji in ukrepi krepi ta njegov položaj, obenem pa se poskuša močnejše usidрати v splošno zavest slehernega posameznika kot tisto področje ustvarjalnosti, ki vznemirja in spodbuja k refleksiji.

Cilji in ukrepi

1. Povečati dostopnost kakovostne gledališke produkcije.

Ukrepi:

- zmanjšanje števila premier na največ 200 na leto in povečanje obsega postprodukcije na povprečno najmanj 11 na predstavo do leta 2017,
- do leta 2017 podpreti vsaj 2 večji skupni koprodukciji med SNG Drama Ljubljana in SNG Drama Maribor, koprodukcije drugih javnih zavodov ter koprodukcije med javnimi zavodi in nevladnimi organizacijami in koprodukcije med nevladnimi organizacijami se pri izvedbi neposrednih pozivov, javnih razpisov in javnih pozivov obravnavajo prednostno; načrtno vključevati gostujoče predstave v abonmajske ponudbe in s tem povečati dostopnost kakovostne gledališke produkcije v mreži gledališč na celotnem slovenskem kulturnem prostoru,
- načrtno spodbujati gostovanja najbolj kakovostnih domačih gledaliških stvaritev v tujini,
- dopolniti ustanovitvene akte nacionalnih javnih zavodov v smeri zgornjih treh ukrepov, občinam kot ustanoviteljicam predlagati podobne dopolnitve ustanovitvenih aktov gledališč,

- javnim zavodom zagotoviti pogodbo o večletnem financiranju njihovih programov ter s tem omogočiti večletno načrtovanje izvajanja programov,
- ciljno podpirati projekte mladih režiserjev, prve in druge režije; tudi tako se predstavijo gledališki stroki in občinstvu,
- do leta 2017 organizirati vsaj eno nacionalno promocijsko kampanjo slovenskih gledališč, s katero se široko promovira kakovostna produkcija in dviguje zavest o pomenu gledališča v slovenski kulturi,
- do 2017 omogočiti izdajanje široko dostopnega brezplačnika (po vzoru Bukle), ki bo promoviral aktualno gledališko produkcijo, povečal obseg kritičkih zapisov in široko javnost spodbujal k obisku gledališč.

Pojasnilo: Vsi ukrepi so namenjeni izboljšanju produkcijskih pogojev ter utrjevanju povezovanja in sodelovanja na različnih ravneh (programsko povezovanje, koprodukcijsko sodelovanje med izvajalci, infrastrukturno povezovanje in podobno) s ciljem, da se poveča kakovost gledališke produkcije, da se razvijajo umetniški ansambli in da se poveča dostopnost javnih kulturnih dobrin s področja uprizoritvene umetnosti. S poudarkom na koprodukcijah se želi povečati število večjih in zahtevnejših gledaliških projektov, ki bodo dosegali večjo odmevnost in s tem močneje promovirali vrhunske gledališke stvaritve. V zadnjih letih narašča število premier in upada število ponovitev. Povečevanje števila premier ne prispeva k večji kvaliteti produkcije niti k njeni dostopnosti. Z zmanjševanjem števila sofinanciranih produkcij in povečevanjem postprodukcije (tudi s koprodukcijami: med javnimi zavodi, med NVO, med javnimi zavodi in NVO; izmenjavami predstav javnih zavodov v abonmajskem sistemu) bomo vzpostavili pogoje za bolj kvalitetno produkcijo (več sredstev za premiero, daljši čas študija in podobno) in zvišanje števila gledalcev na uprizoritev.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, lokalne skupnosti, NVO.

Kazalniki:

- število premier (2012: 257; 2017: največ 200);
- povprečno število ponovitev na produkcijo (2012: 7; 2017: najmanj 11);
- število javnih nekomercialnih prireditev (2012: 7.336; 2017: 8.000);
- število koprodukcij (2012: 121; 2017: 150);
- število gledalcev (2012: 1.149.271; 2017: najmanj 1.300.000);
- število gledalcev na prireditev (2012: 156; 2017: najmanj 180).

2. Razvoj stroke s področja uprizoritvenih umetnosti in dvig zavesti o pomenu uprizoritvenih umetnosti v družbi.

Ukrepi:

- sprememba sklepa o ustanovitvi Slovenskega gledališkega muzeja,
- preoblikovanje Slovenskega gledališkega muzeja v Slovenski gledališki inštitut,
- Slovenski gledališki inštitut kot točka povezovanja vseh akterjev na področju uprizoritvenih umetnosti, gledališke mreže, ustvarjalcev, AGRFT, krovnih društev in podobno.

Pojasnilo: Slovensko gledališče je kljub svoji vlogi znotraj slovenske kulturne zgodovine premalo prisotno v slovenski zavesti in širši zavesti evropskega gledališkega prostora, saj posamezne predstavitve, uspehi in dejavnosti slovenskega gledališča ne dobijo ustrezne refleksije in kontekstualizacije. Obenem stroka na področju uprizoritvenih umetnosti deluje precej nepovezano, zato so učinki nesistematični in razpršeni. Slovenski gledališki muzej bo s preoblikovanjem v Slovenski gledališki inštitut dobil naslednje naloge: nadaljevanje nalog Slovenskega gledališkega muzeja, raziskovanje slovenske izvirne dramatike in uprizoritvenih praks; skrb za promocijo slovenske dramatike in gledališča v tujini; skrb za gledališko dediščino in njeno predstavitev doma in v tujini; digitalizacija gledališke dediščine in sodobnega gledališkega dogajanja; razvoj, posodobitev in upravljanje gledališkega portala SiGledal kot osrednjega nacionalnega gledališkega portala. Eden od temeljev za izvajanje tega poslanstva že obstaja v poslanstvu in dejavnosti Slovenskega gledališkega muzeja, ki se bo preobrazil v sodoben gledališki inštitut.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MK.

Ocena finančnih sredstev: razpoložljiva sredstva Slovenskega gledališkega muzeja in dodatna sredstva v skupni višini 590.000 €, od tega 210.000 € sredstev EU.

Kazalnika:

- v letu 2015 vzpostavitev Slovenskega gledališkega inštituta;
- število strokovnih člankov o slovenskih uprizoritvenih umetnostih (do 2017. leta 20-odstotno zvišanje glede na leto 2013).

3. Večji obseg vrhunske produkcije in večja prepoznavnost sodobnega plesa.

Ukrepa:

- ciljni razpis za dvig obsega in kakovosti produkcije in postprodukcije sodobnega plesa na nacionalni ravni,
- postavitev montažnega studia kot vadbenega in produkcijskega prostora.

Pojasnilo: Več kot 25 let po ustanovitvi prve profesionalne skupine sodobnega plesa v Sloveniji, izredno razvejeni produkcijski aktivnosti ter umetniških uspehih v nacionalnem in mednarodnem prostoru je profesionalizacija sodobnega plesa osnovni cilj v okviru javnega interesa na področju sodobnega plesa. Z zagotovitvijo sredstev ter zaposlitvijo plesalcev in koreografa bodo zagotovljeni osnovni pogoji za ustvarjanje večjih in zahtevnejših produkcij, ki bodo vključevale tako zaposlene ustvarjalce kot tudi širšo plesno sceno. Nove zaposlitve ustvarjalcev na področju sodobnega plesa v okviru NVO bodo pomenile dokončno afirmacijo tega poklica v slovenskem prostoru, postavitev montažnega studia pa bo ublažila kronično pomanjkanje vadbenih prostorov.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 300.000 € na leto za zaposlitve; 150.000 € na leto za stroške delovanja (dodatna sredstva, sredstva EU).

Odgovornost: MK.

Kazalniki:

- število novo zaposlenih ustvarjalcev v okviru NVO (2013: 0; 2014: najmanj 6);
- število angažiranih ustvarjalcev (vsaj 50 na letni ravni);
- najmanj 4 premiere (z vsaj petimi ponovitvami na produkcijo) in 50 dogodkov (predavanja, izobraževanja, kulturno-umetnostna vzgoja, promocija in podobno) s področja sodobnega plesa letno.

4. GLASBENA UMETNOST

S poudarkom na kakovosti in raznolikosti glasbenih žanrov do več kritičnih poslušalcev.

Javni interes

Javni interes na področju glasbene umetnosti uresničujejo: 2 operno-baletna orkestra, 2 simfonična orkestra, 1 big band in 1 vojaški orkester, 2 operna in 2 baletna ansambla ter 3 zborovski sestavi. Na ravni občinskih javnih zavodov, nevladnih organizacij, samozaposlenih v kulturi in drugih ustvarjalcev s področja glasbene umetnosti se javni interes izvaja kot zagotavljanje zastopanosti in teritorialne razpršenosti glasbenih vsebin in praks, ki niso zastopane v okviru nacionalnih javnih zavodov, skupaj z njimi pa zagotavljajo žanrsko raznoliko in dostopno ponudbo na področju glasbene umetnosti v slovenskem kulturnem prostoru. V okviru večletnega programskega sofinanciranja v obdobju 2010–2013 je podprto delovanje 3 krovnih društev na področju glasbene umetnosti, 2 zborov, 1 folklornega društva, 2 komornih glasbenih ansamblov ter 7 producentov za ustvarjanje in posredovanje vsebin in praks s področja jazza, etna, stare glasbe, improvizirane glasbe, urbane glasbe in drugih glasbenih žanrov. Na ravni enoletnih in večletnih projektnih razpisov je na leto sofinanciranih 200 projektov, ki dopolnjujejo žanrsko raznolikost in dostopnost glasbenih vsebin in praks v slovenskem kulturnem prostoru. Na letni ravni je v okviru uresničevanja javnega interesa na področju glasbene umetnosti tako izvedenih 780 dogodkov, ki jih skupaj obiše približno 520.000 obiskovalcev.

V javni interes na področju glasbene umetnosti sodi interes za ustvarjanje, posredovanje in arhiviranje kakovostne glasbe vseh zvrsti in se uresničuje na način zagotavljanja pogojev zanje. V javni interes na področju glasbene umetnosti sodi podpiranje kakovostnih glasbenih, baletnih in glasbeno-scenskih produkcij, dostopnosti vsebin in praks glasbene umetnosti po načelu uravnoveženosti žanrske raznolikosti ter ustrezne teritorialne razpršenosti, mednarodnih sodelovanj, naročil izvirnih glasbenih del in koreografij, glasbenega založništva, posebej nadarjenih mladih ustvarjalcev in izvajalcev s področja glasbene umetnosti, glasbeno-informacijske dejavnosti, arhiviranja, digitaliziranja in predstavljanja slovenske glasbene dediščine, glasbene publicistike, znanstvene in raziskovalne dejavnosti s področja glasbene umetnosti, poklicnega usposabljanja in izobraževanja ter razvoja namenske infrastrukture in posodobitve opreme.

Ključni izzivi naslednjega obdobja so: vzpostavitev podpornega okolja za razvoj kakovostne slovenske glasbene, baletne in glasbeno-scenske produkcije ter njena prepoznavnost v domačem in mednarodnem kulturnem prostoru. V naslednjem obdobju bomo povečali dostopnost glasbene umetnosti s posebnim poudarkom na sodobnih urbanih zvrsteh. Posebno pozornost bomo namenili tudi vzpostavitvi pogojev za zagon kulturnega trga na področju glasbene umetnosti.

Cilji in ukrepi

1. Več občinstva za kakovostno glasbeno produkcijo različnih glasbenih zvrsti.

Ukrepi:

- geografsko razpršeno izvajanje koncertnih ciklov za kontinuirano prisotnost raznovrstnih glasbenih zvrsti v slovenskem kulturnem prostoru,
- prednostna podpora projektom, ki s kakovostno glasbeno produkcijo v posameznem žanru ciljno nagovarjajo specifična občinstva in načrtno vlagajo v njegovo glasbeno omiko;
- izvajanje predkoncertnih pogovorov za poglobljeno razumevanje in participacijo občinstva v glasbenih dogodkih.

Pojasnilo: Za razvoj občinstva (ki vključuje tako bolj zavzet in kritičen pristop k poslušanju in dojetanju glasbe kot tudi večjo participacijo v glasbenih dogodkih) bomo prednostno podpirali: predkoncertne pogovore, še posebej v primerih predstavljanja sodobnejših, kompleksnejših in slabše poznanih programov; celovite glasbene projekte, ki izkazujejo potencial za učinkovito ciljno nagovarjanje občinstva; povečano število sodelovanj nacionalnih orkestrrov in ansamblov z ustvarjalci in izvajalci drugih glasbenih praks, kar bo pritegnilo nove skupine občinstva; zvišanje števila gostovanj na ozemlju Republike Slovenije.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 550.000 € v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MIZŠ, Akademija za glasbo.

Kazalniki:

- število obiskovalcev glasbenih dogodkov (2012: 550.000);
- število nacionalnih orkestrrov z najmanj enim koncertnim sodelovanjem z ustvarjalci in izvajalci drugih glasbenih praks (2012: 2; 2017: 6);
- število abonmajskih in drugih koncertnih ciklov z najmanj tremi predkoncertnimi pogovori na letni ravni (2012: 5; 2017: 20);
- število abonmajskih ciklov na področju operne umetnosti, ki vključujejo najmanj dve produkciji opere 20. stoletja in sodobne opere (2012: 0; 2017: 2);
- delež zastopanosti sodobnih glasbenih, baletnih in glasbeno scenskih del v abonmajskih ciklih (2012: 10 %; 2017: 20 %);
- število gostovanj nacionalnih orkestrrov ter baletnih in opernih ansamblov po različnih krajih slovenskega kulturnega prostora na letni ravni (2012: 10; 2017: 15);
- število koncertnih ciklov, ki zagotavljajo kontinuirano posredovanje zvrstno zaokroženih glasbenih vsebin v najmanj 3 različnih krajih slovenskega kulturnega prostora (2012: 8; 2017: 20).

2. Večja povezanost nacionalne produkcije in njena prisotnost v mednarodnem prostoru.

Ukrepi:

- nacionalna operna in baletna ansambla letno izvedeta povprečno vsaj eno večjo koprodukcijo, ki se uprizorita na obeh odrih in ki imata tudi potencial za gostovanja na tujih odrih,
- javni zavodi na letni ravni izvedejo povprečno najmanj eno koprodukcijo z nevladnimi producenti,
- v abonmajsko ponudbo se vključujejo tudi gostujoče produkcije in se s tem poveča dostopnost raznovrstne kakovostne produkcije na celotnem območju slovenskega kulturnega prostora,
- v smeri izvajanja gornjih ukrepov se dopolnijo ustanovitveni akti nacionalnih javnih zavodov, občinam se predlaga dopolnitev ustanovitvenih aktov javnih zavodov, ki delujejo na področju glasbenih umetnosti,
- mednarodno predstavlanje najkakovostnejših in najbolj reprezentativnih izvernih in aktualnih domačih produkcij na referenčnih tujih odrih,
- naročanje, izvajanje in arhiviranje izvernih slovenskih glasbenih del in koreografij.

Pojasnilo: Večje število koprodukcijskih sodelovanj med osrednjimi javnimi zavodi na področju ter med javnimi zavodi in NVO bo pomenilo dvig kakovosti in obsega produkcije, spodbudilo umetniško rast ansamblov, glede na večjo dostopnost produkcije pa tudi povečalo število obiskovalcev. Gre na primer za sodelovanja ansamblov obeh operno-baletnih hiš, ki morajo izvajati skupne produkcije ter vključevati predstave druge hiše v lastne abonmajske cikle, ter sodelovanja javnega in nevladnega sektorja, ki naj najkakovostnejšim produkcijam z nevladnega področja omogoči dostop do javne infrastrukture in tehnike. Posebno pozornost bomo namenili naročilom, izvajanju in arhiviranju sodobnih, aktualnih in izvernih glasbenih del in koreografij, še posebej ustvarjalcev mlajše generacije, ki so vpeti v aktualne, sodobne in mednarodno razširjene produkcijske tokove. Mednarodna prisotnost slovenskih glasbenih izvajalcev je sicer številčna, a gre za manjše projekte, ki se praviloma ne izvajajo na najbolj referenčnih svetovnih koncertnih prizoriščih. V naslednjem obdobju bomo zato povečali število mednarodnih turnej in skušali zagotoviti nastope na referenčnih prizoriščih.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število koprodukcij nacionalnih opernih in baletnih ansamblov na letni ravni (2012: 1; 2017: 2);
- število abonmajskih ciklov, ki vključujejo najmanj eno predstavo druge operno-baletne hiše (2012: 0; 2017: 1);
- delež števila samozaposlenih in nezaposlenih mladih umetnikov, vključenih v delo nacionalnih orkestrov in ansamblov (2012: 2 %; 2017: 10 %);
- število mednarodnih predstavitev najkakovostnejših slovenskih glasbenih, baletnih in glasbeno-scenskih produkcij na referenčnih tujih odrih (2012 :3; 2017 :10);
- delež naročenih, izvajanih in arhiviranih glasbenih del in koreografij v avtorstvu glasbenih ustvarjalcev do 36 let (2012: 20; 2017: 30);

- število sodobnih slovenskih glasbenih del in koreografij naročenih, izvajanih in arhiviranih s strani nacionalnih javnih zavodov na področju glasbene umetnosti (2012: 5; 2017: 10).

3. Razvoj mladih ustvarjalcev in izvajalcev ter večja repertoarna in zvrstna pestrost.

Ukrepa:

- prednostno vključevanje mladih, posebno nadarjenih in uveljavljajočih se slovenskih glasbenih ustvarjalcev in izvajalcev v koncertne cikle in festivale,
- krepitev produkcijskih možnosti na področju deficitarno zastopanih glasbenih vsebin in praks ter drugih glasbenih oblik, ki sestavljajo ustrezno zvrstno raznovrstnost slovenskega glasbenega prostora.

Pojasnilo: Prednostna skrb za kontinuirano predstavljanje mladih slovenskih glasbenih izvajalcev vseh glasbenih praks, posebej pa tistih izvajalcev, ki po končanem šolanju še niso zaposleni oz. kot solisti še niso uveljavljeni. Ob vsebinah in praksah umetniškega ustvarjanja na področju glasbene umetnosti, ki so zastopane s strani javnih zavodov, bomo skozi izvajanje javnih razpisov in pozivov zagotavljali uravnoteženo prisotnost drugih zvrsti in spodbujali repertoarno in zvrstno raznolikost slovenskega kulturnega prostora.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 200.000 € na leto dodatnih sredstev.

Odgovornost: MK, lokalne skupnosti.

Kazalnika:

- število referenčnih koncertnih ciklov in festivalov, namenjenih kontinuiranemu predstavljanju mladih slovenskih ustvarjalcev in izvajalcev (2012: 3; 2017: 8);
- delež podpore za jazzovsko, sodobno in improvizirano glasbo (do leta 2017 vsak 12 %).

5. LIKOVNA UMETNOST

Z govorico podobe nagovoriti širok krog obiskovalcev in zbuditi potenciale umetniškega trga.

Javni interes

Med izvajalce na področju likovne umetnosti poleg javnih zavodov, ustanovljenih s strani države ali lokalnih skupnosti, sodi 13 nevladnih organizaciji (NVO) in 1288 samostojnih ustvarjalcev na področju kulture. V letu 2012 je bilo v okviru dejavnosti NVO podprtih 17 programov, 43 večletnih projektov (od tega 5 mednarodnih festivalov in 1 nacionalna nagrada), 36 enoletnih projektov (od tega 3 delovne štipendije) in predstavitev Slovenije na Arhitekturnem bienalu v Benetkah. Izplačanih je bilo 290 avtorskih honorarjev za razstavljalce (razstavnin), za katere je ministrstvo namenilo

povprečno od 10 do 15 % pogodbene vrednosti projektov. Skupaj je razstave obiskalo več kot 415.000 obiskovalcev, od tega več kot 60 % v mednarodnem prostoru (13. mednarodna razstava arhitekture v Benetkah, gostovanja v tujini in udeležba na umetniških sejmih).

V javni interes na področju likovne umetnosti sodijo vse likovne zvrsti, ki jih družijo raziskovanje podobe in prostora kot enih temeljnih postulatov človekovega zavedanja in doumevanja sveta ter njunih transformacij skozi različne postopke in tehnike. Sem sodijo tako tradicionalne zvrsti, ki so se razvijale skozi več kot dva tisoč let dolgo zgodovino likovne umetnosti: slikarstvo, kiparstvo, arhitektura in oblikovanje, kot tudi vsi sodobni načini izražanja, ki so jih uveljavile zgodovinske avantgarde v 20. stoletju in interdisciplinarne ustvarjalne prakse na prelomu drugega in tretjega tisočletja: fotografija, video, instalacija, performans, »happening«, »body art«, »environmental art«, »land art« ipd. Sodobna likovna umetnost pogosto meji ali se povezuje s sorodnimi umetniškimi področji (gledališče, film, knjiga in novomedijska umetnost) ter v svojo interpretacijo vključuje tudi izsledke humanističnih in naravoslovnih raziskav.

Javni interes na področju se uresničuje z zagotavljanjem pogojev za produkcijo, promocijo in razvoj vrhunske, kakovostne in izvirne slovenske likovne ustvarjalnosti na celotnem območju Republike Slovenije ter njeno uveljavljanje v tujini, raziskovanje, popularizacijo in izobraževanje na področju likovne umetnosti z namenom, da jo družba prepozna kot enega ključnih dejavnikov pri razvoju posameznika in družbe, socialni koheziji, prepoznavnosti države in njene razvitosti.

Področje izkazuje pomanjkanje pluralizma v premalo ambiciozni in preveč razdrobljeni razstavnih ponudbi, neravnovesje v dostopnosti (predvsem med Ljubljano in drugimi regijskimi centri), slabšo zastopanost občinstva v starosti do 20 let, popolno odsotnost umetniškega trga in izjemno slab položaj ustvarjalca na področju likovne umetnosti. Cilji in ukrepi v obdobju 2014–2017 bodo zato osredotočeni predvsem na izboljšanje pogojev za izvajalce in ustvarjalce, zagotavljanje pluralizma, povezovanje vseh deležnikov s področja likovne umetnosti v kooperative, vzpostavitev umetniškega trga, revitalizacijo starih veščin in znanj v pogojih sodobne produkcije, spodbujanje mobilnosti likovnih ustvarjalcev v mednarodnem prostoru in prizadevanje za njihov boljši eksistencialni položaj.

Cilji in ukrepi

1. Večja dostopnost kulturnih vsebin in zvišanje števila obiskovalcev.

Ukrepi:

- podpora sodelovanju izvajalcev v mreži slovenskih muzejev in galerij (Zveza galerij nevladnih organizacij, Zveza neodvisnih galerij za sodobno vizualno umetnost, Skupnost muzejev Slovenije),
- prednostna obravnava programov in projektov, ki povezujejo NVO in javne zavode, s posebno pozornostjo do tistih produkcijskih in razstavnih prostorov, ki so odprti širšemu krogu ustvarjalcev in kuratorjev,
- podpora projektom kulturno-umetnostne vzgoje, ki jih izvajajo javni zavodi na področju in je njihova kvaliteta potrjena z vključitvijo v Katalog KUV.

Pojasnilo: S spodbujanjem sodelovanja izvajalcev v mreži slovenskih muzejev in galerij (Zveza galerij nevladnih organizacij, Zveza neodvisnih galerij za sodobno vizualno umetnost in Skupnost muzejev Slovenije) bomo ustvarili boljše pogoje za kompleksnejše programe, ugodnejši položaj nevladnih izvajalcev, pestrejšo kulturno

ponudbo javnih zavodov, s tem pa dosegli večje zanimanje različnih občinstev za to področje. Velik problem je pomanjkanje razstavišč, zlasti večjih in sodobno opremljenih; to se zelo očitno kaže v prepočasnem odzivanju na kreativne impulze in pogosti odsotnosti pluralizma, ki je sicer značilen za sodobno likovno umetnost. S spodbujanjem upravljavcev javne infrastrukture (in/ali izvajalcev) k večji odprtosti pri izbiri strokovnih sodelavcev in ustvarjalcev na vseh področjih likovne umetnosti bomo poleg ugodnih učinkov na kakovost in izvirnost ponudbe ter razširitve kroga uporabnikov veliko prispevali k boljšemu položaju ustvarjalcev na področju kulture.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, lokalne skupnosti, javni zavodi, NVO.

Kazalniki:

- število realiziranih partnerskih (koprodukcijskih) projektov NVO in javnih zavodov (2012: 15; vsaj 50 do 2017);
- število novih razstavnih in produkcijskih prostorov (2012: 0; vsaj 2 na letni ravni v obdobju 2014–2017);
- število obiskovalcev (2012: 415.000; do 2017: 600.000);
- povečanje deleža mladih obiskovalcev do 20 let (2012: 12 %; do 2017: 20 %).

2. Boljši položaj umetnikov.

Ukrepa:

- uveljavitev razstavnine kot obveznega stroška razstave,
- prednostna podpora tistim projektom in programom, ki bodo zagotavljali višjo razstavnino od minimalno določene v ceniku in/ali zagotavljali tudi delež pri produkciji.

Pojasnilo: Različne razstavne politike vselej ne pripomorejo k racionalni rabi javnih sredstev, obenem pa so lahko diskriminatorne do strokovnih sodelavcev in do umetnikov; neenotno stališče glede izplačevanja avtorskega honorarja umetniku (razstavnine) je posebej aktualen problem. Ukrep bo omogočil večjo preglednost porabe javnih sredstev in njihov boljši izkoristek, bolj kakovostne razstavne projekte, možnost uvedbe ciljnih razpisov in pozivov ter naposled boljši položaj ustvarjalca.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 70.000 € na leto v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, lokalne skupnosti, javni zavodi, NVO.

Kazalnika:

- število izplačanih razstavnin (2012: 60 %; do 2017: 100 %);
- povprečna višina razstavnin (2012: 500 €).

3. Razvoj umetniškega trga.

Ukrepi:

- uvedba ciljnega razpisa za popularizacijo umetnin (na primer starine, sodobna likovna dela, izdelki domače in umetnostne obrti),
- ciljna podpora izvajalcev, ki bodo vzpostavili artoteke in kreativne delavnice,
- prednostna obravnava izobraževalnih programov s področja kulturnega menedžmenta,
- preučitev možnosti za nakup likovnih del v okviru investicij, financiranih iz javnih sredstev,
- vzpostavitev strokovne podpore zbirkam zasebnih del v podjetjih v državni in zasebni lasti in njihova vključitev v nacionalno bogastvo.

Pojasnilo: Analiza stanja kaže na izjemno slab položaj ustvarjalcev na področju likovne umetnosti, zato je treba zagotoviti pogoje, ki bodo tej ciljni skupini umetnikov omogočili možnosti za preživetje in ustvarjanje. Ukrepi predvidevajo razvoj umetniškega trga in s tem povečan delež prihodkov s trga. Večja ekonomska neodvisnost bo pomenila boljši položaj ustvarjalcev, njihovo večjo mobilnost v domačem in mednarodnem prostoru ter bolj kakovostno produkcijo in promocijo. Ustvarjalce in izvajalce bodo motivirali za povezovanje v kooperative, to pomeni boljšo socialno kohezijo, obenem pa spodbujali zbiratelje umetnin in potencialne vlagatelje v umetnost. S takim izobraževanjem in popularizacijo bo mogoče doseči tudi višjo stopnjo zavesti o pomenu kulture, ki poleg številnih ugodnih učinkov prispeva tudi k blaginji družbe in posameznika v njej.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 80.000 € dodatnih sredstev na leto.

Odgovornost: MK, javni zavodi in NVO s področja.

Kazalniki:

- število predstavitev umetnin, javnih dražb, izobraževalnih in popularizacijskih programov (2017: 10);
- število obiskovalcev (2017: 10.000);
- število artotek in kreativnih ateljejev;
- število izobraževalnih programov s področja (2 do 2017).

4. Učinkovitejši in odmevnejši nastop Slovenije na osrednjem prizorišču Beneškega bienala/Arhitekturnega bienala.

Ukrep: najem razstavnega prostora v Arsenalih v letu 2015.

Pojasnilo: Mednarodna likovna razstava (Beneški bienale) in Mednarodna razstava arhitekture (Arhitekturni bienale) v Benetkah ostajata najpomembnejša svetovna pregleda likovne umetnosti, zato je slovenski nastop na bienalu ena od prioritet na področju promocije države v mednarodnem prostoru. Ker je Slovenija leta 1991 izgubila prej skupni paviljon v Beneških vrtovih, smo nacionalne predstavitve v začetku organizirali na različnih lokacijah, zadnjih 15 let v Galeriji A+A. Kljub temu da se je galerija uveljavila tudi z drugimi razstavami v širšem kulturnem prostoru, je v času Bienala ostajala na obrobju, ključno pa je, da razstavni prostor zelo omejuje koncepte nacionalne predstavitve. V obdobju

2015–2017 bomo pridobili prostor v prenovljenih Arsenalih, kamor se s priložnostnih lokacij seli vedno več držav, saj je realno pričakovati, da bo zgoščenost dogajanja v osrednjih bienalskih prizoriščih v prihodnosti še večja. S tem bo vrhunska slovenska ustvarjalnost na področju likovnih umetnosti imela priložnost, da se svetovni javnosti predstavi *in media res* likovnega dogajanja.

Čas izvedbe: 2015.

Odgovornost: MK, MZZ.

Ocena finančnih sredstev: 300.000 € dodatnih sredstev na leto (najem prostora in stroški).

Kazalniki:

- število obiskovalcev (2012: 100.000; 2017: 200.000);
- uvrstitve v tuje selekcije (2012: 3; 2017: 10);
- odmevi v strokovni in širši javnosti na vsakoletno slovensko predstavitev (2012: 5; 2017: 10).

6. INTERMEDIJSKA UMETNOST

Sodobni umetniški izrazi in spajanje različnih umetniških praks.

Javni interes

Pojem intermedijske umetnosti se nanaša na sodobne umetnostne rabe novomedijskih izraznih sredstev in sodobnih komunikacijskih tehnologij. Kategorija vključuje tematsko, izrazno in prezentacijsko širok spekter umetnostnih praks, ki so si v relativno kratkem času zadnjih desetih let pridobile status specifičnega, a kljub temu široko odprtega polja znotraj sodobne umetnosti. Načelo spajanja se na področju sodobnih umetniških praks, ki prečijo različna umetnostna področja ter v svojih hibridnih pojavnih oblikah segajo celo na področje znanosti, humanistike, družboslovja in podobno, izkazuje kot izrazito intermedijsko. Predstavlja razširjeno digitalno različico tistega, kar se že tisočletja dogaja v uprizoritveni umetnosti na analognem nivoju. Sem sodijo projekti, ki ciljno zajemajo različne oblike, prakse in izraze na presečišču sodobne umetnosti in znanosti – z izrazito poudarjeno uporabo novih tehnologij znotraj umetniških projektov. Gre za projekte, ki naj bi na umetniški način, reflektivno, ustvarjalno in raziskovalno, predstavljali procese, produkte in vplive sodobnih tehnologij v sodobni družbi. Ne gre le za nova izrazna sredstva, gre tudi za vsebine, ki jih hipertehnološki svet povratno ponuja v premislek.

Izvajalci, ki delujejo na intermedijskem področju, pripravijo letno 1200 intermedijskih dogodkov. Gre za projekte na letni in večletni programski ravni. Od tega se jih je v letu 2012 560 sofinanciralo z razpisi MK. Poleg prve izvedbe dosegajo v povprečju manj kot eno ponovitev. Izvajalci za promocijo namenijo povprečno 8 % celotne vrednosti projekta. Velik del projektov je brez medijskih odzivov, nekateri pa so z njimi dobro pokriti, tako da v povprečju beležimo 5 medijskih odzivov na posamezen projekt. V izvedbo je v najrazličnejših funkcijah vpletenih okoli 17 oseb. Avtorski honorarji na projekt znašajo v povprečju 5000 €. Število obiskovalcev na projekt znaša več kot 2.000, a pri tem je treba omeniti, da ta neverjetno visoka številka vsebuje tudi »on-line«

kontakte ter od organizatorja uradno podano pavšalno število festivalskih obiskovalcev (kadar je projekt del večje razstave, festivala ali sejma), zato je bolj realna ocena povprečnega obiska vsaj desetkrat nižja. Tudi »on-line« kontakti specifično zastavljenih projektov objektivno niso preverljivi. Največja skrb v naslednjem obdobju gre uvajanju mladih ustvarjalcev, formiranju novega občinstva in povečanju splošne dostopnosti intermedijskih dogodkov.

Javni interes na področju intermedijske umetnosti se uresničuje z zagotavljanjem produkcijskih pogojev za vrhunske, mednarodno primerljive dosežke, to pa je povezano z razvojem samega področja, specifično tehnološko infrastrukturo (vključno s posodabljanjem opreme), podpiranjem strokovne kritiške refleksije in poklicnega usposabljanja ter večanjem dostopnosti intermedijske umetnosti.

Cilji in ukrepi

1. Več intermedijsko ozaveščenega občinstva.

Ukrepa:

- povečanje povprečnega števila postprodukcij na projekt in prednostna podpora projektom, ki bodo načrtno nagovarjali posamezno ciljno občinstvo;
- povečanje obsega zlasti mlajšega občinstva prek poudarka na intermedijskih projektih, ki dejavno vključujejo svetovni splet.

Pojasnilo: Število projektov v zadnjem času upada premosorazmerno s finančnimi redukcijami, še bolj število postprodukcij. Za razvoj področja in njegovo boljše prepoznavnost med različnimi občinstvi je problematičen predvsem nizek delež postprodukcije, zato se cilji usmerjajo v večji obseg postprodukcij kvalitetnih intermedijskih dogodkov ter njihovo večjo razpršenost po vsej Sloveniji. Pozornost glede ciljnega občinstva je ključna za dolgoročno boljše umeščenost področja znotraj kulturne ponudbe. Projekti intermedijske umetnosti veljajo predvsem med mlajšim občinstvom za hermetične in nedostopne, zato bo prednostna podpora usmerjena k projektom, ki na inovativen način vključujejo svetovni splet. S tem bomo dodatno prispevali k vzgoji in izobraževanju novega ciljnega občinstva v tesnem sodelovanju z obstoječo mrežo in portalom M3C.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK.

Kazalnika:

- število obiskovalcev na projekt (2012: 2.000; 2017: 3.000);
- povprečno število ponovitev na projekt (2012: 0,5; 2017: vsaj 2).

2. Mednarodno sodelovanje slovenskih umetnikov na referenčnih prizoriščih EU.

Ukrep:

- ciljna podpora vrhunskim intermedijskim projektom, ki izkazujejo potencial uveljavljanja v mednarodnem prostoru.

Pojasnilo: Ukrep predstavlja podporo zahtevnejšim intermedijskim projektom z mednarodno relevantnostjo, ki povečujejo prepoznavnost države. Dejstvo je, da se je v zadnjem desetletju na tem področju v Sloveniji pojavilo več propulzivnih intermedijskih umetnikov, ki zaradi materialne, prostorske in infrastrukturne podhranjenosti ne morejo izvesti ambicioznejših produkcij in tako bolj kvalitetno opozoriti nase tudi v mednarodnem prostoru. Implementacija ustreznega kriterija v razpisne pogoje bo omogočila izvedbo projektov, ki izkazujejo vabila za gostovanje na referenčnih prizoriščih EU.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ.

Kazalnik:

- število večjih in mednarodno prepoznavnih projektov (2012: 1; 2017: 2).

7. LJUBITELJSKA KULTURNA DEJAVNOST

Ljubiteljska dejavnost kot dejavnik kvalitete življenja v lokalnem okolju.

Javni interes

V Sloveniji redno deluje 4900 ljubiteljskih kulturnih društev in skupin s skoraj 100.000 aktivnimi člani. Največ društev (1909) je na glasbenem področju (vokalna in inštrumentalna glasba), sledijo društva, ki se ukvarjajo z ohranjanjem nesnovne kulturne dediščine, zlasti folklorno dejavnostjo (715), društva, ki se ukvarjajo z gledališčem in lutkami (630), likovna društva (338), plesna društva (229), literarna društva (184) in društva, ki delujejo na področju filmske dejavnosti (71). Precej je tudi društev, ki združujejo različne umetniške zvrsti (872). Kulturna društva in njihove zveze pripravijo letno 16.000 prireditev, ki jih obiše 2 milijona obiskovalcev. K temu je treba prišteti še 1800 otroških in mladinskih kulturnih skupin z več kot 45.000 mladimi ustvarjalci. Samo v okviru Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (v nadaljevanju JSKD) pripravimo letno več kot 2400 prireditev, ki jih obiše dobrega pol milijona obiskovalcev. Pogosto se društva združujejo na lokalni ravni v občinske in mestne zveze kulturnih društev, na državni ravni pa je njihova krovna organizacija Zveza kulturnih društev Slovenije. Društva se povezujejo v zveze tudi po dejavnostih.

V javni interes na področju ljubiteljske kulture sodijo kulturna ustvarjalnost in poustvarjalnost, ki se odvija v okviru kulturnih društev in skupin, kulturna vzgoja in izobraževanje širokega kroga ustvarjalcev, ohranjanje nesnovne kulturne dediščine in mednarodno sodelovanje in povezovanje.

Za uresničevanje javnega interesa na področju ljubiteljske kulture skrbijo lokalne skupnosti in Republika Slovenija prek JSKD. Sklad je strokovna organizacijska mreža za podporo ljubiteljski kulturi; s svojimi 59 območnimi izpostavami in različnimi instrumenti skrbi za uresničevanje javnega interesa na tem področju. Z izvedbo piramidne programske sheme in z namenskim financiranjem (za kulturne projekte in opremo) spodbuja in omogoča aktivno participacijo čim širšega kroga ustvarjalcev v kulturnih dejavnostih. Kulturna društva in skupine, ki so močno vpeti v lokalno okolje

in njegovo življenje, pomembno vplivajo na socialno kohezivnost posameznega okolja, hkrati pa mnoga od njih po kakovosti in odmevnosti svojih dosežkov pogosto presegajo lokalno raven. Da bi uresničil cilje, povezane z doseganjem višje kakovosti programov in projektov ljubiteljskih ustvarjalcev, izvaja JSKD sistem izobraževanj in usposabljanj za mentorje ter skrbi za izdajo strokovne literature, predvsem na področjih, ki jih druge ustanove ne pokrivajo. Območne izpostave JSKD so pogosto edini sistematično organizirani ponudnik in posrednik kulturnih dogodkov v lokalnih okoljih. Pogosto so zgled dobre prakse sodelovanja z lokalnimi skupnostmi, v manjših okoljih pa včasih tudi edina strokovna pomoč, ki jo ima na voljo tamkajšnja kultura.

Na področju ljubiteljstva so pomemben del javnega interesa tudi kulturna ustvarjalnost pripadnikov drugih narodov in narodnosti v Sloveniji ter sodelovanje z organizacijami Slovencev izven meja Republike Slovenije in različnimi mednarodnimi organizacijami. Ljubiteljske kulturne dejavnosti bistveno vplivajo na utrjevanje skupnega slovenskega kulturnega prostora, hkrati pa pomagajo krepiti medkulturni dialog in sožitje med različnimi narodnostmi ter omogočajo socialno vključevanje ranljivih družbenih skupin. JSKD bo v prihodnje sledil zgoraj navedenim usmeritvam, pri čemer izpostavljam predvsem:

- skrb za enakomeren regionalni razvoj ljubiteljske kulturne ustvarjalnosti ter njeno vsebinsko raznolikost;
- intenzivnejšo umestitev izobraževalnih programov v področje vzgoje in izobraževanja;
- omogočanje dostopnosti do kulturne ustvarjalnosti in kulturnih dobrin;
- doseganje vrhunskih umetniških dosežkov.

Ključna problema področja sta neenakomerno zagotavljanje prostorskih pogojev za delovanje kulturnih društev in nezadostno povezovanje med kulturno dejavnostjo in šolstvom, ki se med drugim kaže v pomanjkanju ustrezno usposobljenih mentorjev za izvajanje različnih kulturnih dejavnosti na šolah. Med večje izzive tega področja sodi oblikovanje programa, ki bo skozi dejavno kulturno participacijo vplival na kakovost življenja in družbeni standard.

Cilji in ukrepi

1. Ohranitev obsega, kvalitete in mednarodne prepoznavnosti produkcije na področju ljubiteljske kulture.

Ukrep:

- do leta 2017 sofinancirati 700 projektov kulturnih društev in njihovih zvez s strani države ter 500 projektov na področju manjših investicij in vzdrževanja kulturnih objektov ter opreme za izvajanje dejavnosti (noše, inštrumenti).

Pojasnilo: Javni sklad bo podpiral najbolj kakovostne in inovativne projekte kulturnih društev in skupin za vsa področja kulturnih dejavnosti. S tem bomo ohranili doseženo raven števila in kvalitete produkcije, ciljno pa bomo spodbujali večje projekte, ki pripomorejo k prepoznavnosti slovenske kulture v mednarodnem prostoru.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, JSKD.

Kazalnika:

- število delujočih društev (2012: 4.900; 2017: 5.000);
- število članov društev (2012: 100.000; 2017: 120.000).

2. Najmanj 100 prepoznavnih projektov sodelovanja slovenskih kulturnih društev in ustvarjalcev s sorodnimi slovenskimi organizacijami v zamejstvu in krepitev skupnega slovenskega kulturnega prostora po svetu s kulturno-informacijskimi točkami v zamejstvu.

Ukrep:

- okrepiti kulturne programe krovnih kulturnih organizacij Slovencev v zamejstvu ter v sodelovanju z Uradom Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu okrepiti področje kulturnih izmenjav ter strokovno podporo ljubiteljskim kulturnim programom Slovencev po svetu in v zamejstvu.

Pojasnilo: V zadnjih letih se je zaradi zmanjševanja finančnih sredstev zmanjšalo število skupnih projektov predvsem v okviru skupnega slovenskega kulturnega prostora. V letu 2012 smo izvedli 60 skupnih projektov, do leta 2017 pa nameravamo to številko dvigniti na 100. V sodelovanju z drugimi ustanovami bo treba omogočiti tudi več gostovanj naših kulturnih skupin pri Slovencih po svetu in obratno. Za izmenjave deloma skrbi že Urad vlade za Slovence po svetu in v zamejstvu, s strokovnim sodelovanjem JSKD pa bi se posebna pozornost namenila izmenjavi najbolj kakovostnih ljubiteljskih kulturnih skupin.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 40.000 € na letni ravni v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, JSKD v sodelovanju z drugimi resorji, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Kazalnika:

- število gostovanj iz zamejstva v Sloveniji (2012: 38; 2017: 53);
- število zamejskih skupin, vključenih v redne programe JSKD (2012: 35; 2017: 50).

3. Najmanj 100 medresorskih razvojnih projektov, ki bodo vzpostavili ljubiteljsko kulturo kot pomemben dejavnik v širši družbi.

Ukrep:

- ciljna podpora kulturnim projektom, ki povezujejo ustanove s področja šolstva v smeri povečanja kakovostnih projektov kulturno-umetniške vzgoje za otroke in mladino.

Pojasnilo: V prvi vrsti se ukrep nanaša na vključevanje kulturno-umetniških vsebin v programe obšolskih dejavnosti, ustrezno izobraževanje učiteljev oz. mentorjev za izvajanje teh dejavnosti ter izboljševanje pogojev za ustvarjalnost mladih na vseh kulturno-umetniških področjih, kar je bistvenega pomena za kulturno vzgojo.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih in sredstev EU.

Odgovornost: MK, JSKD, drugi resorji.

Kazalniki:

- število kulturnih skupin v okviru osnovnih in srednjih šol (2012: 2.000; 2017: 2.100);
- število izobraževanj za mentorje (2012: 432; 2017: 450);
- število udeležencev izobraževanj (2012: 11.592; 2017: 12.400);
- število vključenih šol v projekt kulturna šola (2012: 250; 2017: 450).

Ukrep:

- sodelovanje z organizacijami s področja turizma in gospodarstva.

Pojasnilo: Sodelovanje in skupni projekti z organizacijami s področja gospodarskih dejavnosti in turizma je nujno za spodbujanje kreativnih industrij, izboljševanje turistične ponudbe ter promocijo in ohranjanje nesnovne kulturne dediščine. JSKD je leta 2011 izvedel sofinanciranje projektov skupnostnih umetnosti v povezavi s kreativnimi industrijami. Pokazala se je potreba po dolgoročni podpori omenjenemu področju, tako na ravni izobraževanj kot tudi na ravni sofinanciranja in izvedbe samih projektov.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: sredstva EU.

Odgovornost: JSKD, MK.

Kazalnik: število skupnih prireditev in projektov (2012: 53; 2017: 80).

Ukrep:

- z dejavnostjo rezidenčnega centra pripravljati skupne projekte ljubiteljskih in profesionalnih kulturnih ustvarjalcev.

Pojasnilo: Program rezidenčnega centra sledi zgledu podobnih ustanov po svetu, katerih poslanstvo sta podpora in promocija ustvarjalnosti. Rezidenčni center je zasnovan kot stimulativen prostor nastajanja in izvedbe novih idej. Primarno je namenjen umetniškemu ustvarjanju in umetniški produkciji, ki nastane kot rezultat kreativnega sodelovanja med ljubiteljskimi in profesionalnimi ustvarjalci. Tako se na neformalen in ustvarjalen način brišejo meje med ljubiteljskim in profesionalnim, povečuje se kakovost ustvarjanja ter krepi sodelovanje.

V okviru programa rezidenčnega centra bo treba dejavnost okrepiti tudi z vpeljavo štipendij gostujočim umetnikom, kakršna je praksa podobnih tujih centrov, s čimer jim omogočimo, da njihovo delo pusti v lokalnem okolju trajen pečat.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 70.000 € na letni ravni v okviru razpoložljivih sredstev in 24.000 € na letni ravni za štipendije.

Odgovornost: JSKD.

Kazalnik: število gostujočih umetnikov (2012: 24; 2017: 30).

4. Digitalizacija 100.000 zborovskih enot.

Ukrep:

- redna digitalizacija slovenskega zborovskega arhiva in specializirane knjižnice.

Pojasnilo: JSKD je v letu 2013 začel digitalizirati notna gradiva za zborovsko dejavnost in namerava do konca leta digitalizirati 8000 zborovskih skladb.

Čas izvedbe: do leta 2017.

Ocena finančnih sredstev: 150.000 € dodatnih sredstev, sredstva EU.

Odgovornost: JSKD.

Kazalnik: število digitaliziranih enot (2012: 8.000 enot; 2017: 100.000 enot).

8. MEDIJI

Za kakovostno in raznoliko medijsko krajino.

Javni interes

Če bi sklepali po številu medijev, vpisanih v razvid pri Ministrstvu za kulturo, bi lahko slovensko medijsko krajino videli kot kulturno, idejno in vsebinsko pluralen ter geografsko raznolik medijski prostor. V razvid medijev je trenutno vpisanih kar 1646 medijev, dejansko pa je številka še višja (1719), saj nekateri izhajajo hkrati v različnih oblikah (tiskani in elektronski). Od tega je največ tiskanih medijev (1128), sledijo elektronski (376), radijski (112), »najmanj« pa je televizijskih (103). Podrobnejši razrez tiskanih medijev še pove, da imamo največ tistih, ki izhajajo manj kot štirikrat letno (655), sledijo mesečniki (264), četrtniki (105), dvomesečniki (48), tedniki (45), dnevnik (8), najmanj imamo štirinajstdnevnikov (3). A prav te, za jezikovno in geografsko relativno majhen medijski trg visoke in dnevno višajoče se številke ne povedo nič o razvitosti, pluralnosti, raznolikosti, lastniški transparentnosti in novinarski profesionalnosti medijskega prostora. Govorijo le o očitno dejavnem in številčno bogatem slovenskem medijskem trgu.

Kadar pa govorimo o javnem interesu na področju medijev, medije presojava kot vprašanje kulture. Kakovostni mediji so za slovenski prostor eden temeljnih nosilcev kulturno-informativnih vsebin. So nosilci kulture in so sami del kulture. Njeni soustvarjalci. Pomen medijev pri kakovostnem informiranju, še zlasti pri kakovostnem informiranju o kulturi in vrednotenju kulturne produkcije, je tako rekoč nenadomestljiv, kot je nenadomestljiv tudi njihov pomen pri kakovostni refleksiji družbe, popularizaciji izobraževanja, znanosti, varstva okolja ipd. Prav ta nenadomestljivost pa vzbuja skrb:

slovenski medijski trg se v zadnjih letih sooča s številnimi težavami, to še zlasti velja za trg tiskanih medijev. Poleg gospodarske krize in upada oglaševanja ta zaradi izjemno hitrega razvoja digitalne tehnologije in spremenjenih bralskih navad doživlja velike strukturne spremembe, ki zahtevajo prilagoditve ali celo povsem nove poslovne modele, ki pa jim medijske hiše zaradi več razlogov še niso kos. Tako smo že slabo desetletje priče kontinuiranemu upadanju naklad in branosti splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij. To je toliko bolj skrb vzbujajoče, kolikor prav ti predstavljajo vrh izvirnih kakovostnih medijskih vsebin celotne slovenske medijske krajine in so poleg javnega radia in televizije tisti del slovenskih medijev, ki je skrbel tudi za kakovostne informacije o kulturi in kritično vrednotenje sodobne kulturne produkcije, pa seveda za vsebine, ki se tičejo izobraževanja, znanosti, varstva okolja ipd. Med ogroženimi vsebinami in žanri v splošno-informativnih časnikih, časopisih in revijah so danes, med drugimi, tudi že kritika in refleksija kulturnega in umetniškega dogajanja, literarne reportaže in časopisna esejistika, ki so medijem imanentni in so le redko dostopni zunaj medijske produkcije. Upadanje teh vsebin ima seveda lahko izrazito negativne kulturne posledice, pomembno pa utegne vplivati tudi na izginjanje že tako ali tako ogroženih specifičnih novinarskih profilov, kot sta denimo kritik in publicist, ki sta za področje refleksije sodobne kulturne produkcije nosilna.

Ministrstvo je javni interes na področju medijev doslej uresničevalo predvsem z aktivno državno pomočjo prek razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev, pri zagotavljanju pluralizacije, ki je odvisna tudi od medijskega trga, pa je ministrstvo z regulativo omejilo koncentracijo lastništva medijev. Omenjeni razpis je v zadnjih letih odprl številna vprašanja, še zlasti, ali državna pomoč v obstoječi obliki dejansko dosega predvidene cilje, pa tudi, ali ti cilji še vedno ustrezajo dejanskemu javnemu interesu na področju medijev.

Glede na to, da so kakovostni mediji za slovenski prostor eden temeljnih nosilcev kulturnih vsebin v najširšem in ožjem pomenu besede in da so tudi sami del kulture, ter glede na zaostrene razmere na slovenskem medijskem trgu, ki niso le posledica gospodarske krize, ampak gre za kompleksnejši problem, ministrstvo meni, da je treba kot javni interes na področju medijev poleg:

- uresničevanja ustavne pravice do svobode izražanja, kamor sodi tudi pravica do javnega obveščanja in obveščenosti,
- kulturne, idejne in geografske pluralnosti ter raznolikosti medijskih vsebin,
- razvijanja slovenske nacionalne in kulturne identitete ter slovenskega jezika in skrbi za njuno prepoznavnost,
- utrjevanja družbenih vrednot, kot so temeljne človekove pravice, demokratičnost in strpnost (vključno s pomenom, ki ga imata socialna vključenost in medgeneracijsko sodelovanje za zdrav razvoj družbe),
- avtonomije novinarskega poklica,
- transparentnosti lastništva medijev, lastniškega pluralizma in preprečevanja zlorab prevladujočega položaja na medijskem trgu,
- povečevanja dostopnosti medijskih vsebin za ranljive družbene skupine in invalidno ovirane,
- obstoja televizijskih in radijskih programov posebnega pomena

kot javni interes prepoznati tudi:

- spodbujanje in razvoj medijske pismenosti,
- produkcijo kakovostnih medijskih vsebin na področjih kulture in umetnosti, kritične refleksije družbe, izobraževanja, znanosti, varovanja okolja ipd.,

- produkcijo kakovostnih vsebin, namenjenih otrokom in mladostnikom,
- spodbujanje raziskovalnega novinarstva, zahtevnejših in specifičnih novinarskih žanrov in vsebin,
- obstoj kakovostnih splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij (ne glede na vrsto nosilca medijskih vsebin),
- izboljšanje socialnega statusa za samostojne in mlade novinarje.

Dvig branosti kakovostnih splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij, dvig kakovosti in povečanje obsega kakovostnih medijskih vsebin na področjih kulture in umetnosti, izobraževanja, znanosti, varovanja okolja ipd., krepitev kakovostnih programskih vsebin radijskih in televizijskih programov posebnega pomena, dvig medijske pismenosti in oblikovanje zahtevnejše medijske in kulturne javnosti ter izboljšanje socialnega statusa za samozaposlene in mlade novinarje bodo zato v prihodnjem obdobju glavni izzivi na tem področju.

Da bi prišli do bolj kakovostne in raznolike medijske krajine, bo potrebno celovito prenoviti medijsko zakonodajo (glej poglavje *Spremembe zakonodaje na področju kulture*). Splošni cilj na področju medijev se nanaša na umestitev Slovenije na »Press Freedom Index« (Reporters Without Borders), na kateri Slovenija v letu 2013 zaseda 35. mesto. Glede na medijsko najbolj razvite države (Finska, Nizozemska in Norveška) in na »indikator svobode medijev« bodo spremembe medijske krajine, ki so predlagane, tudi osnova za višjo umestitev Slovenije na tej lestvici. Cilj je, da se do leta 2017 Slovenija umesti vsaj med prvih dvajset držav.

Cilji in ukrepi

1. Višja raven medijske pismenosti.

Ukrepi:

- podpora medresorskim programom medijskega opismenjevanja,
- nacionalna promocija branja in kupovanja časnikov, časopisov in revij ne glede na njihov nosilec,
- povečanje obsega programov RTV Slovenija, ki načrtno dvigujejo nivo medijske pismenosti.

Pojasnilo: Zaradi svetovnega spleta, digitalizacije in nove medijske kulture nasploh sta se produkcija in distribucija medijskih vsebin radikalno spremenili. Na spletu se vsakodnevno pojavlja poplava medijskih vsebin, katerih razumevanje in kritično ocenjevanje zahtevata usposobljenega, tj. medijsko pismenega uporabnika. Uporabnik mora razviti kritičen odnos do informacij na spletu in biti sposoben ločiti kredibilne od nekredibilnih virov informacij, saj lahko na podlagi teh sprejema odločitve, ki bodo pomembno vplivale na njegovo življenje in življenje drugih. Medijska pismenost postaja v informacijski družbi izredno pomemben dejavnik aktivnega državljanstva. Podobno kot klasična pismenost, ki je bila na začetku 20. stoletja ključni pogoj za aktivno udeležbo v družbi, je medijska pismenost ključni pogoj za aktivno udeležbo v informacijski družbi 21. stoletja.

Medijska pismenost uporabnikov je ob tem eden ključnih elementov v razvoju evropskega avdiovizualnega trga. Medijsko pismen uporabnik razume pomen avdiovizualne komercialne komunikacije in drugih oblik oglaševanja za delovanje trga ter se zaveda eksploatacijskega ciklusa avdiovizualnih del in pomena, ki ga ima varovanje pravic intelektualne lastnine za obstoj in razvoj avdiovizualnega trga.

S pojavom svetovnega spleta in digitalizacije so se začele bistveno spreminjati tudi bralne navade uporabnikov, katerih posledica je velik upad tako naklad kot branosti tiskanih splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij ter tudi upad splošne bralne kulture. Splošno-informativni tisk oziroma njegov način posredovanja informacij je glavni vir izvornih in kakovostnih novinarskih prispevkov, ki so nepogrešljiv element pri uresničevanju ustavne pravice do obveščeniosti in obveščanja ter informacijska podstat, iz katere črpajo svoje informacije in prispevke praktično vsi drugi mediji. S prvim ukrepom želimo spodbuditi programe, ciljno usmerjene v dvig bralne pismenosti po generacijski vertikali. Za drugi ukrep, nacionalno promocijo branja in kupovanja časnikov, časopisov in revij (in sicer ne glede na vrsto nosilca medijskih vsebin), pa menimo, da ima lahko velik vzgojni učinek na mlajše generacije; inventivna in prijazna oglaševalska kampanja bo pozitivno vplivala na mlajšo populacijo, med katero je vse manj bralcev splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij (in to ne le njihovih tiskanih, temveč tudi aplikativnih digitalnih izdaj). Takšna kampanja bi posredno pripomogla k dvigu in razvoju bralne kulture in s tem medijske pismenosti ter k ohranitvi splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij ter kulturne periodike. Najpomembnejšo vlogo pri uresničevanju tega cilja ima RTV Slovenija, ki je v prihodnjem obdobju dolžan povečati obseg programov za dvig nivoja medijske pismenosti.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MIZŠ, RTV Slovenija.

Kazalniki:

- branost splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij ne glede na platformo (tiskane, digitalne, spletne izdaje); *Stanje* (podatki Nacionalne raziskave branosti/izbor): število bralcev enega izvoda za leti 2006/2012 – *Delo* 203.000/114.000, *Dnevnik* 162.000/96.000, *Večer* 141.000/97.000, *Finance* 59.000/ 44.000, *Mladina* 74.000/60.000, *Mag* 44.000/ne izhaja več, *Reporter* 29.000 (podatek je za leto 2010, poznejših ni), *Družina* 133.000/97.000 (podatek je za leto 2010, poznejših ni);
- naklade časnikov, časopisov in revij (tiskanih in digitalnih izdaj, merjeno skupaj); *Stanje* (podatki o revidiranih prodanih nakladah/izbor): višina povprečne prodane tiskane naklade na posamezen izid 2006/2012: *Delo* 67.161/43.475, *Dnevnik* 48.600/34.467, *Večer* 46.198/29.466, *Finance* 12.193/10.967, *Mladina* 13.662/12.317, *Reporter* (začel izhajati konec leta 2008, prvi podatek je za leto 2009) 9676/9738, *Družina* 47.522/36.504;
- število izvedenih promocijskih dogodkov in njihov odmev v medijih.

2. Ohranitev in razvoj splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij ne glede na platformo razširjanja medija.

Ukrepi:

- uvedba nižje stopnje DDV za digitalne izdaje splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij v skladu s spremenjeno direktivo EU po letu 2015,
- na podlagi nove določitve javnega interesa oblikovanje meril za podporo kakovostnih medijskih vsebin, ki bodo podlaga za državno pomoč kakovostnim

- programskim vsebinam splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij (ne glede na platformo razširjanja medija), še posebej tistih, namenjenih spremljanju in kritični refleksiji tako slovenske kot evropske in čezmejne kulture in umetnosti, kritični refleksiji družbe, izobraževanju, popularizaciji znanosti, varstva okolja ipd.,
- finančne spodbude za začetne investicije v nove poslovne modele za produkcijo kakovostnih medijskih vsebin.

Pojasnilo: Skladno z veljavnim Zakonom o davku na dodano vrednost se za dobave časopisov in periodičnih publikacij obračunava in plačuje DDV po nižji stopnji od davčne osnove, za dobave digitalnih izdaj časopisov in periodičnih publikacij pa se DDV obračunava in plačuje po splošni stopnji od davčne osnove. Takšno razlikovanje med tiskanimi in digitalnimi izdajami je neutemeljeno, saj gre v obeh primerih za enakega zavezanca (izdajatelj tiskanega medija) in za enako dobavo blaga oziroma storitev (izdajanje programskih vsebin tiskanega medija), razlika je le v načinu ponujanja storitve (platforma razširjanja medija). Prvi predlagani ukrep bo pripomogel k obstoju panoge tiskanih medijev, ki so se zaradi konvergence medijskega prostora, ki se kaže v selitvi razširjanja programskih vsebin medijev iz tradicionalnih, klasičnih platform razširjanja na digitalne oz. elektronske nosilce, znašli v najhujši krizi vse od začetka svojega obstoja. Zaradi krize tiskanih medijev, ki se kaže v stalnem padanju njihovih naklad in tudi branosti, pa je posledično ogrožena tudi kakovost medijskih vsebin. Splošno-informativni časniki, časopisi in revije namreč predstavljajo vrh medijske informacijske piramide, saj po nekaterih ocenah ustvarijo celo med 85 in 95 odstotki vseh objavljenih informacij in zgodb, medtem ko preostali mediji, zlasti elektronski, te informacije večinoma le reproducirajo in nadgrajujejo. Zaradi tega časopisna medijska panoga tako s svojimi tiskani kot digitalnimi izdajami predstavlja ključno panogo, ki odločilno vpliva na celotno informacijsko verigo. Ohranitev in razvoj kakovostnih splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij (ne glede na način ponujanja vsebin, torej, ali gre za tiskane ali digitalne izdaje) sta zato ključni prioriteti države na področju medijske politike.

Z drugim ukrepom želimo na podlagi nove določitve javnega interesa na področju medijev oblikovati tudi nova merila za državno pomoč (sedanji redni letni projektni razpis za sofinanciranje programskih vsebin medijev) medijem, v ospredju katerih bo predvsem kakovost sofinanciranih programskih vsebin in projektov, še zlasti programskih vsebin in projektov splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij, namenjenih spremljanju in kritični refleksiji tako slovenske kot evropske in čezmejne kulture in umetnosti, kritični refleksiji družbe, izobraževanja, popularizaciji znanosti, varstva okolja, temeljnih družbenih vrednot ipd.

Čas izvedbe: 2015 (nižja stopnja DDV), 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MF.

Kazalniki:

- podatki o revidiranih prodanih nakladah splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij ne glede na platformo razširjanja medija (tiskani, elektronski, digitalni) v primerjavi s podatki za leto 2013;
- število sofinanciranih programskih vsebin in projektov (2012: 30, 2017: 40);

- višja vsota sredstev, namenjenih za sofinanciranje programskih vsebin medijev, še zlasti za področje sofinanciranja kakovostnih programskih vsebin tiskanih medijev in/ali digitalnih izdaj (2012: 600.000 €; gre za vsoto, ki je bila na podlagi rednega letnega razpisa razdeljena za področje sofinanciranja programskih vsebin tiskanih medijev, radijskih in televizijskih programov ter elektronskih publikacij, in sicer 16 tiskanim medijem, 11 elektronskim medijem, 6 televizijskim programom, 4 radijskim programom in 3 neodvisnim producentom. Prijavitelji so lahko kandidirali le z enim projektom;
- število splošno-informativnih dnevnikov na trgu ne glede na platformo razširjanja medija (2013: 7, 2017: 7).

3. Več kakovostnih programskih vsebin radijskih in televizijskih programov posebnega pomena.

Ukrepa:

- nova opredelitev vloge in statusa programov posebnega pomena,
- prenos financiranja dejavnosti programov posebnega pomena iz sredstev državnega proračuna na sredstva RTV Slovenije iz naslova prispevka za programe in storitve RTV Slovenija.

Pojasnilo: Programske vsebine, ki jih pripravljajo in razširjajo radijski in televizijski programi posebnega pomena, so v javnem interesu, saj pomembno prispevajo k pluralnosti in raznolikosti medijskega prostora, prav tako pa zlasti lokalnemu prebivalstvu zagotavljajo in posameznim ciljnim skupinam poslušalcev in gledalcev uresničevanje ustavne pravice do javnega obveščanja in obveščenosti. S tem ustvarjajo neposredno vez med javnostjo in lokalnimi skupnostmi ter drugimi družbenimi skupinami, ki delujejo na lokalni ravni. Programske vsebine, ki jih pripravljajo programi posebnega pomena, vsebinsko dopolnjujejo ponudbo javne radiotelevizije, ki sama s svojimi programi ne more enakomerno pokriti vseh dogodkov v Sloveniji, in s tem zapolnjujejo informacijsko vrzel na osi lokalno – nacionalno.

Večina programov posebnega pomena se je z nastankom nacionalnih komercialnih programov znašla v finančni stiski, saj so jim zaradi izrazito tržno naravnane konkurence začeli strmo upadati prihodki iz naslova oglaševalskih prihodkov. Čeprav so programi posebnega pomena izrazito lokalno informativni ali specializirani in niso tržno naravnani, ta sredstva še vedno predstavljajo večji del njihovih prihodkov. Razvoj medijskega prostora v Sloveniji tako nakazuje, da sistem podeljevanja statusov programov posebnega pomena in njihovega financiranja iz omejenih proračunskih sredstev prek vsakoletnih javnih razpisov za sofinanciranja programskih vsebin medijev ne zagotavlja optimalne rešitve za trajen obstoj radijskih in televizijskih programskih vsebin, ki so v javnem interesu.

V zadnjem času, k temu so še dodatno pripomogli negativni učinki gospodarske krize, opažamo, da se programi posebnega pomena le še borijo za svoje preživetje in da posledično izredno težko izpolnjujejo naložene zakonske obveznosti oziroma opravljajo svoje poslanstvo na področju javnega interesa. Vse navedeno narekuje tehten razmislek o vlogi in statusa programov posebnega pomena. V ospredju bi morali biti predvsem kakovostna produkcija programskih vsebin, ki so na področju medijev v javnem interesu, ohranjanje slovenske nacionalne in kulturne identitete ter doseganje višjih etičnih in zlasti profesionalnih standardov na področju novinarskega dela.

Obenem pa je treba nujno poiskati rešitev, ki bo omogočila stabilen vir in dolgoročen način financiranja radijskih in televizijskih programskih vsebin, ki so v javnem interesu,

tako da njihova trajna zagotovitev ne bo ogrožena zaradi pojava zunanjih dejavnikov, kot so gospodarska kriza ali konvergenca medijskega prostora. Kot eno najprimernejših rešitev vidimo prenos financiranja dejavnosti programov posebnega pomena iz sredstev državnega proračuna na sredstva RTV Slovenije iz naslova prispevka za programe in storitve RTV Slovenija, in sicer tako, da bi RTV Slovenija izvedla večletni razpis, prek katerega bi namenila sredstva za ustvarjanje in razširjanje programskih vsebin radijskih in televizijskih programov posebnega pomena v letni višini 3 odstotkov pobranega prispevka. Tako sofinancirane programe bo RTV Slovenija vključila v svojo programsko shemo.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: okvirno 2.500.000 € na leto iz prispevka za programe in storitve RTV Slovenija.

Odgovornost: MK, RTV Slovenija.

Kazalniki:

- povišanje kakovosti programskih vsebin radijskih in televizijskih programov posebnega pomena, ki so v javnem interesu;
- višji poklicni standardi na področju novinarskega dela pri produkciji programskih vsebin radijskih in televizijskih programov posebnega pomena;
- stabilen in dolgoročno urejen vir financiranja radijskih in televizijskih programov posebnega pomena.

4. Večja socialna varnost novinarjev, še zlasti mladih novinarjev do 35. leta.

Ukrepi:

- plačilo prispevkov iz državnega proračuna za mlade novinarje do 35. leta, ki izkazujejo perspektivne rezultate (izenačitev s statusom samostojnih ustvarjalcev s področje kulture);
- določitev pogojev in meril v javnih razpisih, ki bodo spodbudili zaposlovanje mladih, visoko izobraženih novinarjev in urednikov;
- ciljna finančna spodbuda medijem za prve zaposlitve visoko izobraženih posameznikov za novinarska delovna mesta do dopolnjenega tridesetega leta starosti iz naslova sredstev EU (sofinanciranje stroškov dela).

Pojasnilo: Status samostojnega novinarja je namenjen tistim novinarjem, ki ne morejo dobiti zaposlitve, temveč so prisiljeni sodelovati z več različnimi mediji prek različnih pogodbenih oblik, da si zagotovijo sredstva za preživetje. Ukrep je namenjen tistim mladim, visoko izobraženim samostojnim novinarjem, ki začenjajo svojo profesionalno pot in jim obseg dela ne zagotavlja dovolj sredstev za minimalno socialno varnost. Večina visoko izobraženih mladih posameznikov, ki vidi svojo prihodnost v novinarskem poklicu, vse težje pridobi prvo zaposlitev, zato so prisiljeni delati kot honorarni sodelavci, ki nimajo nikakršne socialne varnosti, praviloma pa so tudi brez kakršnihkoli pravic. Prekarnost njihovega razmerja jih že na začetku njihove poklicne poti postavlja v negotov položaj, ko ne morejo skrbeti za razvijanje svoje strokovnosti, temveč se morajo prilagajati pretresom na medijskem trgu in zahtevam izdajateljev medijev po maksimiziranju dobičkov in minimaliziranju stroškov dela in poslovanja. Poleg tega se novinarji na medijskem trgu srečujejo z nelojalno konkurenco, saj vedno

več izdajatelj medijev za opravljanje novinarskih del najema nekvalificirano delovno silo za minimalno plačilo. Ukrep je namenjen visoko izobraženim mladim novinarjem, da dobijo prvo zaposlitev in v okviru tega možnosti za strokovni razvoj v kateri izmed uveljavljenih medijskih hiš.

Čas izvedbe: do 2017.

Ocena finančnih sredstev: sredstva EU.

Odgovornost: MK, MDDSZ, MF.

Kazalniki:

- število mladih novinarjev do 35. leta, ki izkazujejo perspektivne rezultate, s pravico do plačevanja prispevkov iz državnega proračuna (2013: 0; 2017: 40);
- število prvih zaposlitev visoko izobraženih posameznikov za novinarska delovna mesta do dopolnjenega tridesetega leta starosti iz naslova sredstev EU (10 zaposlitev na leto).

9. ARHITEKTURA

Nova arhitekturna politika za večjo družbeno odgovornost posegov v prostor in višja kakovost bivanja.

Javni interes

Evropska skupnost je v svojih dokumentih opredelila arhitekturo kot temeljni element kulture in življenja evropskih držav. Prepoznala jo je kot tipičen primer horizontalnega značaja kulture, ki ni vključen zgolj v kulturno politiko, temveč v več javnih politik. Države so zavezane upoštevati arhitekturo in njeno kulturno razsežnost ter posebne značilnosti pri vseh zadevnih politikah, predvsem pri politikah v zvezi z gospodarsko in socialno kohezijo, trajnostnim razvojem in izobraževanjem. V večini evropskih držav je arhitektura ena od nacionalnih prioritet, saj zaobjema vse pore življenja od umetnosti do ekonomije, poklic arhitekta pa je opredeljen kot eden od sedmih strožje reguliranih poklicev, ki skrbijo za javno dobro.

Pogled v slovenski prostor nam razkrije številne nesmotrne posege v prostor, ki generirajo širitev razpršene gradnje in suburbanizacije, erozijo kulturne dediščine, skrb vzbujajočo okoljsko polucijo, zapletanje infrastrukturnih sistemov in posledično slabe arhitekturno-urbanistične rešitve, ki ne premorejo nujne dolgoročne vizije. Vizualno, energetska in ekološka onesnaževanje pogojuje drastično nižanje vizualne kulture prebivalstva, šibi nacionalno ekonomijo in naglo niža dejansko vrednost prostora, s tem pa negativno vpliva na kvaliteto življenja.

V Sloveniji deluje približno 2000 arhitektov, od tega jih je 850 vpisanih v razvid samozaposlenih na Ministrstvu za kulturo. Dejavnost arhitektov je v zadnjih dvajsetih letih prepuščena trgu brez ustreznih regulativ, dodaten udarec področju pa je povzročila gradbeniška kriza, zaradi katere so se tudi aktivnosti v arhitekturi skoraj prepolovile. Še leta 2007 je bilo za gradnjo ali prenovo stavb izdanih 5900 gradbenih dovoljenj, njihova investicijska vrednost je znašala 1,5 milijarde evrov, leta 2012 pa je bilo izdanih le 3200 dovoljenj, investicijska vrednost del pa je znašala 800 milijonov. Zaradi drastičnega

upada dela in odsotnosti ustrezne regulacije so se na trgu znižale cene pod spodnjo mejo, to je vplivalo na kakovost, strokovnost in družbeni ugled arhitekture, poklic pa je izgubil legitimnost zastopanja javnega interesa.

Zaradi vsega naštetega je skrajni čas, da se arhitektura vzpostavi kot avtonomno področje kulture. V dosedanji slovenski kulturni politiki je bilo področje arhitekture obravnavano v okviru likovnih umetnosti in delno v sklopu kulturne dediščine, kar je glede na naravo in problematiko področja neustrezna rešitev. Javni interes na področju likovnih ali vizualnih umetnosti je namreč osredotočen predvsem na tisto ustvarjalnost, ki »predstavlja presežek pri osmišljanju vsakdanjega življenja in življenjskega okolja«, kot je bilo zapisano v Nacionalnem programu za kulturo 2004–2008, vse bolj pa je jasno, da je skupen slovenski prostor kot dobrina omejen, zato se javni interes na področju arhitekture ne more omejiti zgolj na »presežke«, temveč je nujen splošen dvig prostorske kulture. Za dosego tega cilja pa so bolj kot neposredna finančna spodbuda posameznim ustvarjalcem – arhitektom potrebni ustrezni regulacijski ukrepi države.

Javni interes na področju arhitekture obsega arhitekturno, krajinsko arhitekturno, urbanistično in prostorsko načrtovanje ter oblikovanje interjerjev.

Za spremembo sedanjega stanja bo najprej nujno vzpostaviti aktivne medresorske mehanizme, ki bodo omogočili, da se bo na današnje izzive slovenskega prostora odgovorilo s trajnostnim razvojem mest, to je integriranim in ustvarjalnim pristopom, pri katerem imajo kultura, gospodarstvo, socialni vidik in okolje enakovredno vlogo. Le ob dejavnih in celovitih arhitekturnih politikah bomo čez nekaj let lahko prepoznali uspehe, ne le v umetniških, kulturnih ali estetskih dimenzijah prostora, temveč tudi v ekonomskih učinkih.

Cilji in ukrepi

1. Celovita arhitekturna politika na vladni ravni do leta 2017.

Ukrepa:

- imenovanje medresorske skupine za pripravo arhitekturne politike,
- izdelava in sprejem arhitekturne politike.

Pojasnilo: Ministrstvo za kulturo bo pobudnik in koordinator medresorske skupine, ki bo pripravila nacionalni dokument »Arhitekturna politika v Sloveniji«. Z arhitekturno politiko si bomo prizadevali, da bomo po vzoru polovice evropskih držav spodbudili zavedanje, da ima arhitektura ključno vlogo pri spodbujanju nastanka ustvarjalnih držav, regij in mest, pri katerih trajnostni razvoj sloni na novih dejavnih konkurenčnosti, med katerimi so pomembne povezave med kulturo in industrijo. V sklopu prvega ukrepa bo skupina pripravila in potrdila programsko nalogo, ki bo osnova za celoten dokument. Cilj arhitekturne politike bo, da predstavi čim bolj celovit pregled vprašanj in vizij, ki bodo prispevala k izboljšanju njene kakovosti. Prispevala bo k odprti dolgoročni razpravi, v kateri se njen učinek ne bo končal s sprejetjem posameznih zakonskih aktov, temveč bo predstavljala dinamičen okvir zavedanja in razprave o kulturnem in gospodarskem pomenu arhitekture v družbi, s poudarjeno vlogo pri razvoju socialne države. Arhitekturna politika bo izpostavila zlasti naslednje razvojne izzive:

- kakovostna arhitektura je ekonomična, zdrava in do okolja prijazna,
- inovativna arhitektura je spodbuda za gospodarsko rast in blaginjo ljudi,
- urejena dejavnost je pogoj za uresničitev ustvarjalne in povezovalne moči arhitekture,

- kulturna dediščina je aktivno vključena v današnje razvojne izzive, saj tvori jedro trajnostne družbe in nacionalne kulturne identitete,
- arhitektura javnih zgradb je zgled in spodbuda za zasebne investicije,
- mednarodni prostor je pomembno področje razvoja in priložnosti za arhitekturo.

Hkrati bo arhitekturna politika poskušala biti navdih za vse tiste, ki se srečujejo z vprašanjem prostora in gradnje, od javnih do zasebnih investitorjev, od politikov do načrtovalcev, od učiteljev pa do vsakdanjih uporabnikov prostora.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MKO, MZIP, MGRT, MF, MDDSZ, MIZŠ, MZZ.

Kazalniki:

- večja kakovost bivanja;
- kakovostni posegi v prostor;
- trajnostno in ekološko naravnana arhitekturna politika.

10. KULTURNA DEDIŠČINA

S spoštovanjem kulturne dediščine bogatimo sodobno življenje: dragocene vsebine delamo dostopne, široko odpiramo vrata muzejev in gradov, na tradiciji gradimo gospodarsko prihodnost.

Javni interes

Slovenija ima bogato in raznoliko kulturno dediščino ter dolgo tradicijo njenega varstva. Služba za varstvo dediščine na Slovenskem v letu 2013 obeležuje že 100-letnico delovanja.

V register nepremične kulturne dediščine je bilo v začetku maja 2013 vpisanih več kot 29.300 enot dediščine, od tega je 300 kulturnih spomenikov državnega in 7975 lokalnega pomena. Trije spomeniki (Plečnikove Žale, Partizanska bolnišnica Franja, Spominska cerkev sv. Duha na Javorci) imajo znak evropske dediščine, še dva (prazgodovinska kolišča na Igu na Ljubljanskem barju, dediščina živega srebra v Idriji) sta vpisana na Unescov Seznam svetovne dediščine v kategoriji kulturne dediščine. Naloge varstva nepremične kulturne dediščine opravljata Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) s sedmimi območnimi enotami, Restavratorskim centrom in Centrom za preventivno arheologijo ter Javni zavod Arboretum Volčji Potok z upravljanjem območja kulturnega spomenika državnega pomena.

Ministrstvo financira javno službo na področju varovanja premične kulturne dediščine v 11 državnih muzejih, 36 muzejev pa je v letu 2013 pridobilo sklep Vlade RS o pooblastilu za izvajanje te javne službe. Državni muzeji so v letu 2012 pripravili 30 občasnih razstav, za mlajše obiskovalce izvedli 2943 različnih pedagoških programov, ki jih je obiskalo 66.252 obiskovalcev, z namenom uresničevanja vseživljenjskega izobraževanja pa je bilo realiziranih 792 andragoških programov, ki jih je obiskalo 28.482 obiskovalcev. Obisk digitalnih vsebin na spletnih straneh muzejev je skupno dosegel število 1.507.327, skupni spletni portal *museum.si*, ki povezuje 76 muzejev in

galerij in na katerem je javno dostopnih že 22.600 predmetov, pa ima povprečno 15.000 obiskov na mesec. V register žive kulturne dediščine je vpisanih 21 enot in 43 nosilcev, od tega so tri enote z odlokom razglašene za živo mojstrovino državnega pomena.

Javni interes varstva kulturne dediščine obsega:

- identificiranje dediščine, njenih vrednot in vrednosti, njeno dokumentiranje, preučevanje in interpretiranje,
- celostno ohranjanje dediščine in preprečevanje škodljivih vplivov nanjo ter njeno vključevanje v sodobno življenje,
- predstavljanje dediščine javnosti in razvijanje zavesti o njenih vrednotah,
- sodelovanje javnosti v zadevah varstva in nadgraditev dialoga s posamezniki in skupnostmi ter drugimi deležniki,
- omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej vsakomur, posebej mladim, starejšim in invalidom, neposredno, s pomočjo muzejske dejavnosti ter z uporabo novih tehnologij,
- vključevanje vedenja o dediščini v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje na vseh ravneh,
- prepoznavanje dediščinskih potencialov za gospodarski, družbeni in trajnostni razvoj ter kontinuirano vključevanje v razvojne projekte na lokalni in nacionalni ravni,
- ohranjanje kulturne raznolikosti s spoštovanjem različnosti dediščine in njenih interpretacij ter ob upoštevanju mednarodno uveljavljenih standardov.

Skrb za ohranjanje kulturne dediščine je vse bolj celostna in kompleksna. Sodobni interdisciplinarni pristop postavlja v središče človeka in njegovo svobodno udeležbo v kulturnem življenju, zato sta ohranjanje kulturne dediščine in njena trajnostna uporaba nezamenljiv prispevek k človekovemu razvoju in kakovosti življenja. Z upoštevanjem vloge kulturne dediščine pri graditvi vključujoče demokratične družbe in s poudarjanjem kulturne raznovrstnosti ter trajnostnega razvoja bistveno razširjamo koncept varstva, ki je prešlo od varstva posamičnih kulturnih spomenikov, organiziranega v okviru profesionalnih institucij in s ciljem fizične zaščite pred propadanjem in spremembami, do ohranjanja širših območij, nosilcev kulturne in prostorske identitete, da bi končno uveljavili kulturno dediščino kot vir za gospodarski, družbeni in lokalni razvoj, ki zahteva preseganje resornih politik in vključevanje v področne strategije, aktivno ustvarjanje priložnosti za finančne investicije iz različnih virov in partnerstvo z lokalnimi skupnostmi.

Vse to nujno spreminja način izvajanja javne službe varstva, na katerega se pristojne institucije včasih ne zmorejo dovolj ažurno in fleksibilno odzvati. S premikom težišča od obnov k upravljanju nepremične kulturne dediščine in razvijanju z njo povezanih storitev ustvarjamo nova delovna mesta, pospešujemo skladen regionalni in lokalni razvoj ter v procese odločanja o dediščini vključujemo različne deležnike, od stroke, lokalnih skupnosti do civilne družbe. Obenem krepimo usposobljenost strokovnih služb in pridobivanje specializiranih znanj, ki omogočajo raziskovanje, določanje varstvenih zahtev in iskanje najustrežnejših rešitev za posege v dediščino ter sprejemanje odločitev o njenem vključevanju v sodobno življenje. Muzeji in galerije se oblikujejo v mrežo živahnih strokovnih institucij, ki se odzivajo na izzive spreminjajoče se družbe, so odprti za različne javnosti in zagotavljajo dostopnost do svojih zbirk tudi s pomočjo uporabe sodobnih tehnologij. S tem ne le osveščamo o pomenu kulturne dediščine, ampak njene vrednote, zaradi katerih jo varujemo, nadgrajujemo na celosten in kreativen način. Tradicionalnim dejavnikom, ki vplivajo na stanje ohranjenosti in ogroženosti kulturne dediščine ter ob upoštevanju pravic lastnikov in uporabnikov, so se tako pridružili sodobni izzivi, povezani predvsem s priložnostmi za razvoj kulturne

dediščine. Slednji zahtevajo oblikovanje novih politik in strategij varstva ter širšo mrežo deležnikov, aktivnih na tem področju – na kratko, spoštljiv, a sodoben in vključujoč pristop.

Cilji in ukrepi

1. Kakovostno ohranjena ter sodobno prezentirana kulturna dediščina za večje število obiskovalcev.

Ukrepi:

- posodobljen strokovni, pravni in finančni okvir za celostno ohranjanje kulturne dediščine,
- ciljna podpora dejavnostim za ohranjanje žive kulturne dediščine, s poudarkom na nosilcih žive dediščine,
- krepitev znanstvenih ter tehnoloških raziskav in inovacij za izkoriščanje potencialov tradicionalnih tehnik in izdelkov, za razvijanje novih produktov in storitev,
- oblikovanje kvalitetnih programov prezentacije in popularizacije kulturne dediščine za zagotavljanje njene dostopnosti vsem skupinam obiskovalcev,
- povečan obseg kakovostnih pedagoških in andragoških programov v muzejih za pridobivanje ciljnega občinstva.

Pojasnilo: S posodobljenim sistemom varstva kulturne dediščine, zlasti vključevanjem varstva v prostorsko in razvojno načrtovanje, bomo ohranjali prostorsko enovitost in funkcionalno povezane celote ter bistveno omejili škodljive vplive na dediščino. Ministrstvo bo natančneje opredelilo strokovne kriterije za vrednotenje kulturne dediščine ter s pomočjo podatkov iz registra nepremične kulturne dediščine in prikazom vrednotenja dediščine v prostoru določilo varstvena območja dediščine in varstvene usmeritve. Za ohranitev najbolj ogrožene kulturne dediščine bo skupaj z ZVKDS oblikovalo program, ki bo upošteval pomembnost dediščine, njeno ogroženost in oceno možnosti uspešne realizacije konservatorsko-restavratorskih posegov in drugih projektov za ohranjanje njenih varovanih sestavin. Na tej podlagi bo zagotovljeno financiranje za izvedbo projektov, s čimer bomo postopoma uveljavili nov, ciljno usmerjen sistem financiranja nacionalno pomembne kulturne dediščine.

Krovni zakon o varstvu kulturne dediščine iz 2008 je med ključnimi novostmi vzpostavil področje žive kulturne dediščine, ki v nasprotju z nepremično in premično kulturno dediščino nujno vključuje tudi njenega nosilca, ki to dediščino omogoča, ohranja in razvija. Različne oblike podpore nosilcem, ki jih bo zagotavljalo Ministrstvo skupaj s Koordinatorjem varstva žive dediščine, obsegajo strokovno pomoč pri obravnavi, vrednotenju in oblikovanju ukrepov za ohranjanje enot žive dediščine, povezovanje z resornimi politikami ter vključevanje žive dediščine v domače in mednarodne programe, iniciative in povezave.

Z namenom sodobne aplikativne uporabe tradicionalnih znanj, veščin in izdelkov umetnostne obrti v gospodarstvo bodo prednostno zagotovljena finančna sredstva za razvojno-inovacijske projekte, ki bodo izkoriščali dediščinske potenciale (na primer uporaba naravnih materialov – les, slama, skrle, suhozidi), projekte, ki bodo razvijali nove materiale, tehnike in metode za izboljšanje trajnosti in energetske učinkovitosti ohranjanja (identificiranje materialov, diagnostika stanja, zaščitni ukrepi) in projekte, ki povezujejo e-kulturo, IKT in e-infrastrukturo (interoperabilnost, agregiranje, trajna hramba, upravljanje in nadgradnja podatkov). Ministrstvo bo za uspešno črpanje

sredstev EU oblikovalo prednostne raziskovalne teme, jih vključilo v investicijska področja pametne specializacije in operativne programe ter spodbujalo ciljno sodelovanje z raziskovalnimi, znanstvenimi, izobraževalnimi in strokovnimi institucijami.

Prezentacija in popularizacija slovenske kulturne dediščine razvijata identiteto Slovenije, spodbujata kulturno raznolikost in vključujeta posameznike in skupnosti v njeno ohranjanje. Med že uveljavljenimi dogodki so tisti, ki se navezujejo na mednarodne vzore ter s tem slovensko kulturno dediščino umeščajo v skupen okvir (na primer Dnevi evropske kulturne dediščine, Mednarodni dan muzejev, Poletna muzejska noč), kot tudi drugi (Ta veseli dan kulture), ki spodbujajo promocijo slovenske kulture in njene specifične izraze ter so namenjeni najširšemu krogu obiskovalcev. Ob spodbujanju sodelovanja med javnimi zavodi in nevladnimi organizacijami pri projektih interpretacije, prezentacije in popularizacije kulturne dediščine (kot so muzejske prireditve) je še posebej pomembno najširše zagotavljanje dostopnosti do dediščine – tako fizične dostopnosti kot dostopnosti prek digitalnih vsebin, vključno z ranljivi skupinami (dobra praksa projekta *Dostopnost kulturne dediščine ranljivim skupinam* s sredstvi iz Evropskega socialnega sklada).

Pomembna je spodbuda slovenskim muzej in galerijam k pripravi in kvalitetni izvedbi raznolikih izobraževalnih vsebin (pedagoških in andragoških programov) z upoštevanjem sodobnih pristopov interpretacije muzejskih zbirk. Posebna pozornost bo namenjena javni dostopnosti s poudarkom na izbranih ciljnih skupinah (otrok, mladih in starejših). Muzeji in galerije bodo pripravili inovativne vsebine, ki bodo omogočale dostopnost do informacij o dediščini prek različnih medijev (npr. spletne strani, ki bodo dopolnjevale obvezne šolske vsebine, spletne strani, namenjene senzorno oviranim osebam, sodelovanje z izobraževalnimi programi radia in televizije) in spodbujale povečan obisk.

(Splošni cilji in ukrepi, povezani s ciljnim sodelovanjem z vzgojno-izobraževalnimi zavodi, kot tudi poseben nacionalni projekt *Teden kulturne dediščine* so opredeljeni v poglavju *Kulturno-umetnostna vzgoja*).

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 830.000 € v okviru razpoložljivih sredstev in 200.000 € dodatno na leto; načrtovana sredstva EU.

Odgovornost: MK, MKO, MGRT, ZVKDS, Koordinator varstva žive dediščine, državni in pooblaščen muzeji, javni zavodi, lokalne skupnosti, lastniki, raziskovalne institucije.

Kazalniki:

- število obiskovalcev v slovenskih muzejih (2012: 1.047.499; do 2017 povečanje za 3 %);
- število obiskov pedagoških programov (2012: 66252; 2017: 100000);
- število novih in prenovljenih razglasitev za kulturne spomenike (2012: 74; do 2017: 70 letno);
- število označenih kulturnih spomenikov (do 2017: označitev vseh državnih nepremičnih spomenikov);
- število dokumentov v postopkih priprave prostorskih aktov (do 2017: 1200 – ocena na podlagi preteklega obdobja, odvisno od pobud lokalnih skupnosti in drugih ministrstev);

- določitev varstvenih območij dediščine (2012: 0; do 2017: določitev na območju, ki pokriva 25 % ozemlja Slovenije);
- število odločb o uvrstitvi v nacionalno bogastvo (2012: 3; do 2017 povečanje za 50 % letno);
- izvedba sistematičnih preventivnih arheoloških raziskav razvojnih območij (do 2017: 25 % ozemlja Slovenije);
- arheološki terenski pregled območij s povečanim potencialom (4000 ha letno);
- število registriranih in ovrednotenih enot žive dediščine (2012: 18; do 2017: 20 letno);
- število prireditev, projektov in publikacij s področja žive dediščine (2012: 5; do 2017: 20);
- sprejet program za ohranitev ogrožene dediščine, skupaj s prednostnim seznamom posegov (do 2015);
- delež sredstev, namenjen za raziskave in raziskovalne projekte v proračunu za kulturno dediščino (2012: 0; 2017: 2 %);
- število programov in projektov, s katerimi se širi in razvija vedenje in zavest o pomenu kulturne dediščine (do 2017: 4 podprti projekti letno);
- število projektov za izboljšanje dostopnosti do objektov in dediščinskih vsebin za ranljive skupine (2012: 1; 2017: 5);
- število spletnih strani, namenjenih senzorno oviranim osebam (2012: 0; 2013: priprava pilotne spletne strani, do 2017 vsi državni muzeji);
- število novih pedagoških in andragoških programov (do 2017: izvedba 10 novih programov v posameznem muzeju na letni ravni);
- število obiskovalcev v slovenskih muzejih (2012: 1.047.499; do 2017 povečanje za 3 %).

2. Dejavna in atraktivna mreža slovenskih muzejev in galerij.

Ukrepi:

- s spremembami zakonodaje okrepiti muzejsko mrežo in preoblikovati strokovno svetovalno službo za področje varstva premične dediščine in muzejev,
- oblikovati ukrepe za kontinuirano strokovno izpopolnjevanje in izobraževanje, povezano z varstvom kulturne dediščine in izvajanjem muzejske dejavnosti,
- zagotoviti najnujnejše prostorske in tehnične pogoje za državne javne zavode: Narodna galerija, Tehniški muzej Slovenije, Narodni muzej Slovenije, Prirodoslovni muzej Slovenije, Muzej za arhitekturo in oblikovanje, Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Slovenski gledališki muzej, Slovenski šolski muzej, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (območne enote Ljubljana, Novo mesto, Piran, Murska Sobota, Center za preventivno arheologijo), Arboretum Volčji potok, Kobilarna Lipica,
- vzpostaviti učinkovito in sodobno informacijsko podporo varstva nepremične kulturne dediščine, vključno s prostorskim načrtovanjem, ter sodobno dokumentiranje premične in žive kulturne dediščine,
- ciljno podpreti urejanje in objavo starih arhivov arheoloških najdišč.

Pojasnilo: Ministrstvo bo na podlagi analize izvajanja javne službe varstva premične dediščine pripravilo ustrezne spremembe zakona o varstvu kulturne dediščine, s katerimi bo ponovno oblikovalo učinkovito strokovno in teritorialno organizirano muzejsko mrežo, ki bo zagotavljala varstvo premične in žive dediščine v muzejskih zavodih. Obenem bomo v sodelovanju s strokovnimi združenji preoblikovali strokovno

svetovalno službo za muzeje in načrtno spodbujali projekte nevladnih organizacij s področja varstva kulturne dediščine.

Strokovno izpopolnjevanje zaposlenih na področju varstva kulturne dediščine, razen za strokovne izpite, ni sistematično urejeno in usmerjeno v določene prioritete in cilje. Na srednji in visokošolski stopnji ni dovolj izobraževalnih programov, zato je občutno pomanjkanje strokovno usposobljenih kadrov. Z namenom razvoja izobraževanja in usposabljanja bomo sistematično določili nujne, prioritete teme za posamezne poklice in institucije s področja varstva in zagotovili mrežno sodelovanje izvajalcev in uporabnikov izobraževalnih programov, zlasti visokošolskih in mednarodnih. Podprli bomo trajno, obvezno in brezplačno strokovno izobraževanje v javnih zavodih in ga vključili v sisteme napredovanj. (Več v poglavju *Kulturno-umetnostna vzgoja*.)

Za zagotavljanje javnega interesa varstva kulturne dediščine v okviru javnih institucij je v naslednjem obdobju nujna izvedba več investicij za mednarodno primerljivo delovanje državnih javnih zavodov in za depojske prostore za nacionalno pomembne zbirke (podrobneje v poglavju *Investicije*). Obenem je nujno tudi redno zagotavljanje tehnične opreme in investicijsko vzdrževanje ter posodabljanje obstoječih prostorov ZVKDS, Javnega zavoda Arboretum Volčji Potok, muzejev in depojev skladno s predpisi.

S sodobnimi informacijskimi sistemi lahko učinkovito podpremo upravne in strokovne procese varstva nepremične dediščine (izdajanje pogojev in soglasij, smernic in mnenj za prostorske akte, razglašanje kulturnih spomenikov, določitev varstvenih območij dediščine, spremljanje stanja in upravljanje, evidentiranje raziskav). V okviru teh procesov lahko zagotovimo večnamensko dokumentiranje in digitalizacijo nepremične dediščine. Podobno lahko podpremo tudi proces dokumentiranja in upravljanja premične in žive dediščine (vrednotenje, evidentiranje, vhodno dokumentiranje, akcesija, inventarizacija, digitalizacija, evidentiranje posegov, spremljanje stanja in ogroženosti). S spodbujanjem uporabe dobrih praks, medinstitucionalnega sodelovanja in sodelovanja v mednarodnih projektih na področju informatizacije bo Ministrstvo zagotavljalo povezanost in vključenost v evropsko okolje. Uporaba sodobnih tehnoloških rešitev bo omogočila povezovanje podatkov in vzpostavljanje z njimi povezanih storitev, hkrati pa povečala možnosti za dostopnost do informacij o dediščini. Državni in pooblaščen muzeji hranijo več tisoč enot arhivov arheoloških raziskav, ki obsegajo raziskovalno dokumentacijo in premične najdbe. Zaradi neurejenega financiranja poterske obdelave gradiva iz starejših raziskav ter bistveno povečanega števila in obsega posegov po letu 1990 je znaten del arhivov pomanjkljivo urejen. Ogroženost klimatsko občutljivih predmetov zahteva urgentno identificiranje najpomembnejše in obenem najbolj ogrožene premične arheološke dediščine v hrambi pristojnih muzejev ter njihovo takojšnjo konservacijo in pripravo objav strokovnih poročil o raziskavah z namenom širjenja arheološkega znanja in popularizacije arheološke dediščine ter za potrebe znanstvenih študij.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 17.000.000 € v okviru razpoložljivih sredstev in 55.400.000 € dodatno v obdobju (od tega ocena celotne investicije v obdobju 50.000.000 €; 50.000 € strokovno izpopolnjevanje, 250.000 € informacijski sistemi, 900.000 € digitalizacija in dokumentiranje, 150.000 € arheološki predmeti in arhivi najdišč dodatno); načrtovana sredstva EU.

Odgovornost: MK, MIZŠ, MKO, izvajalci javne službe, državni in pooblašteni muzeji, muzejska strokovna združenja, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- analiza delovanja muzejske mreže, priprava konkretnih predlogov ter rešitev za njeno prihodnjo organiziranost in model preoblikovanja službe za muzeje;
- število podprtih projektov nevladnih organizacij s področja varstva dediščine (2011: 12 projektov in 7 triletnih programov; 2017: ohranitev števila, povečanje kakovosti);
- število novih študijskih smeri in izobraževalnih programov (2012: 0; 2017: 2);
- število podeljenih štipendij za izobrazbo na področjih dediščine, ki jih slovenski izobraževalni sistem ne zagotavlja (2012: 0; do 2017: 1 letno);
- obseg izvedenih investicij (do 2017: večina predlaganih);
- število informacijsko podprtih oziroma prenovljenih procesov (2012: 0; 2017: 2);
- število e-storitev (2012: 1; 2017: 3);
- delež digitaliziranih zbirk (2012: 60 % v državnih muzejih; 2017: 80 %);
- število na spletu dostopnih enot dediščine (2012: 17.300 novih enot v državnih muzejih; povečanje števila novih enot za 10 % letno);
- število uporabnikov digitalnih vsebin na spletu (2012: 1.500.000 v državnih muzejih, povečanje števila uporabnikov za 5 % letno);
- število slovenskih digitalnih vsebin v Europeani (2012: 247.216, 2017: 480.000);
- število konserviranih arheoloških predmetov (2012: 30.000, do 2017 povečanje za 10.000 letno);
- število objavljenih arhivov najdišč (2012: 20 letno; 2017: 40 letno);
- število konservatorsko-restavratorskih del na poškodovanih predmetih (2012: 2000 letno v državnih muzejih; 2017: 2060 letno).

3. Oblikovanje destinacij, proizvodov in storitev kulturnega turizma za večjo prepoznavnost kulturne dediščine in prispevek h gospodarskemu razvoju območij.

Ukrepi:

- vzpostavitev učinkovitega sistema upravljanja spomenikov v državni lasti, skupaj s spremembami ter dopolnitvijo področne zakonodaje, ki bo določila način in olajšala postopke oddaje oziroma prodaje kulturnih spomenikov,
- uvedba dopolnilnih finančnih instrumentov za pospešitev vlaganj v kulturno dediščino in razvijanje dejavnosti za njeno dolgoročneje upravljanje,
- vzpostavitev programa spodbujanja vzdrževanja nepremične kulturne dediščine s strokovno podporo njenim lastnikom skupaj z ZVKDS,
- načrtovanje in spodbujanje celovite prenove, trajnostnega upravljanja in oživljanja objektov in območij kulturne dediščine v državni lasti oz. s prepoznanim mednarodnim statusom: dediščina živega srebra v Idriji, dvorec Vipolže, gradovi Pišce, Snežnik, Negova, Dornava, Predjama, Bled, Socerb, Turnišče, Šrajbarski Turn, samostan Kostanjevica na Krki, območje Kobilarne Lipica, železarna Dvor pri Žužemberku,
- razvijanje kulturnega turizma in s tem prepoznavnih turističnih destinacij, proizvodov in storitev, z namenom izrabe razvojnih potencialov kulturne dediščine in njenega aktivnega vključevanja v lokalni in trajnostni razvoj.

Pojasnilo: Oddajanje spomenikov v lasti Republike Slovenije v upravljanje oz. dolgoročni zakup je premalo učinkovito zaradi splošnih predpisov ravnanja s stvarnim premoženjem, saj ti ne upoštevajo specifičnosti kulturne dediščine. Rešitev je ustrezna sprememba Zakona o varstvu kulturne dediščine (tudi Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture), s katero se ravnanje s kulturnimi spomeniki v državni in občinski lasti uredi drugače od splošnih pravil in načel Zakona o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti, pri čemer je prednostna skrb namenjena oblikovanju ustreznih programov upravljanja, ki v največji meri omogočajo ustrezno ohranitev varovanih sestavin spomenikov, njihovo prezentacijo in dostopnost. Gre za ključni razvojni cilj za prihodnost, ki odseva spremenjeni položaj kulturne dediščine in se odziva na naraščajočo potrebo po njenem vključevanju v sodobno življenje, tudi izkoriščanju njenega ekonomskega in družbenega potenciala.

Po modelu iz tujine (primer Monumentenwacht v Belgiji in na Nizozemskem) bo Ministrstvo skupaj z ZVKDS posebno pozornost posvetilo sprotnemu vzdrževanju stavbne dediščine in lastnikom pri tem nudilo predvsem strokovno svetovanje in nadzor. Poleg dolgoročnega izboljšanja stanja dediščine v smeri od obnov k trajnostnemu vzdrževanju dediščine, zmanjšanju državnih sredstev za kompleksne obnove in premiku k postopno spremenjenemu sistemu državnega sofinanciranja bo merljiv pozitivni učinek tudi v ustvarjanju zaposlitev v storitvenih dejavnostih, izboljšanju življenjskega okolja in povečani privlačnosti za obiskovalce.

Prenovo objektov in območij kulturne dediščine v državni lasti bo Ministrstvo usmerjalo celovito in z namenom, da že ob obnovi zagotovi ustrezne vsebine in upravljavce. S tem namenom na Ministrstvu vodimo seznam najbolj nujnih in razvojnih investicij ter zanje zagotavljamo nacionalna in evropska sredstva. Seznam bomo na osnovi potreb in razpoložljivih sredstev sprotno prilagajali stanju objektov in razpoložljivim sredstvom ter razpisom, da bomo celovite preнове in oživljanje kulturnih spomenikov lahko izvedli tudi s pridobitvijo sredstev Evropske unije (podrobneje v poglavju *Investicije*).

Omejitve in dolžnosti lastnikov kulturne dediščine ali spomenikov niso v sorazmerju z ugodnostmi ter prednostmi, ki jih lastništvo prinaša, zato bo Ministrstvo predlagalo podaljšanje veljavnosti Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi (ali »kulturni tolar«) in zagotovilo nepovratne finančne spodbude prek Finančnega mehanizma EGP in NFM ter skladov EU.

Ministrstvo ob kontinuiranem vključevanju kulturne dediščine v razvojne, strateške in izvedbene dokumente ter politike na nacionalni ravni še posebej prepoznava kulturni turizem kot primerjalno razvojno prednost Slovenije, zato bo v partnerstvu z MGRT pospešeno povezovalo, razvijalo in nadgrajevalo turistično ponudbo z dediščinskimi vsebinami. Posebna pozornost bo namenjena izjemni dediščini živega srebra v Idriji, leta 2011 skupaj s španskim Almadénom vpisani na Unescov Seznam svetovne dediščine, ki bo s prenovo nekdanje topilnice dobila ključni objekt za sodobno in-situ predstavitev postopka pridobivanja te dragocene rude za obiskovalce ter prostor za delovanje državnega javnega zavoda Center za upravljanje z dediščino živega srebra. Načrtujemo preнове in oživljanja objektov ter območij, ki na kreativen način upoštevajo in nadgrajujejo značilno arhitekturo, vrtno arhitekturo, tradicionalne materiale in prostorske vrednote (npr. mreženje potencialov Krasa, muzeji na prostem, arheološki in zgodovinski parki, kulturna dediščina znotraj naravnih parkov, na primer Škocjanske jame, Triglavski narodni park, Ljubljansko barje – prazgodovinska kolišča na Igu in Sečoveljske soline – kulturna krajina in tradicionalna pridelava soli), povezovanje posamičnih spomenikov v obliki kulturnih in tematskih poti in parkov

(spominske poti, zgodovinski parki in vrtovi, na primer pot miru v Posočju, Park vojaške zgodovine Pivka), vključno z izgradnjo ustrezne infrastrukture (informacijske točke, pohodniške in kolesarske poti), promocijo mednarodno prepoznavnih spomenikov in spomeniških območij (Unescova Svetovna dediščina, Znak evropske dediščine, Kulturne poti Sveta Evrope) ter razvoj povezanih programov in dejavnosti (na primer zgodovinski festivali, kulturni dogodki in turistične prireditve, promoviranje tradicije, običajev, znanj, jedi). S povezovanjem tudi drugih področij, povezanih s kulturno dediščino, kot so ohranjanje narave, podjetništvo, kmetijstvo, znanost, nadgrajujemo preнове in revitalizacije objektov in območij kulturne dediščine, dvigamo kakovost življenja, gospodarsko rast in prispevamo k trajnostnemu razvoju v urbanih središčih in vaških jedrih. Nastajajo nove storitve in produkti, ki so v povezavi s kulturno dediščino (domače in umetnostne obrti, rokodelska znanja, veščine, tehnike, blagovne znamke) in jo dopolnjujejo, omogočajo ustvarjanje delovnih mest, dvigujejo kvaliteto življenja in privabljajo obiskovalce.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 14.000.000 € v okviru razpoložljivih sredstev in 64.600.000 € dodatno v obdobju (od tega ocena celotne investicije 50.000.000 €; zakon o kulturnem tolarju 14.400.000); načrtovana sredstva EU.

Odgovornost: MK, MGRT, MIZŠ, MF, ZVKDS, lokalne skupnosti, izvajalci javne službe, Koordinator varstva žive dediščine in nosilci žive dediščine.

Kazalniki:

- vzpostavitev učinkovitega upravljalvskega sistema za spomenike v lasti RS (do 2015);
- sprejet specialni predpis za področje ravnanja s kulturnimi spomeniki (do 2015);
- število kulturnih spomenikov oddanih v upravljanje, dolgoročni zakup ali prodanih kulturnih spomenikov (2012: 1; 2017: 4);
- izdelan program spodbujanja vzdrževanja stavbne dediščine (do 2015);
- število vzpostavljenih partnerstev programa in število svetovanj (do 2015: 5 oz. 100);
- število obnovljenih in revitaliziranih kulturnih spomenikov, sofinanciranih z evropskimi sredstvi (2012: 2; 2017: 7);
- delež novih finančnih spodbud glede na integralna sredstva za obnovo kulturnih spomenikov (2012: 0; 2017: 25 %);
- število destinacij oz. posebnih kulturno-turističnih proizvodov in storitev (2012: 3; 2017: 10);
- povečanje števila obiskovalcev (2017: 4-odstotno povečanje na ravni podprtih projektov);
- število novih delovnih mest (2017: 14).

4. Večja vloga kulturne dediščine Slovenije v mednarodnem prostoru.

Ukrep:

- prednostna podpora projektom, ki slovensko kulturno dediščino umeščajo v kontekst evropske in svetovne dediščine.

Pojasnilo: Del prizadevanj za celovito in trajnostno ohranjanje slovenske kulturne dediščine, ki presega nacionalni pomen ter je v skladu z mednarodno zakonodajo in uveljavljenimi strokovnimi standardi, je aktivno delovanje v mednarodnem okolju. Republika Slovenija je podpisnica vseh pomembnih mednarodnih konvencij Sveta Evrope (SE) in Unesca s tega področja, za implementacijo katerih skrbi Ministrstvo (ki tako aktivno sodeluje pri dejavnostih, programih in projektih v okviru obeh organizacij), evropskih iniciativ (na primer Znak evropske dediščine) ter regionalnih povezav (v okviru Sveta ministrov za kulturo Jugovzhodne Evrope, Usmerjevalnega odbora za kulturo in družbo Sveta za regionalno sodelovanje). To Slovenijo potrjuje kot državo z razvitimi varstvenimi standardi in prispeva k osveščanju in promociji pomena kulturne dediščine ter omogoča primerjavo v širšem prostoru. S tovrstno promocijo kulturne dediščine neposredno vplivamo na njeno privlačnost za tuje in domače obiskovalce, še zlasti v segmentu kulturnega turizma. Ukrep prednostno določa aktivno sodelovanje in kandidiranje za članstvo v medvladnih odborih in delovnih telesih Unesca (Odbor za svetovno dediščino, odbori posameznih konvencij), Sveta Evrope (Usmerjevalni odbor za kulturo, kulturno dediščino in krajino) in drugih kot tudi pripravo projektov nominacij za vpise na relevantne sezname in programe Unesca, in to vse v medresorskem sodelovanju in ob podpori strokovnih združenj, institucij in javnih zavodov s tega področja in v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 200.000 € dodatno na letni ravni.

Odgovornost: MK, MIZŠ, MKO, MZZ, Slovenska nacionalna komisija za Unesco, javni zavodi, strokovna združenja (ICOMOS) in institucije, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število nominacij za vpise na Unescov Seznam svetovne kulturne in naravne dediščine in Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva in v druge programe, projekte in iniciative v okviru Unesca, SE in EU (2012: 6; 2017: 10);
- število mednarodnih in regionalnih programov in projektov s področja ohranjanja kulturne dediščine z aktivno slovensko udeležbo ali podporo (2012: 1; 2017:5);
- število aktivnih članstev v mednarodnih organizacijah in njihovih telesih (2012: 3; do 2017: 5).

11. KNJIŽNIČNA DEJAVNOST

Knjižnice kot dejavnik razvoja bralne kulture, spodbujevalec demokratičnega mišljenja in pomemben nosilec sodobne informatizirane družbe.

Javni interes

Na območju Republike Slovenije na področju kulture poleg Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) deluje 58 samostojnih splošnih knjižnic, ki poslujejo na območju ene ali več občin in upravljajo mrežo 265 mestnih in krajevnih knjižnic, 12 bibliobusov (671 postajališč v 589 krajih) in 73 lokacij premičnih zbirk. V splošne knjižnice je

včlanjena četrtnina prebivalstva. Vsak član si v povprečju na dom letno izposodi 45,6 enote knjižničnega gradiva iz zbirke, ki šteje več kot 10 milijonov enot. Na prebivalca Slovenije imajo splošne knjižnice v povprečju na voljo pet enot knjižničnega gradiva.

Pregled delovanja v letu 2012 kaže, da so knjižnice izvedle številne aktivnosti, ki so pomembne za nadaljnji družbeni razvoj in prispevajo tudi k prepoznavnosti Slovenije v mednarodnem okolju. Pri zagotavljanju pogojev za delovanje NUK v letu 2012 je bila poleg zagotavljanja tradicionalnih storitev knjižnice pozornost usmerjena predvsem v dejavnosti, ki se nanašajo na storitve informacijske družbe, še zlasti v delovanje Digitalne knjižnice Slovenije, ki prek portala dLib.si zagotavlja dostop do kar 3,5 milijona digitalnih strani. Ob koncu leta 2012 je knjižnična zbirka NUK obsegala 2.687.173 inventarnih enot gradiva. Število aktivnih članov NUK je bilo 9840, njene elektronske vire in storitve pa je uporabljalo tudi 14.016 članov knjižnic ljubljanske univerze. Knjižnico je obiskalo skupno 277.200 obiskovalcev oziroma povprečno 924 na delovni dan. Skupno so v letu 2012 v vseh oddelkih NUK izposodili na dom in v čitalnice 178.515 enot knjižničnega gradiva.

Kljub dobrim rezultatom knjižnicam v zadnjem obdobju ne uspe slediti razvojnim trendom ne pri tradicionalnih ne pri sodobnih storitvah. Prednostna naloga je zato optimiziranje pogojev za realizacijo razvojnih potencialov tako narodne kot tudi splošnih knjižnic, to pa bo doseženo s posodobitvijo področne zakonodaje, z oblikovanjem strokovnih smernic in izboljšanjem prostorskih in tehničnih pogojev za njihovo delovanje. S tem bo knjižnična dejavnost lahko postala visoko profesionalizirana, vzajemna, koordinirana in informatizirana, to pa je zelo pomembno za njeno učinkovitost in uspešnost.

Javni interes na področju knjižnične dejavnosti se kaže v nalogah in poslanstvih knjižnic. Njihovo temeljno poslanstvo je postati središča za neomejeno dostopnost knjižničnega gradiva in informacij ter prevzeti aktivno vlogo pri razvijanju bralne kulture, demokratičnega mišljenja in visokih meril sodobne informatizirane družbe. Temu se pridružuje tudi njihova socialno-razvojna funkcija v smislu izenačevanja izobraževalnih, informacijskih in drugih socialnih možnosti prebivalcev države. Nadvse pomembna je skrb za ohranjanje slovenske pisne kulturne in znanstvene dediščine. Kot osrednja državna knjižnica to nalogo izvajata NUK. Za uresničevanje temeljnega poslanstva knjižnic skrbijo država in občine.

1. Večja dostopnost storitev knjižnične javne službe vsem prebivalcem Slovenije.

Ukrepi:

- rešiti prostorsko problematiko NUK z izgradnjo nove knjižnične stavbe (NUK II) ter zagotoviti dodatne skladiščne prostore za knjižnično zbirko v letu 2014,
- podpreti izgradnjo novih sodobnih knjižnic v Sloveniji, v naslednjem obdobju zlasti novo knjižnico v Radovljici in knjižnico Rotovž v Mariboru, kolikor bosta lokalni skupnosti izpolnili pogoje in kriterije javnega razpisa,
- pospešiti usklajen razvoj dejavnosti splošnih knjižnic s spodbudami za okolja z nizkim prihodkom na prebivalca in slabše razvito knjižnično mrežo,
- povečati kakovost in dostopnost splošne knjižnične dejavnosti s storitvami, prilagojenimi potrebam uporabnikov,
- povečati dostopnost digitalnih kulturnih vsebin s tehnološko in vsebinsko nadgradnjo ter povečanjem števila sodelujočih organizacij pri nadaljnjem razvoju portalov dLib.si in KAMRA.

Pojasnilo: Temeljno poslanstvo knjižnic je postati središča za neomejeno dostopnost knjižničnega gradiva in informacij ter prevzeti aktivno vlogo pri razvijanju bralne kulture, demokratičnega mišljenja in visokih meril sodobne informatizirane družbe. Knjižnice morajo pri ponudbi virov in storitev slediti trendom razvoja sorodnih knjižnic v svetu in potrebam sodobnih uporabnikov knjižnic.

Za nadaljnji usklajen razvoj slovenskega knjižničarstva je tako treba bolj izkoristiti razvojne potencialne NUK kot tradicionalne in digitalne knjižnice in sicer z večjimi vlaganji v strokovni razvoj in tehnološko infrastrukturo. Izboljšali bomo predvsem prostorske, tehnične in materialne pogoje za njeno delovanje in razvoj ter okrepili sodelovanje z mednarodno knjižnično skupnostjo. NUK deluje v Plečnikovi zgradbi na Turjaški ulici ter v najetih prostorih na obrobju mesta, ki ne ustrezajo niti potrebam sodobne knjižnične dejavnosti niti potrebam današnjih uporabnikov knjižnice.

Knjižnična skladišča, v katerih je shranjena slovenska pisna kulturna dediščina, bodo v kratkem zapolnjena (prostora je predvidoma največ do konca leta 2014), zato je treba v najkrajšem možnem času zagotoviti pogoje za začetek gradnje.

Kakovost in dostopnost splošne knjižnične dejavnosti bomo povečali z uvajanjem novih ali izboljšanih knjižničnih storitev ter z boljšim dostopom do knjižničnega gradiva in informacij v klasični in elektronski obliki. Nujen je tudi nadaljnji razvoj izvornih in prevedenih računalniških orodij, ki bodo omogočala neomejeno dostopnost digitalnih kulturnih vsebin prebivalcem Slovenije in tudi zainteresiranim uporabnikom od drugod. Izboljšanje pogojev za uporabo in razvoj portalov Digitalne knjižnice Slovenije – dLib.si in KAMRA je zato nujen korak k uresničevanju izhodišč tako nacionalne resolucije kot tudi evropske digitalne agende. K razvoju knjižnične dejavnosti bomo prispevali tudi z razvojnimi spodbudami za okolja z nizkim prihodkom na prebivalca in slabše razvito knjižnično mrežo. Med slednjimi sta nujna tudi državna podpora za zagotavljanje boljših prostorskih pogojev v osrednjih območjih (na primer Mariborska knjižnica), osrednjih in nekaterih krajevnih knjižnicah ter nakup bibliobusov. Ker je zagotavljanje knjižnične javne službe izvorna naloga lokalnih skupnosti, je zlasti pomembno dosledno vključevanje splošne knjižnične dejavnosti v njihove programe in strateške načrte. Kot enega od mehanizmov za intenziviranje podpore usklajenemu razvoju knjižnične dejavnosti splošnih knjižnic bomo podaljšali veljavnost Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi, ki bo zagotovil sredstva za približevanje mednarodnim standardom za splošne knjižnice.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 10.000.000 € v okviru razpoložljivih sredstev na leto; 50.000.000 € dodatnih sredstev za novogradnjo NUK II; sredstva EU.

Odgovornost: MK, lokalne skupnosti, MIZŠ – investitor za NUK II, NUK, splošne knjižnice.

Kazalniki:

- neto uporabna površina NUK (2012: 14.359 m²; do 2017: 31.000 m²);
- neto dodatna tlorisna površina za knjižnično skladišče NUK (2012: 3147 m²; do 2014: 500 m² dodatnega prostora);
- delež včlanjenih prebivalcev v splošne knjižnice (2011: 24,7 %; do 2017: 27 %);
- odprtost splošnih knjižnic na potencialnega uporabnika (2011: 650 sekund; 2017: 700 sekund);

- neto uporabna površina splošnih knjižnic na 1000 potencialnih uporabnikov (2012: 0,5 m²; do 2017: 0,6 m²);
- delež državnih sredstev v sredstvih za delovanje splošnih knjižnic (2012: 7,63 %; do 2017: 10,0 %);
- letni prirast dokumentov na portalu dLib (2012: 705.424; do 2017: 1.500.000);
- število obiskov portala dLib (2012: 3.454.808; do 2017: 4.500.000);
- letni prirast objav objektov na portalu KAMRA (2012: 10.670; do 2017: 80.000);
- število organizacij in posameznikov pri prispevanju vsebin KAMRA (2012: 138; do 2017: 250);
- število obiskov portala KAMRA (2012: 243.934; do 2017: 500.000).

2. Boljši pogoji za zbiranje, dostopnost in trajno ohranjanje slovenske pisne kulturne dediščine v knjižnicah v klasični in digitalni obliki.

Ukrepi:

- povečati število usposobljenih strokovnih delavcev, zadolženih za trajno ohranjanje pisne kulturne dediščine v NUK,
- zagotoviti sistematično restavriranje in konzerviranje slovenske pisne kulturne dediščine na klasičnih nosilcih zapisa s kemijskimi, mehanskimi in tehnološkimi postopki,
- zagotoviti primerno tehnološko infrastrukturo in njen nadaljnji razvoj za zbiranje, dostopnost in trajno ohranjanje slovenske elektronske pisne kulturne dediščine,
- zagotoviti lokacijo za trajno hranjenje kopije digitalnega arhiva elektronskih publikacij Slovenike do leta 2014,
- zagotoviti primerno opremo in ustrezne bioklimatske pogoje za izvajanje arhivske vloge druge depozitarne knjižnice v Sloveniji z vlaganji v ustrezno tehnično in tehnološko opremo.

Pojasnilo: Arhivski izvodi Slovenike so namenjeni trajnemu hranjenju, zato morajo biti v skladu z mednarodnimi standardi in smernicami v arhivskem knjižničnem skladišču zagotovljeni ustrezni bioklimatski pogoji in oprema gradiva. Z večjimi vlaganji v razvoj tehnološke infrastrukture bomo poskrbeli za ustrezno dolgoročno ohranjanje elektronskih publikacij, zagotovili bomo ustrezna orodja za njihov zajem in hranjenje v digitalnem arhivu, ustrezne tehnološke, prostorske in kadrovske pogoje za njihovo vzdrževanje ter nadaljnji razvoj tehnološke infrastrukture. Tako bomo zagotavljali trajno dostopnost do nacionalno pomembnih virov v digitalni obliki. Zaradi možne izgube podatkov je treba na oddaljeni lokaciji zagotavljati kopijo digitalnega arhiva elektronskih publikacij Slovenike.

Poleg NUK-a v skladu z zakonskimi predpisi izvaja naloge depozitarne organizacije za arhivski izvod Slovenike na klasičnih nosilcih zapisa tudi Univerzitetna knjižnica Maribor (UKM). V skladu s priporočili in predpisi je zato tudi v UKM treba zagotoviti primerno opremo gradiva in predpisane bioklimatske pogoje.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 100.000 € dodatnih sredstev (MIZŠ) na leto, 500.000 € letno – zajeto v okviru sredstev pri 1. cilju.

Odgovornost: resorni ministrstvi (MK – NUK, MIZŠ – UKM), NUK, UKM.

Kazalniki:

- letno število arhivskih izvodov gradiva NUK (2012: 50.443; 2017: 40.000);
- letno število arhivskih izvodov gradiva UKM (2012: 51.018; 2017: 40.000);
- delež sredstev za restavriranje in konzerviranje slovenske pisne kulturne dediščine v NUK (2012: 138.000 € letno; 2017: 250.000 € letno);
- število razkisljenih enot knjižničnega gradiva (2012: 0; 2017: 15.000);
- zbirka knjižničnega gradiva NUK (2012: 2.687.173; 2017: 2.795.000);
- zbirka knjižničnega gradiva UKM (2012: 909.896; 2017: 1.010.000);
- število tekočih metrov polic za arhivski izvod v NUK (2012: 7.575; 2017: 10.000);
- število tekočih metrov polic za arhivski izvod v UKM (2012: 500; 2017: 3.000);
- ocena izboljšanja pogojev.

3. Večja dostopnost specializiranih storitev knjižnične javne službe in njihova večja kakovost.

Ukrepa:

- vključitev Knjižnice slepih in slabovidnih v mrežo javnih knjižnic z letom 2015,
- uveljavitev možnosti povezovanja knjižničnih delavcev v področnem zakonu.

Pojasnilo: Za učinkovito in kakovostno knjižnično javno službo, njen nadaljnji razvoj in boljšo dostopnost predvsem specializiranih storitev knjižnične javne službe vsem prebivalcem Slovenije bomo določenim nevladnim organizacijam omogočili tudi formalno povezovanje oz. vključitev v knjižnično javno službo. S tem bomo zagotovili kompleksnejše programe in boljšo ponudbo storitev za uporabnike s posebnimi potrebami, in sicer predvsem za slepe in slabovidne. Tako bomo dopolnili raven storitev in njihove dostopnosti v mreži javnih knjižnic s specializiranimi storitvami za posebne skupine uporabnikov. Tudi za nevladne stanovske organizacije, ki delujejo na področju knjižnične dejavnosti, bomo z normativno določbo v zakonu omogočili aktivnejše delovanje in s tem omogočili višjo raven profesionalnega delovanja, pospeševanje razvoja knjižničarske stroke in dejavnosti ter utrjevanje njenega položaja v družbi.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, knjižnice, NVO.

Kazalniki:

- število splošnih knjižnic, ki aktivno sodelujejo s Knjižnico slepih in slabovidnih (2012: 1; 2017: 58);
 - število izposojenih enot knjižničnega gradiva, prilagojenega slepim in slabovidnim, v mreži splošnih knjižnic (2012: 0; 2017: 2.500);
- število aktivnih strokovnih teles v NVO s področja knjižnične dejavnosti (2012: 7; 2017: 15).

12. ARHIVSKA DEJAVNOST

Kakovostna hramba arhivskega gradiva je dolžnost, dostop do javnega arhivskega gradiva je pravica.

Javni interes

Arhivsko javno službo opravljajo državni arhiv in regionalni arhivi. V 7 arhivih 185 zaposlenih (stanje 31. 12. 2012) skrbi za okoli 3500 javnopravnih oseb oziroma ustvarjalcev arhivskega gradiva, v lastnih ali najetih prostorih v skupni izmeri 29.713 m² hrani, obdeluje, daje v uporabo 11.086 fondov in zbirk oziroma 69.301 tekočih metrov arhivskega spisovnega gradiva in arhivskega gradiva na posebnih formatih in drugih nosilcih, kot so film, fotografije, mikrofilmski zapisi, zemljevidi, razni nosilci zvoka in drugo. V letu 2012 je bilo v arhivih 8907 uporabnikov in izdanih je bilo 6430 potrdil oziroma overjenih prepisov.

Arhivi morajo v javnem interesu skrbeti za varstvo arhivskega gradiva, ki nastaja pri poslovanju javnopravnih oseb, na ravni državne uprave ali na ravni samoupravnih lokalnih skupnosti in predstavlja pomemben del nacionalnega spomina – državi, lokalnim skupnostim ter njihovim ustanovam in posameznikom pa zagotavlja pravno varnost ne glede na nosilce, načine zapisa ali njihovo pojavnost. Dostop do javnega arhivskega gradiva je pravica, zagotavljanje dostopa sodi med naloge javne arhivske službe. Urejen in usklajen način upravljanja dokumentarnega in arhivskega gradiva je pomemben za transparentnost delovanja, administrativno učinkovitost, dobro izvajanje e-storitvev in zmanjševanje stroškov ter odraža tudi pravico do informiranosti in pravne odgovornosti. V javni interes na področju arhivske dejavnosti sodita predvsem skrb za varstvo arhivskega gradiva in zagotavljanje njegove dostopnosti, to pomeni, da je primarno zagotavljanje infrastrukturnih pogojev za hrambo, ustrezno upravljanje gradiva ter omogočanje uporabe arhivskega gradiva v okviru področne zakonodaje. Izziv na področju se navezuje na zagotavljanje pogojev za izvajanje arhivske službe (prostor, vzpostavitev e-arhiva) ter premislek o optimalnem organiziranju arhivske javne službe.

1. Višja raven varstva in dostopnosti arhivskega gradiva.

Ukrepi:

- arhivom zagotoviti najnujnejše prostorske in tehnične pogoje za mednarodno primerljivo in standardizirano izvajanje javne arhivske službe in hrambo arhivskega gradiva,
- sanirati poškodovano arhivsko gradivo in odprava dejavnikov tveganja za poškodbe gradiva,
- digitalizirati najbolj ogroženo in uporabljeno arhivsko gradivo vključno z digitalizacijo matičnih in zemljiških knjig v slovenskih arhivih ter nadaljevanje mednarodnih projektov,
- oblikovati sistem kontinuiranega strokovnega izpopolnjevanja in vpeljati izobraževalne vsebine s področja arhivistike v učne programe izobraževalnega sistema.

Pojasnilo: Za opravljanje temeljne dejavnosti arhivi potrebujejo ustrezne poslovne prostore in depoje za hrambo gradiva. Brez tega, še zlasti brez depojev, arhivi naloge opravljajo le v omejenem obsegu, vedno bolj je ogroženo tudi varstvo arhivskega gradiva kot kulturnega spomenika. Žal so prostori, ki jih uporabljajo nekateri arhivi za

svojo dejavnost, neustrezni, z neprimernimi klimatskimi razmerami oziroma so zapolnjeni z gradivom. Zato bomo s pomočjo proračunskih in sredstev EU:

- za Pokrajinski arhiv Nova Gorica v letu 2013 odkupili dodatne prostore v stavbi na lokaciji arhiva;
- za Zgodovinski arhiv Ljubljana za Enoto v Novem mestu izvedli gradnjo prizidka v kompleksu gradu Grm;
- za Enoto v Ljubljani pripravili dokumentacijo za adaptacijo ali namensko novogradnjo v Ljubljani ter uredili depoje za Enoto za Gorenjsko v Kranju;
- za Arhiv Republike Slovenije začeli prenavo severnega trakta in pripravo potrebne projektne dokumentacije za preostali del v kompleksu nekdanje vojašnice na Roški;
- za Pokrajinski arhiv Maribor poiskali ustrezno lokacijo in pripravili dokumentacijo za rešitev prostorske problematike;
- za Pokrajinski arhiv Koper proučili možnosti razširitve depojskih kapacitet v sedanjem kompleksu nekdanjega samostana ali na drugi lokaciji.

Analiza Arhivski depoji v Sloveniji, s katero se je v času 2007–2009 po enotni metodologiji na podlagi desetih dejavnikov tveganja izvedel pregled stanja v depojih v slovenskih arhivih, je pokazala, da je zaradi večinoma slabih razmer v teh prostorih in drugih dejavnikov tveganja veliko arhivskega gradiva poškodovanega oziroma v slabem stanju. Rezultati analize kažejo, da sta skupna problema vseh arhivov predvsem neustrezni klimatski pogoji in prenatrpanost z gradivom v depojih, zato sta potrebni sanacija gradiva in odprava dejavnikov tveganja.

Digitalizacija gradiva, ki je shranjeno na tradicionalnih oziroma drugih analognih nosilcih, pomeni dodatno varnost izvirnega arhivskega gradiva, zmanjšanje neposrednega stika z nosilci analognih vsebin in s tem tudi zmanjšanje možnosti za poškodovanje, predvsem pa pomeni večjo dostopnost arhivskega gradiva širšemu krogu uporabnikov. Kritično je stanje pri matičnih in zemljiških knjigah, ki so zaradi množične uporabe in premalo spoštljivega odnosa pri uporabi v slabem stanju, zato sta nujni izvedba restavratorskih postopkov in digitalizacija. Tako bodo originalne knjige lahko izvzete iz uporabe in ustrezno zaščitene, z digitaliziranimi vsebinami pa bo uporabnikom olajšan dostop. Spodbujali bomo medinstitucionalno sodelovanje in sodelovanje v mednarodnih projektih.

Za kvalitetno javno arhivsko službo so izjemno pomembni razvoj stroke in stalno izpopolnjevanje zaposlenih kot tudi razvoj študijskih vsebin na slovenskih univerzah, katerih osnova raziskovanja in usposabljanja so arhivi in arhivistika. Pozornost je treba nameniti še zlasti področju valorizacije dokumentarnega gradiva, odbiranju arhivskega gradiva, strokovni obdelavi ter promocijski dejavnosti.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 500.000 € v okviru razpoložljivih sredstev in 50.000.000 € dodatnih sredstev, predvidena tudi sredstva EU (prvi ukrep); 150.000 € dodatnih sredstev na leto (drugi ukrep); 500.000 € v okviru razpoložljivih sredstev na leto (tretji ukrep); v okviru razpoložljivih sredstev (četrti ukrep).

Odgovornost: MK, MIZŠ, arhivi.

Kazalniki:

- površina novo pridobljenih prostorov v m²;
- število pripravljenih izvedbenih projektov;

- število konservatorsko-restavratorskih del na poškodovanem gradivu – povečanje števila enot opravljenih del glede na stanje v letu 2012 za 3 % (v letu 2012 opravljena dela na 5382 enotah gradiva);
- število digitaliziranih posnetkov – povečanje števila posnetkov glede na stanje v letu 2012 za 3 % (v letu 2012 je bilo digitaliziranih 125.000 enot gradiva);
- število dodatno usposobljenih arhivistov na letni ravni.

2. Vzpostavitev okolja in storitev za hrambo elektronskega arhivskega gradiva.

Ukrepa:

- vzpostaviti slovenski javni e-arhiv (e-ARH.si) do leta 2017,
- združitev podatkovnih baz – evidenc fondov in zbirk arhivskega gradiva, ki je v slovenskih javnih arhivih.

Pojasnilo: Vlada RS je v letu 2010 sprejela Strategijo in Izvedbeni načrt strategije razvoja slovenskega javnega elektronskega arhiva e-ARH.si. Kot posledica vedno bolj intenzivnega e-poslovanja nastaja pri javnopравnih osebah vedno večja količina arhivskega gradiva v e-obliki, ki ga je treba kot takega tudi varno dolgoročno hraniti in arhivirati. Del tega gradiva je arhivsko gradivo in ga bodo morali slovenski arhivi skladno z vsemi postopki arhivske stroke arhivirati v njegovi izvorni obliki. Interes javnosti za arhivsko gradivo se povečuje, zato je ena prednostnih nalog na čim bolj prijazen način približati informacije o arhivskem gradivu javnosti ob hkratnem upoštevanju omejitev, ki izhajajo iz zahtev varstva. Uporabnikom se omogoči stabilen in hiter dostop do javno dostopnih vsebin, ki so oblikovane v procesih arhivskega dela. Vsi javni arhivi uporabljajo enako aplikacijo, vendar z dvema fizično ločenima evidencama (ARS in *SIRA_net*). Za končnega uporabnika bo urejen enoten dostop.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 3.300.000 € dodatno v okviru razpoložljivih sredstev sodelujočih vladnih resorjev in s sredstvi EU (prvi ukrep); v okviru razpoložljivih sredstev (drugi ukrep).

Odgovornost: arhivi, MK, MNZJU.

Kazalniki:

- število razvitih storitev in izdelkov v okviru e-arhiviranja;
- število prevzemov e-arhivskega gradiva;
- število objavljenih enot arhivskega gradiva v informacijskem sistemu.

POGLAVJA, KI PREČIJO VSA PODROČJA KULTURE

13. SLOVENSKI JEZIK

Slovenski jezik je podstat naše biti in podstat ustvarjalnosti na različnih področjih kulture in umetnosti.

Javni interes

Slovenski jezik v Republiki Sloveniji se umešča v vse pore družbenega življenja, saj je pogoj vzpostavljanja družbenih odnosov na najrazličnejših področjih: od šolstva, medijev, zdravstva, javne uprave, gospodarstva do kulture. Slovenski jezik je sredstvo sporazumevanja ne le za matere govorce, temveč tudi za tuje govorce slovenščine in Slovence v zamejstvu in po svetu. Država mora zagotavljati pogoje za nemoteno in učinkovito sporazumevanje državljanov in prebivalcev RS ter s tem za nemoteno uresničevanje njihovih osebnih, poklicnih in kulturnih potreb. Doseganje teh ciljev zagotavljajo zakonodajni okvir in izobraževalni sistem, znotraj katerega govorci pridobijo visoko stopnjo jezikovne ozaveščenosti in zmožnosti ter evropsko primerljivo infrastrukturo jezikovne opremljenosti, kar pripomore k implementaciji slovenskega jezika kot ustavne kategorije. Republika Slovenija ob tem izvaja učinkovito jezikovno politiko tudi na področju manjšinskih in tujih jezikov.

Skladno z Zakonom o javni rabi slovenščine mora Državni zbor sprejeti Resolucijo o Nacionalnem programu za jezikovno politiko, ki določa številne cilje in ukrepe na medresorski ravni, zato je tu povzetih le del ukrepov jezikovne politike, ki se izrecneje navezujejo na področja kulture.

NPK na ravni jezikovne politike določa štiri med seboj povezane cilje: dostop do kakovostnih del slovenske besedne umetnosti je pogoj za dvig ravni bralne kulture. Bralna kultura je eden temeljnih vidikov razvijanja pismenosti, ki jo lahko podpiramo tudi na osnovi usklajene jezikovne infrastrukture (jezikovni viri in orodja). Vsi omenjeni ukrepi pa morajo biti implementacija učinkovitega in trajnostno naravnane formalnopравnega okvira. Pri oceni stanja, ki je bila podlaga za postavitev ciljev in ukrepov, se osredotočamo na dve največji poglavji, pismenost (v ožjem smislu: jezikovno izobraževanje) in jezikovno opremljenost.

Cilj prizadevanj v okviru dviga ravni pismenosti mora biti zagotavljanje enakopravne družbene participacije za vse govorce in govorke, tako v znotraj- kot medkulturnem kontekstu. Osrednja jezikovnopolitična pozornost na področju jezikovnega izobraževanja velja v Republiki Sloveniji slovenščini. Učenje slovenščine kot prvega jezika je dolgo veljalo za dejavnost, ki jo ustrezno načrtujejo, usmerjajo in evalvirajo predstavniki didaktične stroke in pristojne inštitucije. V zadnjih letih pa so vse glasnejši tudi nekateri drugi zainteresirani predstavniki širše slovenistike, ki opozarjajo na potrebo po večji vključenosti zainteresiranih deležnikov (Za premislek o učnih načrtih za pouk slovenščine, Delo, 4. december 2010, 25 podpisnikov), pri čemer opozarjajo na pomanjkanje raziskav, neodvisnega spremljanja učnih načrtov, usklajenost terminologije in metodike poučevanja slovenščine in tujih jezikov ter potrebe po znotraj- in medpredmetnem povezovanju. Rezultati mednarodne raziskave Pisa, ki so bili objavljeni leta 2010, so potrdili podpovprečne rezultate slovenskih petnajstletnikov s področja bralne pismenosti med 66 državami OECD in partnericami, zlasti z vidika najvišjih zmožnosti. Bralna pismenost presega pouk slovenščine, je pa z njim vendarle

tesno povezana, saj ravno pri pouku slovenščine ozaveščamo učence o različnih bralnih strategijah, vzgajamo potrebo po branju umetnostnih besedil in podobno. Nizka stopnja pismenosti je družbeni problem z zelo velikimi posledicami za prizadevanja in strategije na področju javnega zdravja, zaposlovanja, digitalne udeležbe, e-upravljanja, civilne udeležbe, revščine in socialne vključenosti, ugotavlja tudi posebna Strokovna skupina EU na visoki ravni za pismenost, katere priporočila so povzeta v sklepu Sveta EU o pismenosti z dne 26. novembra 2012. V tem smislu je pomembno spodbujati in razvijati prav vse vidike pismenosti, s posebno občutljivostjo tudi razvijanje jezikovne zmožnosti manjšin, vključenost govorcev s posebnimi potrebami in otrok priseljencev.

Na področju jezikovne opremljenosti ravno tako ugotavljamo izzive, ki so potrebni hitrega in učinkovitega ukrepanja. V publikaciji Strokovni posvet o novem slovarju slovenskega jezika (Založba ZRC 2009) je bila že leta 2009 v uvodu poudarjena potreba po izdelavi novega slovarja slovenskega jezika: »Slovenska strokovna in laična javnost namreč soglašata, da naš jezik nujno potrebuje nov slovar, saj je od izida zadnje knjige Slovarja slovenskega knjižnega jezika minilo že 17 let, od pripravljanih in konceptualnih del zanj pa že pol stoletja, poleg tega se današnji čas razlikuje od časa nastajanja tega slovarja po družbenem in ekonomskem redu, kar je deloma vplivalo tudi na vrednostni sistem naroda, in po bliskovitem vzponu sodobnih tehnologij.« Na področju standardizacije je bila izpostavljena predvsem potreba po prilagajanju pravopisnih priročnikov novi stvarnosti: »Narava vprašanj sodobne javnosti, ki jih je mogoče opazovati tudi v spletnih svetovalnicah in forumih, kaže na dejanske pomanjkljivosti obstoječih pravil, saj je vse manj vprašanj povezanih z interpretacijo obstoječe kodifikacije in vse več težav povezanih z novimi položaji rabe« (Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom, Založba ZRC 2011). Poleg tega so strokovnjaki na tem področju pogrešali boljšo organiziranost stroke in institucionalno podporo, ki bi omogočila širši konsenz glede standardizacijskih vprašanj: »Za celostno preureditev in prenovu pravopisnih pravil bi bilo treba upoštevati najširši krog jezikovnih uporabnikov, organizirati vseslovenski znanstveni posvet glede sprememb v standardizaciji in v tem okviru oblikovati delovno telo, ki bi sodelovalo pri izdaji posodobljenih pravopisnih pravil« (ibid.).

Na področju jezikovnih tehnologij je bila v okviru evropskega raziskovalnega projekta META-NET opravljena primerjalna analiza razvitosti jezikovnih virov in tehnologij za slovenščino v primerjavi z drugimi evropskimi jeziki (Slovenski jezik v digitalni dobi, Springer 2012), ki je pokazala, da pri slovenščini »manjkajo vsi viri in orodja za naprednejše procesiranje, kot je razločevanje pomenov, prepoznavanje argumentne strukture ali pomenskih vlog, razreševanje anaforičnih razmerij, prepoznavanje strukture ali koherentnosti besedila, retorične strukture, analize argumentacije, besedilnih vzorcev ali tipov, multimedijskega luščenja podatkov, večjezičnega luščenja podatkov itd.« Na področju govornih tehnologij je sinteza govora trenutno najbolj razvita tehnologija, razpoznava govora pa je omejena le na osnovne aplikacije in orodja. Študija kot problematično izpostavlja tudi dejstvo, da »manjka /.../ skupna infrastruktura za hranjenje, vzdrževanje in distribucijo izdelanih virov in orodij ter skupna organizacijska platforma za sodelovanje akterjev na tem področju,« kar posredno potrjuje tudi Načrt razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011–2020, ki ga je Vlada RS sprejela aprila 2011. V okviru družboslovnih in humanističnih raziskovalnih infrastruktur je izpostavljena infrastruktura CLARIN kot »idealno okolje tako za razvoj slovenskih jezikovnih virov in orodij, ki bi bili zaradi mednarodnega sodelovanja bolj standardizirani in večkratno uporabni, sodelovanje s strokovnjaki za tehnološko bolj podprte jezike in izobraževanje raziskovalcev na tem področju pa omogoča pretok znanja o teh tehnologijah.«

Cilji in ukrepi

1. Razvoj kakovostne umetniške in kulturne ustvarjalnosti v slovenščini.

Ukrepi:

- podpirati produkcijo umetnostnih besedil v slovenščini,
- podpirati prevajanje tujih umetnostnih besedil v slovenščino in v različne tuje jezike,
- podpirati promocijo slovenske besedne umetnosti (knjiga, gledališče, film) v tujini.

Pojasnilo: Podpiranje in ustvarjanje kulturno-umetniških dobrin v slovenščini, prevajanje in promocija je bistveni sestavni del kulturne politike na vseh navedenih področjih. Jezikovna ustvarjalnost podpira kulturno raznolikost s ciljem vzpostavljanja družbene kohezije.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ, JAK, SFC.

Kazalnik:

- ocena splošne kakovosti umetnostnih besedil v slovenščini.

2. Razvijanje jezikovne zmožnosti vseh skupin govorcev s ciljem dviga ravni bralne pismenosti.

Ukrepi:

- do leta 2016 prenoviti Nacionalno strategijo za razvoj pismenosti (vključno s pravnimi, organizacijskimi in finančnimi pogoji za njeno uresničevanje),
- redno sodelovati v mednarodnih raziskavah bralne pismenosti otrok in odraslih,
- redefinirati pravni okvir ter normative in standarde za učinkovito razvijanje jezikovne zmožnosti na vseh ravneh šolanja za vse skupine govorcev,
- redno usposablјati izobraževalce,
- podpirati razvoj bralne kulture.

Pojasnilo: Po zadnjih raziskavah je stopnja bralne pismenosti v slovenščini pri petnajstletnikih (2009) nižja od pričakovane, tudi v evropskem in svetovnem primerjalnem smislu. Slovenski učenci so namreč v povprečju dosegli 483 točk, kar je manj kot v OECD (494 točk) in EU (489 točk), pa tudi 11 točk manj kot leta 2006. Upoštevajoč vse vidike merjenja so slovenski petnajstletniki podpovprečni. Naloga države je poiskati vzroke za to, tudi v infrastrukturnih okoliščinah (pravni okvir), ter poskrbeti za vzpostavitev mehanizmov, ki bodo stanje izboljšali. Poleg razvijanja bralne kulture, ki je za dvig stopnje bralne pismenosti izredno pomembna, je treba posvečati skrb razvoju didaktike in vseživljenjskemu izobraževanju učiteljev, ne nazadnje tudi razvoju jezikovnih virov, ki bodo učencem olajšali učenje. Globalna soodvisnost zahteva od državlјanov RS visoko stopnjo jezikovne zmožnosti tako v slovenskem jeziku kot v drugih maternih in tujih jezikih.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: 7.220.000 € v celotnem obdobju (razpoložljiva in dodatna sredstva, tudi sredstva EU).

Odgovornost: MK, MIZŠ, JAK.

Kazalniki:

- z raziskavami ugotovljen dvig ravni bralne pismenosti, uvrstitev državnega povprečja bralne pismenosti v zgornjo tretjino držav, ki sodelujejo v raziskavi pismenosti PISA in raziskavi pismenosti odraslih;
- število raziskav s področja didaktike;
- število programov in projektov usposabljanj izobraževalcev;
- število programov in projektov razvoja bralne kulture.

3. Kakovostna in evropsko primerljiva jezikovna opremljenost govorcev.

Ukrepi:

- prenoviti jezikovni opis in jezikovno standardizacijo,
- razvijati jezikovne tehnologije,
- povečan obseg digitalizacije besedil slovenske kulturne dediščine,
- ustanovitev konzorcija institucij za povezovanje, zbiranje, razvoj in distribucijo jezikovnih virov in tehnologij.

Pojasnilo: Jezik se pospešeno razvija, od zadnjih konceptualnih zasnov slovarja slovenskega knjižnega jezika je minilo že pol stoletja, od zasnove zadnje znanstvene slovnice pa le nekaj let manj, zato potrebujemo nov splošni slovarski in slovnični opis za slovenščino, ki bosta prilagojena uporabi v spletnem in drugih digitalnih okoljih, pri čemer bodo na voljo različni podatki o slovenščini, od pomenskih, vezljivostnih, frazeoloških, idiomatskih, etimoloških in drugih, ki bodo uporabni tudi za druge, specialnejše opise jezika, a tudi za jezikovne tehnologije in aplikacije. Ob tem bo nastal tudi standardizacijski priročnik (»pravopis«), ki bo uporabnikom zagotovil veljaven in prijazen vir standardnih jezikovnih oblik.

Jezikovne tehnologije so zbirno poimenovanje za različna računalniška orodja in aplikacije, ki izrabljajo obstoječe jezikovne (meta)podatke za razreševanje z jezikom povezanih praktičnih dilem uporabnikov (sistemi za prepoznavanje in sinteza govora, strojno prevajanje, strojno podprto prevajanje, črkovalniki, slovnični pregledovalniki, sistemi za samodejno odgovarjanje na vprašanja, besedilno rudarjenje itd.) ali za postopke računalniške analize naravnega jezika za izdelavo zlasti digitalnih jezikovnih priročnikov in virov (postopki tokenizacije, oblikoskladenjskega označevanja, skladenjskega razčlenjevanja, avtomatskega razločevanja pomenov, avtomatskega razreševanja besedilnih koreferenc, prepoznavanja imenskih entitet itd.).

Razvoj informacijskih in komunikacijskih tehnologij v zadnjih 10 letih ustvarja »digitalno vrzel«, zaradi katere bodo jeziki, ki bodo pri tem razvoju zaostajali, postali manj privlačni in konkurenčni v globalno povezanem svetu. Digitalna vrzel ločuje jezike, ki so dovolj prisotni na svetovnem spletu, za katere obstajajo sodobni digitalni viri in so jezikovnotehnološko razviti, od tistih, pri katerih se zaostanek s skokovitim razvojem informacijskih in komunikacijskih tehnologij povečuje.

Digitalizacija čim večjega števila besedil slovenske kulturne dediščine (literarna besedila, publicistika, priročniki in poljudna literatura, znanstvena produkcija) olajšuje dostop vseh zainteresiranih uporabnikov do teh dobrin, obenem pa je pogoj za enakopravno prisotnost slovenščine na spletu v kontekstu prisotnosti drugih jezikov. Dosedanja prizadevanja na področju razvoja jezikovnih virov so bila precej neusklajena, parcialna in nepovezana, zato jih je treba povezati, da ne bo prihajalo do podvajanj in netransparentne porabe javnih sredstev, predvsem pa da bo razvoj jezikovnih virov in tehnologij potekal po vnaprej sprejetih prioritetah, usklajeno in učinkovito, v skladu s prizadevanji in dosežki v drugih evropskih državah. Poleg tega bi z ustanovitvijo tovrstnega konzorcija zagotovili že izdelanim jezikovnim virom in tehnologijam trajno hrambo in javno dostopnost, česar zdaj ne moremo zagotavljati, če so izvajalci projektov zasebne inštitucije.

Čas izvedbe: 2014-2017, pri čemer so cilji tudi dolgoročnejši.

Ocena finančnih sredstev: 9.000.000 € v celotnem obdobju (razpoložljiva in dodatna sredstva, tudi sredstva EU).

Odgovornost: MIZŠ, ARRS, MK.

Kazalniki:

- izdelava slovarja slovenskega jezika, znanstvene slovnice slovenskega jezika, pravopisa in drugih specialnih opisov slovenščine;
- število digitaliziranih enot slovenske besedilne dediščine;
- število novih jezikovnotehnoloških orodij;
- ustanovitev konzorcija za povezovanje, zbiranje, razvoj in distribucijo jezikovnih virov in orodij.

4. Razvoj in promocija slovenskega jezika v javni rabi.

Ukrepi:

- redno evalviranje in po potrebi redefiniranje formalnopравnih vidikov slovenske jezikovne politike (Zakon o javni rabi slovenščine, področni predpisi, podzakonski akti, strateški akti),
- vzpostavitev in funkcioniranje vladnega medresorskega koordinacijskega telesa za usmerjanje in spremljanje slovenske jezikovne politike,
- zagotavljanje pogojev za razvoj slovenščine na ravni EU.

Pojasnilo: Slovensko jezikovno situacijo je treba spričo družbenih sprememb tako znotraj države kot v globalnem merilu (EU in tudi širše, upoštevajoč izseljenske in zdomske govorce in njihove potomce) ves čas spremljati in po možnosti, če ugotovimo neučinkovite mehanizme regulacije jezikovne krajine, tudi spreminjati in prilagajati. Rabo slovenščine je treba ves čas motriti v odnosu do drugih jezikov, ki so predmet jezikovne politike RS.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MNZJU, MZZ, Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, MIZŠ.

Kazalniki:

- število evalvacij jezikovnopolitične situacije;
- število evalvacij obstoječe zakonodaje glede regulative statusa in rabe slovenščine in drugih jezikov;
- prilagoditev zakonodaje;
- povečanje števila tolmačev v institucijah EU.

14. KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA

Kulturno umetnostna vzgoja kot vzgoja za ustvarjalnost slehernega posameznika in razvoj njegovih sposobnosti.

Javni interes

Kulturno-umetnostna vzgoja (v nadaljevanju KUV) se po vsebini in poslanstvu pojavlja na presečišču kulturnega, vzgojno-izobraževalnega in znanstvenega sektorja, zato je njen načrtni razvoj primarna naloga MK in MIZŠ. Zaradi njenih prepoznanih učinkov na celosten razvoj posameznika ter družbe kot celote je pomembno njeno umeščanje v vsa področja človekovega delovanja in bivanja ter v vsa obdobja posameznikovega življenja, zato je njeno izvajanje naloga in odgovornost tudi drugih resorjev (sociala, zdravje, turizem, okolje, gospodarstvo, promet in podobno).

Analiza stanja na tem področju je pokazala na:

- pomanjkanje kazalnikov za kakovostno izvedbo KUV v kulturnih ustanovah (v nadaljevanju KU – vključuje vse kulturne ustanove od javnih zavodov do nevladnih organizacij, združenj in društev, sem sodi tudi delovanje samostojnih kulturnih ustvarjalcev na tem področju), to se kaže v velikih razlikah v izvedbi in kakovosti projektov/programov tako med področji kot znotraj področij;
- pomanjkanje kazalnikov za kakovostno izvedbo načrtne KUV v vzgojno-izobraževalnem procesu, saj se kažejo velike razlike tako v izvedbi kot v dostopnosti KUV v posameznih vzgojno-izobraževalnih zavodih (v nadaljevanju: VIZ – vključuje vse vzgojno-izobraževalne zavode od vrtcev, osnovnih in srednjih šol do dijaških domov);
- potrebo po večletnih nacionalnih in lokalnih medresorskih programih KUV, ki lahko dolgoročno prispevajo k dvigu ravni kulturne pismenosti (primeri dobrih praks na nacionalni ravni: Bralna značka, Rastem s knjigo, Koncert, ki pride k vam, Dnevi evropske kulturne dediščine; na lokalni ravni: Bobri, Kulturni dnevnik, KUL abonma, abonma Transverzala, programi Pionirskega doma – centra za kulturo mladih in podobno);
- pomanjkanje programov izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev na področju KUV;
- šibko trajnejše sodelovanje VIZ in KU (pozitivni rezultati projektov, ki so to omogočali, npr. Kulturno žlahtenje najmlajših, Kulturni anticiklon in Kulturstik);
- pomanjkanje dostopnosti kulture zaradi pomanjkanja namenskih sredstev, tako v KU kot v VIZ;
- šibko informiranost o KUV-ponudbi strokovnih delavcev, staršev, otrok in mladih, zato je nujno krepiti različne oblike obveščanja (npr. Kulturni bazar,

www.kulturnibazar.si; www.museums.si; www.sigledal.org; www.sigic.si; www.kic-ljubljana.si);

- pomanjkanje ponudbe kakovostnih KUV-programov za določene ciljne skupine (npr. mlade od 15. leta naprej in starejše);
- nujnost vzpostavitve sistema, ki bi omogočal dolgoročno analiziranje razvoja KUV in s tem prepoznavanje pomena in učinkov KUV v širšem družbenem prostoru.

V javni interes sodi skrb za dostopnost kakovostne kulturno-umetnostne vzgoje kot temeljne pravice vsakega posameznika ter hkrati krepitev zavesti o njenem pomenu za razvoj posameznika in družbe kot celote. KUV ima vseživljenjske dimenzije, zlasti pa je pomembna za otroke in mladino, tako z vidika sprejemanja kulture (mladi kot bralci, gledalci, udeleženci, obiskovalci kulturnih dogodkov) kot z vidika ustvarjalnosti (mladi kot ustvarjalci oziroma aktivni udeleženci kulturnih dejavnosti) na vseh področjih kulture. V javni interes sodi zagotavljanje načrtno in kakovostne KUV na vseh področjih umetnosti in kulture: vzgoja in izobraževanje o kulturi, s kulturo in skozi kulturo.

Cilji in ukrepi

1. Sistem kulturno-umetnostne vzgoje, ki ga bo mogoče načrtno dolgoročno izvajati in bo temeljil na kakovostni kulturni produkciji.

Ukrepi:

- imenovanje nacionalnega odbora za KUV, ki skrbi za akcijske načrte na tem področju: vsako področje kulture ima svojega nacionalnega koordinatorskega delavca za KUV, v odboru pa so tudi predstavniki MIZŠ, ZRSS, VIZ in Slovenske nacionalne komisije Unesca,
- VIZ spodbuditi k pripravi programa KUV v letnem delovnem načrtu in vzgojnem programu (na izvedbeni ravni so velike razlike v izvajanju in dostopnosti v posameznih VIZ; KUV naj bo vključena tudi v programe za nadarjene, za ranljive ciljne skupine in podobno),
- sodelovanje nacionalne mreže koordinatorskih delavcev KUV v VIZ (predstavniki tima, ki v VIZ skrbi za izvajanje načrtovanih kulturnih dejavnosti) in koordinatorskih delavcev v KU, kar bo na nacionalni, regionalni in lokalni ravni prispevalo k načrtnejši in organizacijsko učinkovitejši izvedbi kakovostne KUV,
- lokalne skupnosti z načrtnim izvajanjem programov na lokalni/regionalni ravni in vključitvijo KUV v svoje lokalne kulturne programe zagotovijo vsem otrokom in mladim v okviru šolskih, obšolskih in izvenšolskih dejavnosti spoznavanje različnih področij kulture,
- izvajanje strokovnih nacionalnih in regionalnih predstavitev ter promocije ponudbe KUV z vseh področij kulture različnim ciljnim skupinam (npr. Kulturni bazar, nacionalni jesenski posveti ravnateljev, predstavitve zdravstvenim delavcem).

Pojasnilo: V vzgojno-izobraževalnem sistemu in širšem družbenem življenju (v formalnem in neformalnem izobraževanju) je treba KUV načrtno razvijati ter vsem otrokom in mladim omogočiti spoznavanje različnih področij kulture. Nujna je vzpostavitev partnerstva (od nacionalne do lokalne ravni) med VIZ ter KU, ki vključuje tudi vzpostavitev pogojev za delovanje in mreženje koordinatorskih delavcev. Skladno z

*Nacionalnimi smernicami za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju, posodobitvijo Programa za otroke in mladino 2006–2016 ter Nacionalnega programa za mladino 2013–2016 je treba upoštevati njeno kroskurikularno dimenzijo ter zagotoviti širše medresorsko sodelovanje. KUV mora dobiti ustrezno mesto v strateških in razvojnih dokumentih na različnih družbenih področjih – to bo prvi korak k prepoznavanju širšega družbenega pomena kulture in umetnosti. Udejanjanje tako zasnovane načrtne KUV sledi tudi Unescovim smernicam: *Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education* (2010) in je lahko podlaga za mednarodne projekte in sodelovanja na tem področja (npr. ACEnet, CoMoCoSEE in podobno).*

Z zagotavljanjem ustreznih pogojev in medresorskim sodelovanjem na nacionalni in lokalni ravni je treba omogočiti pripravo programov načrtne KUV za različne ciljne skupine, s poudarkom na otrocih in mladih, pa tudi starejših in medgeneracijskem sodelovanju. Za uspešno izvajanje sta ključni ustrezna informiranost in promocija, namenjeni različnim ciljnim skupinam. Večjo pozornost je treba nameniti osveščanju različnih strokovnih javnosti, da bo potencial kulture in umetnosti ustrezno prepoznan na različnih področjih: od vzgoje in izobraževanja, znanosti, sociale, zdravstva, okolja do turizma in gospodarstva.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MK, MIZŠ, lokalne skupnosti, različni resorji, ki sodelujejo pri programih/projektih, Slovenska nacionalna komisija za Unesco.

Kazalniki:

- za 50 % povečano število koordinatorjev KUV v VIZ;
- vzpostavljena mreža koordinatorjev v VIZ in KU na regionalnih in nacionalni ravni;
- povečano število izvedenih strokovnih predstavitev KUV na nacionalnih in regionalnih strokovnih posvetih na različnih področjih in za različne ciljne skupine (2013: 10; 2017: 30);
- za 50 % povečano število lokalnih skupnosti z vzpostavljenim razvojnim programom (strategijo) KUV (za otroke in mlade iz VIZ, za družine, za otroke in mlade v prostem času, za starejše in podobno) (2012: 3).

2. Priporočene vsebine kakovostne, raznolike in dostopne ponudbe kulturno-umetnostne vzgoje na vseh področjih kulture za različne ciljne skupine.

Ukrepi:

- na nacionalni ravni oblikovati kriterije kakovostnih projektov/programov KUV na vseh področjih kulture, katerih rezultat bo predlog »priporočenih kakovostnih vsebin KUV« (po zgledu Priporočilnega seznama kakovostne otroške in mladinske literature in Zlatih hrušk na področju knjige (Mestna knjižnica Ljubljana) ali priporočilnega seznama otroških in mladinskih filmov (Kinobalon, Kinodvor)),
- podpora večletnim nacionalnim projektom/programom na vseh področjih kulture in za različne ciljne skupine, ki se izvajajo v KU in/ali VIZ (npr. MEGA kviz, DEKD in podobno),
- VIZ spodbujati k trajnejšemu sodelovanju s KU – priprava pilotnega nacionalnega projekta vključevanja umetnikov/ustvarjalcev (ponudba po zgledu projekta »Artists in creative education – Umetniki v kreativnem izobraževanju«,

- izvedbeno primer dobre prakse v Sloveniji: projekt ESS »Kulturno žlahtenje najmlajših«, izvajalec Vrtec Vodmat),
- povečati ponudbo KUV za mlade od 15. leta naprej ter krepiti njihovo sodelovanje v kulturi (primer dobre prakse: Najstfest, GM oder, Transgeneracije, KUL abonma),
 - v sodelovanju s pristojnimi resorji na medresorski ravni (nacionalni in lokalni) promovirati ponudbo KUV za kakovostno preživljanje prostega časa otrok in mladih ter družin, tudi kot obliko zagotavljanja zdravega življenjskega sloga (npr. okoljska vzgoja skozi umetnost, socialna dimenzije KUV v preventivnih programih na različnih področjih življenja, trajnostni način življenja in odnosa do okolja, zdrava prehrana; KUV in prometna vzgoja),
 - posebno skrb nameniti otrokom in mladim iz socialno ogroženih/deprivilegiranih družin (ukrepi na področju sociale na lokalni in nacionalni ravni),
 - v sodelovanju s pristojnimi resorji na nacionalni in lokalni ravni zagotoviti večjo ponudbo programov KUV, ki vključujejo tudi ranljive družbene skupine ter starejše.

Pojasnilo: Skrbeti je treba za pripravo kakovostnih projektov/programov KUV na vseh področjih, spodbuditi povezovanja med KU ter zagotoviti nove večletne nacionalne projekte (zlasti na deficitarnih področjih kulture: film, sodobni ples, gledališče in podobno). Posebno skrb je treba nameniti evalvaciji ponudbe KUV, ki bo temeljila na vzpostavljenih kriterijih kakovostnih projektov/programov KUV.

V sodelovanju z drugimi resorji moramo prepoznati širši družbeni pomen KUV in to udejanjiti s skupno ponudbo različnim ciljnim skupinam. Kultura za otroke in mlade, z mladimi ter kultura mladih mora biti pomemben element nacionalne in lokalne politike, postati mora del njihovega vsakdana – le tako jim bomo dejansko omogočili razviti zdrav življenjski slog.

Pri razvijanju kulturne zavesti in izražanja kot ključne kompetence vseživljenjskega izobraževanja (formalnega in neformalnega) je nujno upoštevati tudi njeno kroskurikularno dimenzijo. Za večjo vključenost kulture v širšo družbo je nujno prepoznavanje njenega širšega družbenega pomena, za kar je ključna vzpostavitev partnerskega sodelovanja vseh pristojnih resorjev (okolje, sociala, zdravje, promet, turizem in podobno).

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MK, MIZŠ, Slovenska nacionalna komisija za Unesco, lokalne skupnosti in drugi sodelujoči resorji.

Kazalniki:

- priporočilni sezname vsebin KUV na posameznih kulturnih področjih (2012: 2 – knjiga in film; 2014: 3 – gledališče; 2015: 6 – glasbena in likovna umetnost ter muzeji);
- vsaj en nov večletni nacionalni projekt/program na posameznem področju kulture do leta 2017;
- povečano število programov/projektov KUV na nacionalni ravni, ki povezujejo različna področja kulture (2012: 2; 2017: 10);
- priprava in izvedba pilotnega nacionalnega projekta, ki bo otrokom in mladim v VIZ omogočil projektno delo s KU (npr. projekt po zgledu »Artists in creative

- education – Umetniki v kreativnem izobraževanju») – do leta 2017 v projektu sodeluje vsaj 30 % vseh VIZ;
- povečan delež programov/projektov, ki aktivno vključujejo mlade od 15. leta naprej, tudi delež tistih, ki jih pripravljajo mladi;
 - vzpostavljena medresorska ponudba KUV, ki vključuje tudi ranljive družbene skupine (medgeneracijsko povezovanje in integracija).

3. Izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje kot vseživljenjske dimenzije, s poudarkom na pripravi programov, ki vključujejo starejše ter skrbijo za medgeneracijsko povezovanje na različnih področjih kulture.

Ukrepi:

- zagotoviti večjo dostopnost KUV tudi v programih vseživljenjskega izobraževanja ter različnih programih aktivnega staranja od nacionalne do lokalne ravni (primer dobre prakse: Kulturni mediatorji v SEM; Abonma za starejša leta in Filmska srečanja ob kavi v Kinodvoru; Biti siv in modro brati, Mestna knjižnica Kranj),
- spodbujati promocijo kulture kot pomembne dimenzije kakovostnega aktivnega staranja, zlasti njeno vlogo pri medgeneracijskem sožitju,
- spodbujati medresorske projekte/programme (od nacionalnih do lokalnih), ki zagotavljajo medgeneracijsko sodelovanje na področju kulture (s kulturo, skozi kulturo in o kulturi – primer dobre prakse: mix@ges, ZDUS).

Pojasnilo: Glede na aktualne socio-demografske družbene spremembe je treba na vseh področjih kulture zagotoviti dostopnost KUV ponudbe za starejše ter ustvariti možnosti za medgeneracijsko povezovanje (starejši kot ustvarjalci in umetniki, kot udeleženci kulturnih dogodkov – kulturna ponudba za starejše; kot ohranjevalci kulturne dediščine, medgeneracijsko sodelovanje – starejši kot prostovoljci/spremljevalci in/ali mentorji pri izvajanju kulturno-vzgojnih dejavnosti za otroke in mlade in obratno). Dejavno ukvarjanje starejših s kulturo je treba v različnih resorjih prepoznati kot pomembno dimenzijo kakovostnega (aktivnega) staranja, saj spodbuja in ohranja številne vseživljenjske kompetence, pomembno je tako za vključenost starejših v družbi nasploh kot za medgeneracijsko sožitje.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MDDSZ, MIZŠ, MK, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- povečano število kulturno-vzgojnih modulov v programih vseživljenjskega usposabljanja;
- povečano število projektov/programov KUV, namenjenih tudi starejšim in medgeneracijskemu sožitju (leta 2012: 6).

4. Strokovno usposabljanje na področju kulturno-umetnostne vzgoje za strokovne delavce v kulturi ter vzgoji in izobraževanju.

Ukrepi:

- MIZŠ in MK zagotovita podporo kakovostnemu dodatnemu strokovnemu usposabljanju strokovnih delavcev VIZ in KU za izvajanje programov KUV, poudarek tudi na usposabljanju za skupno projektno delo,
- v študijskih programih bodočih strokovnih delavcev v vzgoji, izobraževanju in kulturi omogočiti pridobitev temeljnih znanj s tega področja (zastopnost in spoznavanje vseh področij umetnosti, omogočiti spoznavanje pomena vključevanja kulture kot kroskurikularne dimenzije ipd.),
- v okviru študijskega procesa vključiti študente v kulturno-vzgojne projekte v VIZ in KU ter jim omogočiti obiske kulturnih prireditev in ogleda KU,
- v okviru mreže koordinatorjev zagotoviti brezplačne strokovno-promocijske ogleda/obiske za koordinatorje KUV iz VIZ,
- zagotoviti pripravo kakovostnega strokovnega gradiva, ki bo prispevalo h kakovosti dodatnega strokovnega usposabljanja ter izvajanja KUV,
- izvesti študije, ki preučujejo učinke načrtne KUV na področju kulture, v vzgojno-izobraževalnem sistemu ter družbi kot celoti.

Pojasnilo: Za razvoj področja so pomembni spremembe in ukrepi v izobraževanju strokovnih delavcev, ki bodo delovali oziroma delujejo na tem področju, tako v KU kot v VIZ, ter jih usposabljati za skupno projektno delo. Pri pripravi in izvajanju programov usposabljanja je nujna vključenost strokovnjakov s področja kulture. Spodbujati je treba raziskave, ki preučujejo učinke načrtne KUV tudi v širši družbi (kreativni potenciali v gospodarstvu, turizmu, okoljski problematiki, preventivni učinki na področju zdravja, sociale in družine).

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MK, MIZŠ in univerze.

Kazalniki:

- povečano število KUV-programov/modulov v univerzitetnih študijskih programih ter programov, ki vključujejo KUV-vsebine;
- povečano število programov stalnega strokovnega usposabljanja za strokovne delavce v VIZ in KU, število udeležencev, število sodelujočih KU;
- število študijskih programov in število študentov, ki se v okviru študija vključujejo v programe/projekte KUV v KU;
- priprava vsaj enega strokovnega gradiva za kakovostno izvajanje KUV na letni ravni;
- do leta 2017 izvedeni vsaj dve raziskavi (študiji), ki preučujeta učinke načrtne KUV.

Skupna ocena finančnih sredstev za splošne cilje in ukrepe KUV: 2.000.000 € iz razpoložljivih sredstev in sredstev EU.

Cilji in ukrepi kulturno-umetnostne vzgoje po posameznih področjih kulture

Posamezna področja kulture so na področju KUV zelo različna in hkrati tudi zelo različno razvita. KU na vseh področjih z različnimi ukrepi že uresničujejo prej naštetih splošnih ciljev, zato teh po področjih ne navajamo oziroma ne izpostavljamo posebej. Zaradi preglednosti razvoja celotnega področja KUV in njegove primerljivosti so na

tem mestu zbrani nekateri področni cilji in ukrepi KUV, ki so novi ali pa jih želimo prav posebej poudariti.

1. Razvoj in promocija bralne kulture.

Ukrepi:

- na MIZŠ vzpostavitev nacionalnega koordinacijskega telesa, ki povezuje vse deležnike, odgovorne za bralno pismenost, vključno s promocijo branja in načrtnim razvojem bralne kulture (MIZŠ, ZRSS, ACS, PI, MK, JAK, NUK, Združenje splošnih knjižnic);
- izvajanje večletnih nacionalnih medresorskih projektov, ki spodbujajo bralno kulturo (v nadaljevanju BK) pri različnih ciljnih skupinah (interes za branje kakovostne literature, obiskovanje knjižnic, razvoj kulture kupovanja knjig ...), tako v vzgojno-izobraževalnem sistemu kot širše (npr. Rastem s knjigo, MEGA kviz in podobno);
- uvesti naziv »Branju prijazno mesto«, s katerim bomo lokalne skupnosti po vsej Sloveniji spodbujali k sprejetju lokalnih programov/strategij BK ter k povzemanju primerov dobrih praks BK, prepoznanih na regionalni/lokalni ravni (npr. Ljubljana bere, Bralnice pod slamnikom in podobno; Knjižnica pod krošnjami);
- razvoj in mreženje dobrih praks na nacionalni in regionalni ravni, ki jih izvajajo splošne knjižnice in KU s področja BK, namenjenih družinam, zlasti socialno ogroženim/deprivilegiranim, starejšim in medgeneracijskemu povezovanju (npr. Primorci beremo, Beremo v naročju staršev in podobno); posebno pozornost nameniti participaciji mladih ter ranljivim družbenim skupinam, s posebnim poudarkom na otrocih in mladih (Romi povabljeni v knjižnico, Vstopimo skupaj v svet tišine in podobno);
- izvedba ciljnega razpisa za večletno podporo nacionalnim projektom, ki jih pripravljajo kompetenčni centri v slovenskih splošnih knjižnicah za posamezne vidike razvoja BK (npr. Center za mladinsko književnost – Pionirska, Mestna knjižnica Ljubljana, priporočilni sezname kakovostne otroške in mladinske literature, Strokovne srede; Mariborska knjižnica – revija Otrok in knjiga; Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto: knjižnična zbirka za osebe z motnjami vida).

Pojasnilo: Cilj dopolnjuje cilj Razvijanje jezikovne zmožnosti vseh skupin govorcev s ciljem dviga ravni bralne pismenosti, navedenega v poglavju *Slovenski jezik*. Zagotoviti je treba pogoje za dvig ravni BK, tako z vidika branja kakovostne literature kot z vidika interesa za branje, osveščati širšo javnost, zlasti mlade, o pomenu branja in razvite bralne pismenosti za njihov osebni in širši družbeni razvoj.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in sredstev EU.

Odgovornost: MIZŠ, MK, JAK, splošne knjižnice, NUK, MDDSZ, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- povečati udeležbo otrok in mladih ter družin v projektih/programih BK za 20 % do leta 2017;

- povečati število večletnih medresorskih nacionalnih BK-projektov za različne ciljne skupine (2012: 4; 2017: 6);
- povečati število dobrih praks na nacionalni in regionalni ravni posameznim ciljnim skupinam za 10 % do leta 2017;
- število lokalnih skupnosti z nazivom »Branju prijazno mesto« (2012: 0; 2017: 20);
- število sofinanciranih nacionalnih projektov, ki jih pripravljajo kompetenčni centri v slovenskih splošnih knjižnicah za posamezne vidike razvoja BK (2012: 0; 2017: 5).

2. Vsak otrok in mladostnik bosta v okviru formalnega izobraževanja vsaj enkrat na dve leti obiskala program filmske vzgoje v Art kino mreži ali Slovenski kinoteki.

Ukrepi:

- ustanovitev medresorske strokovne skupine (MIZŠ, MK, ZRSS, SFC, Art kino mreža, Slovenska kinoteka), ki bo pregledala kurikule na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja ter predlagala možnosti umestitve filmske vzgoje,
- priprava programa dodatnega strokovnega usposabljanja za strokovne delavce VIZ,
- izdelava vsakoletnega priporočilnega seznama kakovostnih filmov različnih žanrov in tematik za različne ciljne skupine, ki jih dopolnjujejo pedagoško-didaktična gradiva za strokovne delavce ter za otroke in mladino (primer dobre prakse je projekt Kinobalon); seznam je dostopen v e-obliki in se vsako leto dograjuje; gradiva (tiskana in e-gradiva) so na voljo celotni Art kino mreži in Slovenski kinoteki,
- vzpostavitev skupne ponudbe filmske vzgoje na nacionalni ravni (SFC, Art kino mreža in Slovenska kinoteka); zagotovitev dodatnega usposabljanja predstavnikov Art kino mreže za izvajanje kakovostne filmske vzgoje; zagotovitev skupne promocije v VIZ.

Pojasnilo: Filmska vzgoja še vedno nima ustreznega prostora v vzgojno-izobraževalnih kurikulumih, zato je nujno zagotoviti strokovne podlage za njeno načrtnejše vključevanje. Na nacionalni ravni je treba po vzoru dobrih praks drugih držav EU zagotoviti skupno nacionalno ponudbo (pripravo mrežnega projekta, v katerem sodelujejo različne filmske ustanove), ki bo zagotavljala celovit pregled kakovostnih filmov, različnih žanrov in tematik, namenjenih različnim ciljnim skupinam. Nabor kakovostnih filmov bo omogočal tudi vzpostavitev baze filmov, ki bi bila dostopna za neposredno uporabo v VIZ. Za kakovostno izvajanje filmske vzgoje je treba zagotoviti ustrezno strokovno usposabljanje tako strokovnih delavcev v VIZ kot v filmskih ustanovah.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 100.000 EUR na letni ravni v okviru razpoložljivih sredstev in sredstev EU.

Odgovornost: MK, MIZŠ, Slovenski filmski center, javna agencija RS (SFC), Slovenska kinoteka, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- na letni ravni izdelani priporočilni sezname za filmsko vzgojo (2012: 1; 2017: 4);
- število vključenih kakovostnih filmov za posamezne ciljne skupine (2012: 51);
- število pedagoških gradiv (e-gradiv) in gradiv za otroke in mladino (tiskanih ali e-gradiv) (2012: 2);
- število izvedenih strokovnih usposabljanj za filmsko vzgojo ter število strokovnih delavcev VIZ, ki se udeležijo usposabljanj – povečati za 30 %;
- povečano število VIZ, ki se udeležijo vsaj enega filmskega dogodka na letni ravni za 30 % do leta 2017.

3. Kulturnovzgojni koncertni cikli za študentsko populacijo.

Ukrepa:

- podpora kulturnovzgojnemu programom za aktivnejšo udeležbo študentskega občinstva na kakovostnih koncertnih dogodkih,
- sodelovanje s fakultetami in drugimi študentskimi inštitucijami za intenzivnejše usmerjanje študentske populacije k poslušanju in odjemanju kakovostne glasbe.

Pojasnilo:

Slovenski kulturni prostor vključuje ustrezne kulturnovzgojne programe na področju glasbene umetnosti za obdobje od vrta do srednje šole. Študentska populacija, ki je za zbrano poslušanje in vrednotenje glasbe ter aktivno participacijo na glasbenih dogodkih najbolj dovzetna, pa je nima na voljo kakovostnih programov. Ob izobilju populizma in pomanjkanju profiliranih glasbenih scen se zainteresiranost študentske populacije za kakovostno glasbo znižuje, hkrati pa krni tudi njena kritična ostrina in smisel za refleksijo glasbe. Spodbujali bomo snovanje kulturnovzgojnih programov, ki bodo študentski populaciji nudili ugodne cene abonmajev za kakovostne koncertne cikle ter druge ugodnosti za kontinuirano vključevanje v tovrstne programe in ki bodo vključevali predavanja, okrogle mize ter druge aktivnosti za krepitev zavesti o pomenu in vlogi kakovostne glasbe v družbenem življenju. V ta namen bomo skušal po vzoru sodelovanja z vrtci, osnovnimi in srednjimi šolami v programe vključiti tudi fakultete in druge študentske inštitucije.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 50.000 € dodatnih sredstev na letni ravni.

Odgovornost: MK, MIZŠ.

Kazalnika:

- število kulturnovzgojnih programov za aktivnejšo udeležbo študentskega občinstva na kakovostnih koncertnih dogodkih (2013: 1; 2017: 5);
- število fakultet in drugih študentskih inštitucij, ki sodelujejo z izvajalci glasbenih kulturnovzgojnih programov za študente (2013: 0; 2017: 5).

4. Do leta 2017 bo četrtnina slovenskih vzgojno-izobraževalnih zavodov aktivno sodelovala v nacionalnem medresorskem projektu Teden kulturne dediščine.

Ukrepi:

- oblikovanje medresorskega odbora, ki bo usmerjal pripravo in izvedbo projekta v organizaciji ZVKDS: MK, MIZŠ, ZRSŠ, MGRT, MKO in Slovenska

- nacionalna komisija za Unesco; vsebinsko se Teden kulturne dediščine (TKD) navezuje na vseevropsko akcijo Dnevi evropske kulturne dediščine (DEKD), ki praviloma poteka konec septembra na izbrano temo,
- vzpostavitev mreže sodelujočih izvajalcev programov in pedagoških delavcev v KU ter strokovnih delavcev v vzgojno-izobraževalnih zavodih (VIZ); izvedba projekta vključuje različne oblike (od ciljnih delavnic na temo DEKD do celoletnih projektov KD), poudarek daje izmenjavi dobrih praks tako med KU kot VIZ,
 - priprava pedagoško-didaktičnih orodij, ki bodo zagotovila kroskurikularno umeščanje in izvajanje vsebin s področja kulturne dediščine,
 - s projektom bomo spodbujali inovativne in sodobne pristope vključevanja dediščinskih vsebin v vzgojno-izobraževalnem procesu ter širše (npr. vključevanje v model za usposabljanje mladih s področja ustvarjalnosti, podjetnosti in inovativnosti –UPI).

Pojasnilo: S predlaganim ciljem bomo dosegli boljšo vključenost vsebin s področja ohranjanja kulturne dediščine v vzgojno-izobraževalnem procesu, formalnem in neformalnem izobraževanju. Razvoj že uveljavljenega projekta DEKD, ki vsako leto poteka na razpisano temo (npr. 2012: Izkušnja dediščine) in vključuje številne zavode, stanovske in nevladne organizacije s področja dediščine, VIZ, KU, lokalne skupnosti, turistične organizacije, bo omogočil okrepitev in nadgradnjo mreže sodelujočih. S tem bomo zagotovili kakovostno in trajnostno izvajanje dediščinskih vsebin v VIZ ter njihovo prepoznavnost v širšem družbenem prostoru, zlasti pa med otroki in mladimi. Osnovna vodila projekta vključujejo prostovoljstvo, medgeneracijsko povezovanje, načela formalnega in neformalnega izobraževanja, krepitev vloge nevladnih organizacij pri prepoznavanju in promociji kulturne dediščine.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 40.000,00 € v letu 2014, 50.000,00 € v letu 2015, 70.000,00 € v letu 2016, 70.000,00 € v letu 2017.

Odgovornost: ZVKDS, MK, MIZŠ, Slovenska nacionalna komisija za Unesco, drugi resorji, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- vzpostavljena mreža aktivnih vzgojno-izobraževalnih ustanov (2012: 30, 2017: 200);
- vzpostavitev partnerstev projekta (2012: 3; 2017: 7);
- število ciljnih delavnic in število strokovnih delavcev VIZ, ki se jih udeležijo (2012: 30; 2017: 100);
- število pedagoško-didaktičnih orodij (2012: 5; 2017: 14);
- povečano število izvajalcev programov, sodelujočih otrok in mladine ter pedagoških delavcev na letni ravni za 25 %.

5. Pet medresorskih mrežnih projektov kulturno-umetnostne vzgoje v okviru projekta Kulturna šola.

Ukrepi:

- zagotoviti razvoj projekta Kulturna šola v sodelovanju s kulturnimi ustanovami na vseh področjih kulture,
- v sodelovanju z MIZŠ in MK dodelati kriterije za naziv Kulturna šola in zagotoviti sistem, ki bo osnovne šole (OŠ) spodbujal za pridobitev in ohranitev naziva Kulturna šola,
- med OŠ, ki prejmejo naziv Kulturna šola, zagotoviti izvedbo skupnih mrežnih projektov KUV, ki bodo prispevali k dvigu ravni kakovosti občolskih kulturnih dejavnosti, večjemu vključevanju kulture v program podaljšanega bivanja in podobno,
- zagotoviti dodatno strokovno usposabljanje projektnih vodij za izvajanje mrežnih projektov ter dodatno usposabljanje mentorjev (od delavnic in seminarjev do daljših oblik poglobljenega usposabljanja).

Pojasnilo: KUV je treba vključiti v programe občolskih dejavnosti, zagotoviti otrokom in mladim dostopnost do vseh področij kulture, zlasti tistih, ki v kurikulumu niso ustrezno zastopana. Zaradi pomanjkanja ustreznega kadra številne VIZ otrokom in mladim ponudijo dejavnosti le na določenih področjih kulture – zagotoviti je treba kakovostno dodatno usposabljanje strokovnih delavcev v VIZ (mentorjev za izvajanje teh dejavnosti). V okviru kurikula je treba v sklopu dopolnilnih dejavnosti (interesne dejavnosti, podaljšano bivanje ...) otrokom in mladim omogočiti neposredno delovanje na različnih področjih kulture ter jim tako zagotoviti kakovostno in ustvarjalno preživljanje prostega časa. Vključevanje KUV v ta del kurikula je zlasti pomembno in nujno z vidika omogočanja enakih možnosti za razvoj ključnih kompetenc kulturne zavesti in izražanja.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 100.000 € v okviru razpoložljivih sredstev in 100.000 € dodatnih sredstev na letni ravni, tudi sredstva EU.

Odgovornost: MK, JSKD, drugi resorji, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število mrežnih projektov za učence OŠ (2012: 0; 2017: 5);
- število usposobljenih projektih vodij v VIZ (2012: 0; 2017: 50);
- število vključenih učencev povečati do leta 2017 za 10 %;
- število vključenih šol v projekt Kulturna šola do leta 2017 povečati za 50 %.

15. ČLOVEKOVE PRAVICE IN VAROVANJE KULTURNIH RAZNOLIKOSTI

Kulturna raznolikost kot človekova pravica in bogastvo naše družbe.

Javni interes

V javni interes na področju človekovih pravic in varovanja kulturnih raznolikosti sodi zagotavljanje pogojev za kulturno dejavnost in ustvarjalnost pripadnikov avtohtonih narodnih skupnosti (italijanske in madžarske), pripadnikov romske skupnosti z ustavno opredeljenimi pravicami, pripadnikov skupnosti, navedenih v Deklaraciji Republike

Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvatje, Makedonci in Srbi), pripadnikov nemško govoreče skupnosti in drugih različnih manjšinskih etničnih skupnosti ter priseljencev. V javnem interesu je tudi, da je kulturna politika do ranljivih skupin, ki jih sestavljajo na primer ostareli, otroci, mladostniki, pripadniki manjšin in zlasti invalidi, vključujoča in ne ekskluzivna. S tem je omogočeno udejanjanje evropskega načela sobivanja, enotnosti v različnosti (»diversity in unity«).

Izziv za razvoj na področju varovanja kulturnih pravic kot človekovih pravic, zlasti manjšin in ranljivih skupin, je vzpostavitev pogojev za širšo družbeno integracijo in demarginalizacijo v funkciji kakovosti in bogatosti kulturnega življenja za vse, ki živijo na območju Slovenije.

Ministrstvo za kulturo je doslej s pomočjo finančnih sredstev Evropskega socialnega sklada ustvarjalo pogoje za boljšo integracijo manjšin in krepilo medkulturne kadrovske kompetence v manjšinskih društvih in organizacijah ter tako omogočalo bolj kakovostno prepoznavanje in izražanje kulturnih potreb. V naslednji evropski finančni perspektivi 2014–2020 bo Ministrstvo za kulturo predvidoma povečalo specifične kadrovske zmogljivosti za promocijo kulturnih raznolikosti v javni infrastrukturi.

Cilji in ukrepi

1. Višja raven varovanja kulturnih pravic v okviru deklariranih človekovih pravic.

Ukrep:

- implementacija razvojno naravnanih kulturnih programov in projektov za ustavno priznane manjšinske skupnosti.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 2014: 854.820 €; 2015: 1.000.000 €; 2016: 1.000.000 € (v okviru razpoložljivih sredstev in sredstva EU).

Odgovornost: MK.

Pojasnilo: Gre za izvajanje posebnega in integracijskega programa ter programa za okrepitev kadrovske zmogljivosti. Ugotavljanje kulturnih potreb italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti je vzpostavljeno prek usklajevanj in pridobivanja mnenj. Posebni programi imajo pravno podlago v 64. in 65. členu Ustave RS in v zakonih, katerih je podrobno opredeljeno, kaj vključuje posebna skrb in kako se udejanja, upoštevajoč posebne okoliščine, v katerih pripadniki narodnih skupnosti in romske skupnosti živijo in kulturno delujejo. Končni cilj vseh potrebnih ukrepov in pristopov je kakovostna, ne vsiljena integracija ob ohranjanju kulturnih raznolikosti.

Kazalnika:

- raznolikost financiranih razvojnih aktivnosti znotraj kulturnih programov narodnih skupnosti;
- število in raznolikost posebnih pristopov v okviru posebnega programa.

2. Višja raven področne in območne kulturne integracije manjšin.

Ukrep: Podpora kulturni raznolikosti in dediščini pripadnikov nemško govoreče etnične skupnosti na območju Slovenije, posebno Kočevarjev staroselcev in majhnih avtohtonih skupnosti.

Pojasnilo: V letu 2012 je ministrstvo naročilo raziskavo z naslovom »Etnična vitalnost območij, kjer živijo majhne avtohtone manjšinske etnične skupnosti in staroselci«, ki jo je izvedla Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. Iz ugotovitev raziskave izhaja, da je treba še posebno pozornost posvetiti območni integraciji oziroma ohranjanju lokalnih identitet. Ukrep je zato namenjen kakovostni kulturni integraciji pripadnikov nemško govoreče etnične skupnosti na območju Slovenije, posebno Kočevarjev staroselcev in majhnih avtohtonih skupnosti (na primer Srbi v Beli krajini), katerih kultura zaradi nevarnosti izumrtja zahteva posebno skrb. Na podlagi Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti (v nadaljevanju: Sporazum) je bil sprejet delovni program. Gre namreč za majhno število pripadnikov te skupnosti, zaradi česar so potrebni posebni ukrepi za ohranitev njihove kulturne dediščine, vključno z zagotovitvijo višjih finančnih sredstev v državnem proračunu. Omenjeni pristop je mogoče analogno obravnavati tudi za druge manjšinske skupnosti, vključene v meddržavne sporazume.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 2014: 21.949 €; 2015: 30.000 €; 2016: 30.000 € (v okviru razpoložljivih sredstev in sredstva EU).

Odgovornost: MK, MZZ.

Kazalniki:

- število in raznolikost sofinanciranih kulturnih projektov, prijavljenih na javni razpis, namenjen pripadnikom nemško govoreče etnične skupnosti v Sloveniji na podlagi Sporazuma;
- število in raznolikost sofinanciranih kulturnih projektov, prijavljenih na javne razpise za različne manjšinske skupnosti;
- število in raznolikost kulturnih projektov različnih manjšinskih etničnih skupnosti, vključenih v ratificirane meddržavne sporazume;
- evalvacija integracije projektov, ki se nanašajo na majhne avtohtone skupnosti v programe na področju varstva kulturne dediščine in Javnega Sklada RS za kulturne dejavnosti (v nadaljevanju: JSKD).

Ukrep: podpora izraženim kulturnim potrebam pripadnikov narodnih skupnosti, ki so opredeljene v Deklaraciji Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: Deklaracija), ter priseljencev.

Pojasnilo: V letu 2009 je bila na podlagi analiz in številnih posvetov, tudi s pripadniki omenjenih narodnih skupnosti, izvedena izboljšava v smislu pritegnitve JSKD k javni skrbi za projekte društev in zvez različnih manjšinskih skupnosti, ki niso navedene v Ustavi RS, so pa poimensko navedene v Deklaraciji (Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi). Deklaracija je bila sprejeta v Državnem zboru RS februarja 2011, na ravni Vlade pa še ni doseženega dogovora o njeni implementaciji. Strokovna služba Ministrstva za kulturo je predlog koncepta implementacije na državni ravni že

pripravila. Te narodnosti so v nekdanji skupni državi imele dejansko in formalno konstitutivno vlogo v vseh njenih republikah. S pomočjo številnih strokovnjakov, zaposlenih na JSKD in v območnih izpostavah Sklada, se je tako povečala možnost za kakovostno področno in tudi območno integracijo (izpostave lahko vzpostavljajo neposredne stike z občinami), ne le omenjenih skupnosti, ampak tudi priseljencev, ki so organizirani v društva in zveze, to pa lahko pozitivno vpliva na razvojno naravnost njihovih kulturnih projektov in na miroljubno sobivanje v različnosti.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: Vlada RS.

Kazalniki:

- število in raznolikost sofinanciranih kulturnih projektov manjšinskih etničnih skupnosti v programu JSKD;
- število in raznolikost projektov imenovanih skupnosti na različnih področjih kulture;
- evalvacija implementacije Deklaracije.

Ukrepa:

- dvigniti zaposljivost pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpirati njihovo socialno vključenost kot element kakovostne integracije,
- Dvigniti medkulturne kadrovske kompetence v javni infrastrukturi in državni upravi na narodnostno mešanem območju.

Pojasnilo: S sredstvi Evropskega socialnega sklada je Ministrstvo za kulturo v letih 2007–2013 krepilo kadrovske zmogljivosti manjšinskih organizacij oz. nevladnih organizacij, ki delujejo za potrebe manjšin in z njimi. Da bi izboljšali pogoje za udeležanje načela kulturne in etnične raznolikosti, je treba tudi v javni infrastrukturi usposobiti kadre, ki bodo imeli dovolj specifičnega znanja, sposobnosti in občutljivosti za delo na tem posebnem področju. Sem sodi tudi strokovno usposabljanje za zaščito in promocijo kulturnih raznolikosti v javni infrastrukturi ter v državni upravi na narodnostno mešanem območju. Šele tako bi prišlo lahko do uravnoteženja, ki je del celovite skrbi za kulturno integracijo. Temu naj bi bilo namenjeno predvideno financiranje v okviru finančne perspektive EU 2014–2020.

Čas izvedbe: 2014–2020.

Ocena finančnih sredstev: 2014: 4.000.000 € (v sklopu Javnega razpisa za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti različnih manjšinskih etničnih skupin na področju kulture in podporo njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada v letih 2013–2014; za prihodnje obdobje 4.000.000 € v okviru sredstev EU).

Odgovornost: MK, MNZJU.

Kazalniki:

- število novo ustvarjenih bruto delovnih mest v nevladnih organizacijah;

- število projektov nevladnih organizacij na področju kulture, ki vključujejo nove zaposlitve oziroma usposabljanje zanje;
- število novih oz. usposobljenih kadrov, ki bi bili jedro za širjenje specifičnih znanj za promocijo kulturnih raznolikosti v javni infrastrukturi;
- število novih oz. usposobljenih kadrov, ki bi bili jedro za širjenje specifičnih znanj za promocijo kulturnih raznolikosti v državni upravi na narodnostno mešanih območjih.

3. Raznolika kulturna dejavnost pripadnikov multiplo ranljivih skupin.

Ukrep:

- podpora specifičnim kulturnim potrebam pripadnikov multiplo ranljivih skupin ter spodbujanje vključevanja njihovih kulturnih dejavnosti na različna področja kulture.

Pojasnilo: Spoštovanje posebnih potreb posebej ranljivih ljudi je temelj humane kulturne politike. Slednja mora zato izkazovati posebno občutljivost za primere, ko je ranljivost multipla (npr. otroci, starejši ali invalidi, ki so pripadniki etničnih manjšin, izbrisani ipd.) ali ko so identitete hibridne (npr. otroci iz etnično mešanih družin), saj je v takšnih primerih nevarnost diskriminacije oziroma ranljivost sorazmerno večja. To zahtevadodelavo sistema ugotavljanja takih kulturnih potreb in razvoj sistema spremljanja kulturnih dejavnosti na različnih področjih kulture, ki bi omogočila podlago za oblikovanje posebnih ukrepov. Ukrepi zoper različne oblike diskriminacije nujno vključujejo posebno in poglobljeno skrb za vsebine v manjšinskih programih. V razpisna besedila javnih pozivov in razpisov manjšinskih programov so v določeni meri že zajeti ukrepi za preprečevanje diskriminacije. V besedilih javnih razpisov za pripadnike romske skupnosti in nemško govoreče etnične skupine je na primer vključen kriterij, ki daje prednost projektom, ki v svoje delovanje vključujejo otroke ali pa so njim namenjeni.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost za uresničitev ukrepa: MK.

Kazalnika:

- število programov in projektov za multiplo ranljive na področjih MK;
- evalvacija vključenosti prednostnih meril v letnih razpisih in pozivih MK z vidika skrbi za multiplo ranljive.

16. KULTURNE INDUSTRIJE

Kulturne industrije kot možnost za večjo dostopnost in demokratičnost kulture.

Javni interes

Skladno z definicijo iz Zelene knjige Evropske komisije (*Izkoriščanje potenciala kulturnih in ustvarjalnih industrij*) so kulturne industrije usmerjene v proizvodnjo in

distribucijo dobrin ali storitev, ki po značilnostih, uporabi ali namenu utelešajo ali prenašajo kulturno izražanje ne glede na njihovo komercialno vrednost. Poleg tradicionalnih umetniških področij (vključno z javnim sektorjem) obsegajo film, DVD in video, televizijo in radio, video igre, nove medije, glasbo, knjige in tisk. Po Unescovi definiciji pa so to industrije, ki »združujejo ustvarjanje, proizvodnjo in komercializacijo vsebin, ki so po svoji naravi neopredmetene in kulturne. Te vsebine so običajno zaščitene z avtorskimi pravicami in so lahko v obliki proizvodov ali storitev.« Pomemben vidik kulturnih industrij je tudi to, da so »ključnega pomena za spodbujanje in ohranjanje kulturne raznolikosti in zagotavljanje demokratičnega dostopa do kulture«.

Javni interes vključuje zagotavljanje pogojev za razvoj trga kulturnih industrij na področju medijev, knjige, filma in glasbenega založništva. Prav tako so pomembni ukrepi na področju kulturnih industrij vključeni v poglavja o filmu, likovnih umetnosti, medijih in knjigi, zato jih tu ne ponavljamo.

1. Povečanje trga kulturnih industrij.

Ukrepi:

- spodbude delovanja vseh umetniških trgov (področni ukrepi),
- sprejeti zakon o knjigi, s katerim se uvede enotna cena knjige in poveča dostopnost knjig v knjigarnah,
- s ciljnimi razpisom povezati glasbeno produkcijo (ustvarjalci, izvajalci, producenti, studii in podobno), koncertne agencije, založbe in prodajalne plošč.

Pojasnilo: Ukrepi se nanašajo na analizo »Stanje oblikovanja s poudarkom na industrijskem oblikovanju kot delu kreativnih industrij in primeri dobre prakse v svetu kot podlaga za krepitev te dejavnosti v Sloveniji«. Izpostavljeni so tisti ukrepi, pri katerih Ministrstvo za kulturo lahko aktivno poseže in pripomore k učinkovitim ciljem. Ker trg kulturnih deluje zelo razpršeno, bo treba različne politike različnih resorjev poenotiti in opredeliti skupne prioritete. Poleg tega bomo spodbudili delovanje knjižnega in glasbenega trga: prvega z uvedbo enotne cene knjige, drugega pa s povezovanjem štirih temeljev glasbenega trga (glasbena produkcija, distribucija, koncertno posredovanje, promocija) predvsem na področju tistih glasbenih praks, ki so od tega trga bistveno odvisne. Tovrstna celostna promocija bo povečala interes za kupovanje kakovostnih glasbenih izdelkov in obisk koncertov ter s tem povečala prihodke vseh akterjev na področju glasbene umetnosti.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MK, MGRT, lokalne skupnosti.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, sredstva EU.

Kazalniki:

- organizacija vsaj dveh novih javnih prodajnih predstavitev produktov na letni ravni v obdobju 2014–2017;
- število prodanih nosilcev zvoka na letni ravni se zviša za 20 % do leta 2107;
- višji delež prihodka od prodanih vstopnic na koncertnih ciklih in glasbenih festivalih glede na stanje 2013;
- obseg prometa v knjižnem založništvu.

2. Večja mednarodna prepoznavnost slovenskih kulturnih industrij.

Ukrep:

- sodelovanje na najpomembnejših sejmih likovnih del, sejmih oblikovanja, glasbenega založništva, filma in knjige.

Pojasnilo: Po vzoru razstave Silent Revolutions bomo zagotovili druge manjše razstave in dogodke ter s podporo diplomatsko-konzularnih predstavništav zagotavljali reprezentativne lokacije za prikaz in povabilo ciljnega občinstva iz gospodarstva, turizma, izobraževanja. Za vsa področja se definira strateška prisotnost slovenske ustvarjalnosti na referenčnih sejmih v tujini. Za uspešen preboj slovenske ustvarjalnosti na tuje je trajna prisotnost nujna.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ, Spirit, MGRT, lokalne skupnosti.

Kazalnika:

- priprava vsaj treh »potujočih« razstav za predstavitev v tujini in vsaj dveh predstavitev na referenčnih mestih in dogodkih v mednarodnem prostoru v obdobju 2014–2017;
- podprte udeležbe na mednarodnih sejmih, festivalih in referenčnih dogodkih, in sicer vsaj dveh na vsakem posameznem področju na letni ravni (2012: 4; 2017: 10).

17. KREATIVNE INDUSTRIJE

Kreativne industrije za novo ekonomijo in ustvarjanje novih tržnih priložnosti.

Javni interes

Zelena knjiga Evropske komisije (*Izkoriščanje potenciala kulturnih in ustvarjalnih industrij*) kreativne industrije opredeljuje kot tiste industrije, ki kulturo uporabljajo kot vložek in vključujejo kulturno dimenzijo, kljub temu da so njihovi rezultati predvsem funkcionalni. Kreativne industrije vključujejo arhitekturo in oblikovanje, ki kreativne elemente integrirata v obsežnejše procese, pa tudi podsektorje, kot so grafično oblikovanje, modno oblikovanje in oglaševanje. Končno poročilo za ciljni raziskovalni projekt *Stanje oblikovanja, s poudarkom na industrijskem oblikovanju, kot dela kreativnih industrij in primeri dobre prakse v svetu kot podlaga za krepitev te dejavnosti v Sloveniji* kreativne industrije označuje kot cikle ustvarjanja, proizvodnje in distribucije dobrin in storitev, ki primarno gradijo na kreativnosti in intelektualnem kapitalu, sestavljene so iz niza na znanju temelječih aktivnosti in so osredotočene, ne pa tudi omejene, na umetnost, in ki potencialno ustvarjajo prihodke iz trgovanja in pravic intelektualne lastnine. Po poročilu kreativne industrije obsegajo opredmetene proizvode in neopredmetene intelektualne ali umetniške storitve s kreativno vsebino, ekonomsko vrednostjo in tržnimi cilji, zato stojijo na presečišču rokodelstva, storitvenih in industrijskih sektorjev ter predstavljajo nov dinamični sektor v svetovnem trgovanju.

Večinski delež kreativnih industrij, sodeč po Zeleni knjigi, sestavljajo mikro, mala in srednje velika podjetja ter samostojni kulturni delavci, ki delajo ob vertikalno in horizontalno povezanih podjetjih.

V javni interes spada razvoj področja kreativnih industrij v vseh oblikah in fazah ustvarjalnih in produkcijskih procesov, ki jih zajema zgornja definicija. Ob upoštevanju nekoliko ožjega nabora panog je v Sloveniji leta 2011 v kreativnih industrijah delovalo 9156 podjetij oziroma 7,4 % celotnega gospodarstva ter 18.299 vseh zaposlenih oziroma 3,4 % zaposlenih v celotnem gospodarstvu.

Obdobje veljavnosti Nacionalnega programa za kulturo 2014–2017 sovпада s časom izrazitih negativnih ekonomskih trendov. Področje kreativnih industrij ponuja priložnost, da se preseže pomanjkljive in neuspešne politike na tem področju, nepovezovanje programov in strategij ter razdrobljeno delo inštitucij (agencij, izobraževalnega sistema, inštitutov in tako dalje).

Slovenija potrebuje nove prenovljene javne politike (kulturno, gospodarsko, izobraževalno itd.) in preobrazbo iz družbe sledilcev v sodobno kreativno ekonomijo, ki jo narekujejo kreativne industrije. Vloga Ministrstva za kulturo se glede razvoja kreativnih industrij zato usmerja na širše področje povezovanja znanj in spretnosti, uveljavljanje višje stopnje projektne kulture in kreativnosti, uveljavljanje sodobnih diferenciranih in učinkovitih ekonomskih modelov podjetništva, povezovanja in sodelovanja institucij znanj in gospodarstva ter področij kulture. Med ostalimi kreativnimi industrijami po ustvarjeni dodani vrednosti izstopa oblikovanje (načrtovanje/dizajn), ki predstavlja ključno področje ali stičišče tehnoloških in tržnih dejavnikov konkurenčnosti, zato je upravljanje področij oblikovanja (načrtovanja/dizajna) pravzaprav upravljanje nacionalne gospodarske in kulturne identitete.

Cilj je, da se ustvarijo pogoji za produkcijo konkurenčnih sodobnih programov, izdelkov in storitev z visoko dodano vrednostjo, ki bodo učinkovito promovirali izvirno ustvarjalnost ter spodbudili gospodarski razvoj.

1. Razvoj trga kreativnih industrij.

Ukrepi:

- prednostna podpora projektom, ki vključujejo kreativne industrije v tradicionalne gospodarske panoge, točneje v lesnopredelovalno, tekstilno in steklarsko industrijo, ter povezovanje kreativnih industrij in tradicionalnih obrti,
- ciljna podpora projektom povezovanja deležnikov razvoja na področju kreativnih industrij, projektom prenosa dobrih praks, podpora izobraževalnim projektom itd.,
- prednostna podpora kreativnim procesom podjetij, ki imajo potencial pridobivanja lastnega trga, tj. podjetjem, ki imajo lastni razvoj, ki proizvajajo visoko diferencirane izdelke za končne kupce, prodajane pod lastno blagovno znamko,
- podpora uvajanju projektov dizajnerskega menedžmenta v inštitucijah javnega sektorja,
- z načrtnim uvajanjem sodobnih metod preoblikovati storitve v javni upravi (service design) na podlagi analize uporabniških izkušenj in učinkovite uporabe informacijskih tehnologij,
- prednostna podpora inovativnim oblikam nove ekonomije, ki izhaja iz kreativnih industrij (»startup«, »coworking«, »service jam«), ter podpora razvoja projektov socialnih inovacij in socialnega podjetništva,

- priprava paketov razstav (npr. Slovenska arhitektura v lesu, Mladi slovenski oblikovalci in podobno) za promocijo oblikovanja, arhitekture, mode in kot platforma za sodelovanje s tujimi podjetji, posamezniki, turizmom, gospodarsko diplomacijo, združenji,
- prednostna podpora trajnostno in okoljsko naravnanim projektom, uveljavljanje načela "namesto omejenih naravnih virov izrabljati neomejene intelektualne".

Pojasnilo: S predlaganimi ukrepi želimo aktivirati potencial učinkovitega upravljanja virov s področij kreativnih industrij, ki so v razvitih ekonomijah eden ključnih dejavnikov pri razvoju in trženju izdelkov in storitev ter pomemben dejavnik pri povečevanju konkurenčnosti gospodarstva in družbe kot celote. Na vladni ravni želimo spodbuditi interes sodelovanja pri razvojni strategiji, usmerjeni v programe promocije dizajna, dizajnerskega menedžmenta in drugih kreativnih načrtovalskih področij in strategij (»design policy«), ki so pogojevale družbene preobrazbe pomembnih nacionalnih gospodarstev v svetu, denimo v Veliki Britaniji, na Nizozemskem in Danskem.

Prvi ukrep ohranjanja osnovne panoge in obrti ohranja osnovna rokodelska znanja in mojstrstva ter jih nadgrajuje v smeri izkoriščanja potenciala kreativnih industrij. Drugi ukrep zadeva povečanje konkurenčnosti tradicionalnih industrijskih panog s programi za povečanje stopnje diferenciacije izdelkov, sposobnost prepoznavanja in kreiranja tržnih niš, preoblikovanja izdelkov in storitev. Tretji ukrep se osredotoča na promocijo gospodarskih subjektov z najvišjo stopnjo projektne in razvojne kulture v nacionalnem okviru, prenos dobrih praks in postavljanja (novih) meril poslovne, kreativne in organizacijske kulture, na promocijo celostnega razvojnega modela kot dolgoročne strategije. Četrty ukrep je usmerjen v zviševanje kompetenc na področju dizajnerskega menedžmenta in s tem v večanje učinkovitosti dela javnih inštitucij. Peti ukrep je usmerjen v kreativno preoblikovanje nekaterih načinov delovanja javne uprave. Nove oblike socialnega podjetništva in nove ekonomije so tesno povezane z razvojem kreativnih industrij, zato bomo v okviru šestega ukrepa v naslednjem obdobju prednostno podpirali tovrstne projekte.

Izvajanje navedenih ukrepov odpira možnost nadgradnje posameznih umetniških, oblikovalskih in raziskovalno-razvojnih projektov v aplikativne inovativne izdelke in storitve z visoko stopnjo dodane vrednosti ter predstavlja orodje pri prestrukturiranju podjetij tradicionalnih gospodarskih panog v globalno konkurenčna podjetja s tržno aktualnimi izdelki.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 2.000.000 € na letni ravni od leta 2015, sredstva EU.

Odgovornost: MK, MGRT, Spirit, MDDS, MKO, lokalne skupnosti.

Kazalnika:

- število gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov na področju kulturnih in kreativnih industrij (2011: 9156; 2017: 9500);
- število zaposlenih v kreativnih in kulturnih industrijah (2011: 18.299; 2017: 25.000).

18. DIGITALIZACIJA

Digitalna agenda kot priložnost za nove oblike ustvarjanja, hranjenja, dostopnosti in promocije kulturnih vsebin.

Javni interes

Javni zavodi s področja kulturne dediščine in drugi subjekti, ki skrbijo tudi za digitalizacijo in hranjenje digitaliziranega kulturnega gradiva, so do leta 2013 digitalizirali prek 650.000 različnih objektov. Od tega jih je približno 250.000 objavljenih tudi v evropski digitalni knjižnici Europeana.

Poleg digitalizacije zbirk ter njihovega varnega in trajnega hranjenja je treba omogočiti tudi (spletno) dostopnost digitalnih kulturnih vsebin, pri čemer velja posebna pozornost vsebinam, ki so prilagojene kulturnim manjšinam in drugim ranljivim skupinam. Čim večja prosta dostopnost digitalnih kulturnih vsebin, ki so nastale s pomočjo javnih sredstev, je v javnem interesu, saj na ta način lahko služijo izobraževalnim, ustvarjalnim, znanstvenim in tudi podjetniškim nameram, pri čemer ne gre pozabiti na dostopnost sodobnih avtorskih del, pri katerih je poglobitni izziv ustrezno upoštevanje avtorskih pravic.

Cilji in ukrepi

1. Kontinuirano večanje obsega in spletne dostopnosti digitalnih vsebin s področja kulture.

Ukrepi:

- kontinuirano sofinanciranje digitalizacije in digitalne hrambe za širitev slovenske digitalne zbirke z muzejskimi predmeti, nepremično in živo kulturno dediščino ter deli s področij literarne, glasbene, likovne, filmske, uprizoritvene in intermedijske umetnosti,
- sodelovanje v izgradnji evropske digitalne knjižnice Europeana,
- sofinanciranje projektov izdelave podatkovnih baz in interaktivnih informacijskih platform kot del širšega strateškega načrta varovanja, ohranjanja in prezentacije kulturne dediščine,
- sofinanciranje digitalnih vsebin, ki so prilagojene kulturnim manjšinam in drugim ranljivim skupinam.

Pojasnilo: Digitalizacija in hranjenje digitalnih vsebin s področja kulture sodita med osnovne naloge javnih ustanov s področja kulturne dediščine (arhivi, knjižnice, muzeji, galerije), zanjo pa skrbijo tudi drugi subjekti (javni skladi, univerze, fakultete, SAZU, inštituti, zasebni zavodi, nevladne organizacije). V skladu z evropskim pravnim redom bodo med ustanove javnega sektorja, ki so dolžne zagotoviti ponovno uporabo digitalnih gradiv, ki jih hranijo, kmalu sodile tudi knjižnice, muzeji in arhivi, saj se glede razvojnega in poslovnega potenciala digitalno kulturno gradivo ne razlikuje od digitalnega gradiva ostalih organov javnega sektorja. Strateško upravljanje dediščine omogoča trajnostni razvoj (predvsem historičnih mestnih središč), nadgradnjo ohranjanja in varovanja kulturne dediščine ter hkrati nudi obsežen znanstveno-raziskovalni, kreativni, vzgojno-izobraževalni, turistični in promocijski potencial.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in sredstva EU.

Odgovornost: MK, MNZJU, MIZŠ, MGRT, UIL, SFC, JSKD, javni zavodi, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- povečanje števila digitalnih vsebin, ki jih hranijo javni zavodi s področja kulture in drugi subjekti, na 1.000.000 do leta 2017;
- število slovenskih digitalnih vsebin v Europeani se poveča za 23.000 letno;
- vzpostavitev najmanj ene informativne platforme s področja upravljanja kulturne dediščine do konca leta 2015;
- število digitaliziranih in spletno dostopnih digitalnih vsebin, ki so prilagojene specifičnim potrebam kulturnih manjšin in drugih ranljivih skupin.

2. Digitalna hramba in javno spletna dostopnost sodobnih avtorskih del.

Ukrepi:

- zakonska ureditev hrambe, spletne dostopnosti, ponovne uporabe in distribucije avtorskih del v digitalni obliki, ki so zaščitena z avtorskimi pravicami,
- digitalizacija kinematografov, ki prikazujejo večinsko nacionalna in evropska avdiovizualna dela ob sodelovanju lokalnih skupnosti,
- sofinanciranje pretvorbe subvencioniranih knjig v digitalni format (epub),
- sofinanciranje osrednjega portala za prodajo elektronskih publikacij vseh slovenskih založnikov,
- sofinanciranje informacijskih spletnih portalov s področja kulture, kot je *culture.si*.

Pojasnilo: Vprašanje upoštevanja, ponovnega premisleka in redefinicije avtorskih pravic v digitalnem svetu je eden ključnih izzivov današnjega časa. Z njim so povezana vprašanja hrambe, dostopnosti, ponovne uporabe in distribucije. Poleg tega se avtorska dela razlikujejo glede na to, ali so že izvorno nastala v digitalni obliki ali pa so bila digitalizirana naknadno. O vseh teh vprašanjih, ki so povezana tudi s hitrim napredovanjem tehnologije, je treba voditi kontinuirani dialog in jim smiselno sproti prilagajati zakonodajni okvir. V Sloveniji je nastanek velikega dela umetniških del podprt s proračunskimi, torej javnimi sredstvi, poleg tega je slovenščina eden izmed jezikov, ki mu grozi digitalno izumrtje, zato je državna intervencija na področju digitalne dostopnosti sodobnih avtorskih del smiselna in upravičena. Dodaten izziv za ustanove, ki hranijo kulturno gradivo, je tako imenovana »digitalna črna luknja«. Ker se imetniki avtorskih in sorodnih pravic bojijo zlorabe oziroma brezplačne distribucije svojih digitalnih del na spletu, jih pristojnim ustanovam ne zaupajo v hrambo. To velja še posebej za glasbo, film in knjige.

Čas izvedbe: 2014–2107.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MGRT, MIZŠ, MNZJU, UIL, JAK, SFC.

Kazalniki:

- digitalizacija dvajsetih kinematografov, ki prikazujejo večinsko nacionalna in evropska avdiovizualna dela do konca leta 2014;
- rast obiskanosti ključnih spletnih portalov s področja kulture za 10 % letno;
- delovanje osrednjega portala za prodajo elektronskih publikacij vseh slovenskih založnikov;
- število izdanih subvencioniranih knjig v e-obliki (100 % do leta 2017);
- vsaj 10-odstotna ponudba elektronskih publikacij v slovenščini;
- število shranjenih digitalnih enot sodobnih avtorskih del.

19. MEDNARODNO SODELOVANJE

Vrhunska slovenska ustvarjalnost kot najboljša promocije slovenske države.

Javni interes

Mednarodno kulturno sodelovanje je najpomembnejša oblika promocije države in je sestavni del njene zunanje politike. Pri tem izhaja iz širokega pojmovanja kulture in spodbuja njeno povezovanje s področji zunanje politike, mednarodne razvojne pomoči, izobraževanja, sosedske politike, kulturnih in kreativnih sektorjev idr.

MK zagotavlja ustrezne pogoje za prisotnost slovenske umetnosti in kulture v tujini in hkratno prisotnost mednarodne kulture v Sloveniji. Mednarodne izmenjave projektov in programov so integralno že vključene v delovanje večine slovenskih kulturnih izvajalcev, saj MK na podlagi razpisov zagotavlja pogoje za dolgoročno načrtovanje kulturnih ustanov in posameznikov na področju mednarodnega sodelovanja. Prav tako posamezna vsebinska poglavja Nacionalnega programa za kulturo (glasbena umetnost, likovna umetnost, knjiga, intermedijska umetnost in podobno) že vsebujejo raznovrstno mednarodno sodelovanje in tudi ambiciozne konkretne ukrepe (Slovenija kot glavna gostja knjižnega sejma v Frankfurtu, selitev nacionalne predstavitve arhitekturnega in likovnega bienala v Benetkah v razstavne prostore Arsenalov).

Slovenija v drugih državah, razen centra SKICA v Avstriji, nima kulturnih centrov in tudi ne kulturnih atašejev, kot jih imajo druge primerljive države. Kljub dejstvu, da MK že zagotavlja sredstva za kvalitetne predstavitve slovenske kulture v mednarodnem prostoru, je zaradi nesistematične organiziranosti učinek velikokrat nezadovoljiv. MK bo javni interes na področju mednarodnega sodelovanja zagotavljalo s sistematično in organizirano promocijo slovenske kulture v tujini in vključilo v uspešne predstavitve vse relevantne akterje na tem področju (npr. UKOM, MZZ, MGRT, Agencijo Spirit). V ta namen bo izboljšalo možnosti za večjo mednarodno mobilnost slovenskih umetnikov s tematsko zaokroženimi predstavitvami na ciljno določenih strateških geografskih območjih in s povečanjem števila rezidenc v tujini. Nadaljevalo bo aktivno uveljavljanje strateških interesov Republike Slovenije v okviru Evropske unije ter v mednarodnih in regionalnih organizacijah s področja kulture (Unesco, Svet Evrope, Svet ministrov za kulturo Jugovzhodne Evrope, Forum slovanskih kultur, Efnil, Euroimages), krepilo sodelovanje z diplomatsko-konzularnimi predstavništvi Slovenije v tujini in zagotavljalo informacije o slovenski kulturni ponudbi za tujo javnost.

Cilji in ukrepi

1. Večja prepoznavnost slovenske kulture v mednarodnem prostoru.

Ukrepi:

- vzpostavitev kulturnih atašejev v kulturno-diplomatskih predstavništvi ali vsaj skrb za ustrezno kulturno opremljenost diplomatskih predstavnikov, ki bodo lahko opravljali vlogo ambasadorjev slovenske kulture,
- izvedba zaokrožene promocijske predstavitve slovenske kulture v svetovnih prestolnicah,
- podpora uspešnim projektom v programu Ustvarjalna Evropa,
- razpis za podporo mobilnosti.

Pojasnilo: MK bo okrepilo aktivno promocijo, mednarodno sodelovanje in mreženje na vseh področjih umetnosti. Identificiralo bo pomembnejše projekte in avtorje, zagotovilo njihovo mednarodno prisotnost ter v ta namen z razpisom podpiralo mobilnost. MK se bo povezalo s predstavniki tujih institucij v Sloveniji, vzpostavitev kulturnih atašejev oziroma ustrezno kulturno opremljenost diplomatskih predstavnikov pa bo formaliziralo v dogovoru z MZZ. MK bo zagotovilo zagonska sredstva uspešnim prijaviteljem v iztekajočem se programu Kultura in novem programu Ustvarjalna Evropa.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 300.000 € na leto, del razpoložljivih sredstev, poleg tega 200.000 € iz sredstev EU.

Odgovornost: MK, MZZ, MGRT, UKOM, Spirit.

Kazalnika:

- število projektov slovenskih umetnikov v tujini;
- število izvedenih promocijskih predstavitev slovenske kulture v tujini (1 na leto).

2. Večja mobilnost umetnikov.

Ukrepa:

- ohranitev slovenskih rezidenc za umetnike in podpora umeščanju ustvarjalcev v tamkajšnji kulturni prostor,
- vzpostavitev in nadgradnja mreže rezidenc v Sloveniji.

Pojasnilo: MK bo ohranilo število rezidenc v tujini in v dogovoru s predstavniki tujih institucij v Sloveniji omogočilo vpetost slovenskih umetnikov v tuje institucije. Program Slovenskega informacijskega centra v Avstriji (SKICA) bo omogočil predstavitve večjih projektov v avstrijskih osrednjih institucijah in sodelovanje slovenskih ter avstrijskih umetnikov na najvišji ravni. Ministrstvo bo poleg tega ustvarilo pogoje za vzpostavitev mreže že obstoječih rezidenc v Sloveniji, jo sprti nadgrajevalo ter spodbujalo sodelovanje slovenskih in tujih umetnikov.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi.

Kazalniki:

- število projektov slovenskih umetnikov v tujih institucijah;
- vzpostavljena mreža rezidenc v Sloveniji;
- programski razvoj centra SKICA kot pilotni projekt za vzpostavitev kulturnih centrov v drugih prestolnicah.

3. Bolj aktivna vloga Slovenije na področju kulture v mednarodnih in regionalnih organizacijah in povezavah.

Ukrepi:

- spodbujanje aktivnega sodelovanja Slovenije pri projektih in programih v okviru Sveta Evrope, Unesca, Sveta ministrov za kulturo JV Evrope, Eunica, Unije za Sredozemlje, Srednjeevropske pobude, IFACCE, Efnila, Euroimagesa,
- ciljna podpora možnosti za sodelovanje in financiranje slovenskih projektov in programov na področju kulture in dediščine (npr. skladi UNESCO – za kulturno raznolikost, dediščino in nesnovno dediščino; IHR-Organizacije za holokavst, v okviru Sveta Evrope uspešno podprt projekt Kulturni potenciali za vključevanje romske skupnosti – primer prekmurskega naselja Kamenci idr.),
- podpora prepoznavnim projektom s sinergičnimi učinki na področju kulture in dediščine v regiji (npr. Ljubljanski proces – obnova naše skupne dediščine),
- uveljavljanje tehnične pomoči slovenskih strokovnjakov in modelov dobrih praks (pilotni projekti Sveta Evrope) na področju kulture in dediščine v mednarodnem prostoru,
- prečno zagotavljanje uresničevanja mednarodnih obvez RS na področju kulture, človekovih pravic, specifično kulturnih pravic in kulturne raznolikosti.

Pojasnilo: Zadnja leta je MK okrepilo sodelovanje v mednarodnih in regionalnih organizacijah, zlasti na ekspertni ravni v okviru Sveta Evrope in UNESCO, strateško pa je razširilo svoje delovanje tudi s predsedovanjem Svetu ministrov za kulturo JV Evrope – CoMoCoSEE 2012-2013, z včlanitvijo v ASEM, EUNIC in nazadnje IFACCA. V okviru teh organizacij in povezav bo ministrstvo krepilo prizadevanja na področju t.i. »kulturne diplomacije« s ciljem večjega izkoristka njihovega potenciala za podporo in spodbujanje slovenske kulturne ustvarjalnosti, njeno povezovanje ter uveljavljanje v mednarodnem prostoru.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ.

Kazalniki:

- število uspešnih slovenskih projektov in programov na področju kulture in dediščine z mednarodnimi povezavami in viri financiranja;
- število sodelujočih slovenskih organizacij in strokovnjakov s področja kulture in dediščine v mednarodnih in regionalnih organizacijah in mrežah;
- vsaj 3 nosilni projekti in programi na področju kulture in dediščine v regiji in mednarodnem prostoru s prepoznavnim vložkom in angažiranostjo MK.

TRG DELA V KULTURI

V okviru celovitega pristopa predstavljamo ukrepe, ki zadevajo vse kulturne producente (samozaposleni, nevladne organizacije, javni in zasebni sektor). Predlagani ukrepi v celotnem poglavju kažejo na potrebo po institucionalni ureditvi tega področja, na potrebo po oblikovanju podporne agencije ali podobne ustanove, ki bo osredotočena na informacijsko, posredniško in podporno vlogo (svetovanje in servisiranje na področju davčnih in pravnih vprašanj, avtorskih pravic, usposabljanju in posredovanju dela, informacij med deležniki na področju kulture) za njihovo delovanje. Takšna institucionalna podpora je pogoj izvedbe vseh predvidenih ciljev in ukrepov v tem poglavju, ki gredo v smer vzpostavljanja partnerstev med vsemi štirimi producerskimi stebri v kulturi. Kakovosten, dinamičen in odziven trg dela v kulturi je pogoj za vrhunsko produkcijo na vseh področjih kulture in pogoj za večanje dostopnosti kulturnih dobrin.

Glavnina ukrepov v zvezi s trgom dela bo financirana iz sredstev prihodnje finančne perspektive EU, v kateri je to področje izpostavljeno kot prednostno. Cilj je pridobiti najmanj 15.000.000 € za izvajanje ukrepov, predstavljenih v poglavju o trgu dela. Normativni ukrepi, vezani na urejanje statusov producentov, bodo ključni del novega Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo.

20. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE V KULTURI

Dvig kompetenc zaposlenih v kulturi.

Javni interes

V javni interes sodi povečanje usposobljenosti, znanja, spretnosti, kompetenc in mobilnosti zaposlenih in samozaposlenih na področju kulture ter vključevanje nezaposlenih na trg delovne sile v programe javnih zavodov in NVO. Zato je zagotavljanje dostopnosti do izobraževanja, usposabljanja, vseživljenjskega učenja in s tem pridobivanja kompetenc posameznika tako pomembno. Za uspešno podporo razvoju nadarjenosti in ustvarjalnosti posameznika je nujna povezava izobraževalnih, znanstvenih, kulturnih in navsezadnje tudi gospodarskih institucij, ki bo zagotavljala možnosti za oblikovanje novih produktov, ki temeljijo na ustvarjalnosti in večji prepoznavnosti umetnosti in kulture nasploh. Sem spada povečanje mobilnosti zaposlenih med različnimi področji dela (javni zavodi s področja vzgoje, izobraževanja, raziskovalne in kulturne institucije, druge kulturne organizacije in gospodarstvo).

Cilji in ukrepi

1. Povečanje usposobljenosti, znanja, spretnosti in kompetenc ter mobilnosti posameznikov, krepitev enakih možnosti in socialne kohezije.

Ukrep:

- štipendiranje izobraževanj na umetniških in kulturnih področjih in podpora poklicnemu usposabljanju.

Pojasnilo: Dvig ključnih poklicnih kompetenc na vseh področjih kulture in umetnosti, večanje usposobljenosti, znanja in spretnosti kot pogoj za uspešnejše vključevanje mladih na trg dela. Z ukrepi na tem področju se zapolnjujejo vrzeli obstoječega izobraževalnega sistema, in sicer z usposabljanji za nekatere specifične umetniške poklice ter druge poklice v kulturi (sodobne umetnosti, tradicionalne veščine in tehnike in podobno) ter s pridobivanjem dodatnih znanj in veščin (menedžment, promocija). S sofinanciranjem izbranih programov bomo posredno pomagali pri vzpostavljanju ustreznih vsebinskih, prostorskih, kadrovskih in tehničnih pogojev predlagateljev tovrstnih programov, ki omogočajo dvig izobrazbene ravni na neformalni ravni ter posledično višjo kakovost pri ustvarjanju, razširjanju in varovanju kulturnih vsebin. Ukrepi se nanašajo tako na zaposlene v javnih zavodih kot samozaposlene, tako na nevladne organizacije kot zasebni sektor v kulturi.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in sredstev EU.

Odgovornost: MK, MIZŠ, MDDSZ.

Kazalnika:

- število vključenih v izobraževanje (število novih študentov v letu 2012: 39, do 2017 vsaj 10-odstotna rast na letni ravni);
- vsaj 10-odstotni delež (samo)zaposlitev posameznikov, vključenih v izobraževanje.

Ukrepi:

- ciljna podpora usposabljanju s prenosom znanja na mlade.

Pojasnilo: Podpora usposabljanju mladih ustvarjalcev in zaposlenih v drugih poklicih v kulturi pod mentorstvom bo omogočila pridobivanje ustreznih znanj, spretnosti in kompetenc za učinkovitejše vključevanje mladih na trg delovne sile. S spodbujanjem najmanj enoletnih usposabljanj mladih v javnih institucijah in zasebnemu sektorju (NVO, mala in srednje velika podjetja) se bo pozitivno vplivalo na zaposljivost mladih v kulturi.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in sredstev EU.

Odgovornost: MK, MDDSZ.

Kazalnika:

- število podprtih projektov in število vključenih mladih (v letu 2013: 4 projekti, vključenih 20, do leta 2017: 4 projekti na letni ravni, vključenih pribl. 40 mladih);
- število delovnih mest v KKI (2012: 19.229, 2017: povečanje za 3 %).

Ukrepi:

- vzpostavitev instrumentov prekvalifikacij zaposlenih pri delodajalcu – namenska sredstva za sofinanciranje stroškov prekvalifikacije delodajalcev.

Pojasnilo: Ukrep je pogojen s slabim položajem v poklicih, pri katerih je opravljanje dela neposredno povezano s psihofizičnimi lastnostmi. Namenjen je pridobitvi dodatnih znanj in veščin ter ustvarjanju možnosti prehajanja zaposlenih med izobraževalnimi, kulturnimi in drugimi institucijami. Namenska sredstva za sofinanciranje stroškov prekvalifikacije delodajalcev (npr. javni zavodi, NVO in podobno) so predvidena tudi v primeru, ko še ni uveden postopek odpovedi delovnega razmerja in gre lahko za »neformalno prekvalifikacijo«.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in sredstev EU.

Odgovornost: MK.

Kazalnika:

- postavitve sistema do 2015;
- število prekvalifikacij 2016: 10, delež zaposlitev oseb vključenih v instrumente: 80 %.

21. SAMOZAPOSLjeni V KULTURI

Stabilen položaj samozaposlenih ustvarjalcev v kulturi je pogoj za vrhunsko kulturno produkcijo.

Javni interes

Javni interes na področju samozaposlenih v kulturi je spodbujanje vrhunske umetniške ustvarjalnosti in deficitarne kulturne dejavnosti ter omogočanje samostojnega poklicnega opravljanja kulturnih dejavnosti. V ospredju mora biti skrb za izboljšanje pogojev delovanja samozaposlenih v kulturi, večjo mobilnost mladih samozaposlenih in zmanjšanje števila nezaposlenih ter vključevanje samozaposlenih v projekte in programe javnih zavodov in zasebnega sektorja (NVO ter mala in srednje velika podjetja). Uveljavljati je treba primerljivo vrednotenje dela za poklice v kulturi in v ta namen sprejeti ustrezne ukrepe. Enakovredno pozornost je treba nameniti tudi ureditvi statusa samostojnih novinarjev.

Na položaj ustvarjalcev vplivajo številni dejavniki, kot so globalna finančna kriza, povpraševanje po storitvah, zaposlitvene možnosti in spremembe trga dela, negativni vplivi sprememb zakonodaje (davki, socialni prispevki, pokojninska zakonodaja, ureditve avtorskih pravic in podobno). Posebno skrb je treba nameniti tudi starejšim ustvarjalcem z ohranitvijo podeljevanja republiških priznavalnin na področju kulture kot priznanja ustvarjalcu za življenjsko delo in dosežke na področju umetnosti in kulture z namenom spodbujanja nadaljnega aktivnega vključevanja v razne oblike ustvarjanja in kulturnega udejstvovanja. Pomembna je ohranitev simbolnega vidika priznanja, ki ga s podelitvijo država izkaže ustvarjalcu za življenjsko delo in dosežke na področju umetnosti in kulture. V naslednjem obdobju se ohrani instrument republiških priznavalnin (v letu 2013 jih je prejelo 145 upokojenih umetnikov), saj se zaradi prekarnega dela in nizkih honorarjev na kulturnem področju samozaposleni na področju kulture pogosto soočajo s težkim socialnim položajem v dobi upokojitve.

Cilji in ukrepi

1. Boljše samozaposlitvene in zaposlitvene možnosti na vseh področjih kulture, s poudarkom na mladih ustvarjalcih.

Ukrepi:

- prednostna podpora kulturnim programom in projektom (javni zavodi, NVO in zasebni sektor v kulturi), ki ob predpostavki kakovostne vsebine vključujejo ustvarjanje novih (samo)zaposlitvenih možnosti v kulturi,
- prednostna podpora programom usposabljanja mladih s prenosom znanja starejših na mlade (mentorstvo), ki prvič stopajo na trg dela,
- ciljna podpora prvim projektov mladih samozaposlenih,
- prekvalifikacija kot možnost nove zaposlitve,
- zagotovitev pravnega in računovodskega svetovanja samozaposlenim in NVO,
- vzpostavitev spletnega portala z informacijami o mobilnosti in socialni varnosti v slovenskem in angleškem jeziku (povezljiv s portalom *culture.si*),
- spodbujanje usposabljanj in izobraževanje za (samo)zaposljivost,
- povečanje zaposlitvenih možnosti, vključno s spodbujanjem socialnega podjetništva v kulturi,
- povezovanje samozaposlenih, javnega in zasebnega sektorja (NVO, mala in srednje velika podjetja),
- v novem Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo se sistemsko uredi položaj samozaposlenih.

Pojasnilo: Iz analize stanja v kulturi je razviden upad oziroma nizka raven zaposljivosti predvsem med mladimi. Za večjo zaposljivost se uporabijo ukrepi, ki bodo spodbujali k samozaposlitvam v kulturi, pri čemer je nedvomno, da je primerno urejen status zgolj en pogoj pri uresničevanju tega cilja, drugi pogoj je splošno stanje v kulturni produkciji. Poudariti pa kaže, da bosta kakovost kulturnih programov in projektov ter večanje dostopnosti kulturnih dobrin še vedno pglavitni pogoj podpore iz javnih sredstev, saj je končni cilj ukrepov na trgu dela v kulturi, da se spodbujata kakovost in vrhunskost ustvarjanja na področju kulture in umetnosti. Reševati bo treba problematiko nezaposlenih in ustvarjati nove zaposlitvene možnosti tako v javnem, nevladnem kot zasebnem sektorju. Posebna pozornost bo namenjena:

- spodbujanju inovativnosti, razvoju človeških virov, VŽU – povečanju veščin, znanj in spretnosti posameznikov,
- informiranju na področju zaposlovanja in posredovanja dela (zaposlitveno informiranje, svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitvenih možnosti oziroma samozaposlitve),
- organiziranju usposabljanj in izpopolnjevanj oziroma obveščanju o aktualnih usposabljanjih in izobraževanjih,
- prekvalifikaciji in mobilnosti delovne sile med sektorji (kultura, izobraževanje, turizem, gospodarstvo),
- svetovanju za samozaposlene, zaposlene in NVO v kulturi (socialno-varnostne pravice, davčno pravo, računovodstvo, avtorsko pravo in podobno).

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 7.000.000 € iz sredstev EU v celotnem obdobju.

Odgovornost: MK, MDDSZ, MGRT, MIZŠ.

Kazalniki:

- število samozaposlenih (2013: 2330 vpisanih v razvid; do 2017: najmanj 10-odstotno povečanje);
- število samostojnih novinarjev, vpisanih v razvid (2013: 245);
- število samozaposlenih, mlajših od 36 let (2013: 703; 2017: 1000);
- število vključenih posameznikov v programe oziroma ukrepe (2012: 0; 2017: 100);
- število socialnih podjetij na področjih kulture (2012: 0; 2017: 5),
- število zaposlenih v nevladnih organizacijah, ki so izvajalci kulturnih programov v javnem interesu (2013: 55; 2017: 90),
- število delovnih mest v kulturi (2012: 23.503; 2017: povečanje za 3 %).

22. NEVLADNE ORGANIZACIJE

Nevladne organizacije kot temelj raznolikosti kulturne krajine in generator novih produkcijskih modelov v družbi.

Javni interes

Za okrepitev delovanja nevladnih organizacij (NVO) moramo vzpostaviti spodbudno okolje za delovanje in razvoj NVO, s sistematičnim spremljanjem stanja in razvoja NVO, transparentnim in učinkovitim sistemom podpore projektom in programom, uveljavljanjem pilotne/inovativne prakse za razvoj sektorja ter vzpostaviti in krepiti mehanizme samoregulacije in lastne participacije sektorja NVO. Posebno skrb je treba nameniti zaposlovanju v NVO, vključno z usposabljanjem kadrov ter krepitvijo povezovanja in sodelovanja med NVO, javnim sektorjem in zasebnim sektorjem, s čimer lahko prispevamo k ustvarjanju novih delovnih mest in posledično višji stopnji zaposlenosti. Reforma trga dela v kulturi zato predlaga celovit pristop. Za doseg ciljev je treba posebno skrb posvetiti povečanju usposobljenosti, znanja, spretnosti, kompetenc in mobilnosti zaposlenih in samozaposlenih na področju kulture ter njihovemu vključevanju v programe NVO v vseh sektorjih.

Cilji in ukrepi

1. Več zaposlitev v nevladnih organizacijah na področju kulture.

Ukrepi:

- v novem Zakonu o uresničevanju javnega interesa v kulturi se sistemsko uredi položaj nevladnih organizacij v kulturi,
- prednostna podpora kakovostnim projektom in programom, ki vključujejo nove zaposlitve v NVO na področju kulture,
- izvedba konkretnih projektov prenosa javnih storitev in večje javne infrastrukture v izvajanje ali upravljanje NVO.

Pojasnilo: Za okrepitev položaja NVO na trgu dela je treba prenoviti predpise, ki urejajo položaj NVO (Zakon o zavodih, Zakon o ustanovah, Zakon o humanitarnih organizacijah, Zakon o uresničevanju javnega interesa v kulturi), podpirati programe za spodbujanje zaposlovanja v NVO, vključno s spodbujanjem posredovanja znanja med gospodarstvom, javnim sektorjem in NVO, ter krepiti usposobljenost v NVO. Za prenos javnih storitev v izvajanje NVO bo treba analizirati storitve, ki bi se lahko prenesle v NVO, in analizirati potencial NVO za dopolnilno opravljanje javnih storitev oz. programov.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in sredstva EU.

Odgovornost: MK, MNZJU, lokalne skupnosti.

Kazalnika:

- delež zaposlenih v NVO, glede na delovno aktivne prebivalce (2013: 0,74; 2017: 1,2),
- število zaposlenih v nevladnih organizacijah, ki so izvajalke kulturnih programov v javnem interesu (2013: 55; 2017: 90).

2. Povečana vlaganja v kulturo iz naslova donatorstva.

Ukrepi:

- zvišanje davčne olajšave za vlaganja v kulturo na 4 %,
- spodbujanje donatorstva s strani gospodarstva in namenitve dela dohodnine za NVO,
- vzpostavitev razvojnega sklada za NVO iz sredstev dohodnine (razlika do 0,5 % dohodnine).

Pojasnilo: Po gospodarski krizi bo treba premisliti o inštrumentih, ki bodo vpeljali nove vire financiranja NVO in ki bodo obenem spodbujali povezave med NVO in gospodarstvom. Za doseg višjega obsega donacij s strani pravnih oseb za potrebe NVO v kulturi je treba zagotoviti spodbudno okolje za donatorstvo ter spodbujati donatorstvo na način promocije davčnih olajšav na donacije. Vzpostaviti je treba razvojni sklad za NVO, v katerega se namenijo sredstva razlike do 0,5 % dohodnine, ki je zavezanci ne namenijo za sofinanciranje splošno koristnih dejavnosti. Ti ukrepi morajo biti usklajeni in nikakor ne smejo sočasno zmanjševati deleža proračunskega sofinanciranja programov NVO.

Čas izvedbe: 2017.

Odgovornost: MNZJU, MF.

Kazalnika:

- obseg vlaganj v kulturo;
- vzpostavitev razvojnega sklada za NVO do leta 2017.

23. JAVNI ZAVODI

Javni zavodi kot temelj kakovostne in dostopne ponudbe kulturnih dobrin na celotnem območju Slovenije.

Javni interes

Javni interes izhaja iz stališča, da je treba najmanj ohraniti kakovostno raven delovanja javnih zavodov v kulturi in zagotavljati dostopnost kulturnih dobrin kot javnih dobrin. Glede na 20. 5. 2013 podpisan dogovor med Vlado RS in večino sindikatov javnega sektorja o varčevalnih ukrepih in stavkovnem sporazumu se bo število zaposlenih v javnem sektorju postopno zmanjševalo, in sicer na letni ravni za 1 %. To dejstvo in zaveza, da se želi najmanj ohraniti kakovost javnih storitev, narekujeja premislek o korenitejšem preoblikovanju javnega sektorja v kulturi.

Da bi javni zavodi lahko postali organizacijska oblika, ki trajno in nemoteno služi izvajanju kulturnega poslanstva na najvišji kakovostni ravni in zagotavljanju pogojev za spodbujanje inovativnosti oziroma kreativnosti, bo potrebna reforma njihovega delovanja. Reforma delovanja javnih zavodov mora biti v prid doseganju večje programske kakovosti in stroškovne učinkovitosti kulturnih programov v javnem interesu ter dostopnosti kulturnih dobrin čim širšemu krogu uporabnikov. Posebna skrb bo namenjena dvigu kompetenc ter mobilnosti kulturnih delavcev/umetnikov in prehajanju samozaposlenih v programe, saj bo le z najboljšimi kadri lahko dosežena visoka kakovost programov javnih zavodov. Del reform gre v smeri vzpostavitve fleksibilnejšega delovnega okolja oziroma zaposlovanja s poudarkom na dopolnjevanju mreže javnih izvajalcev s primerljivimi NVO.

V tem smislu je ključno, da se bo reforma javnega sektorja v kulturi izvedla glede na spremembe tako na področju samozaposlenih v kulturi in NVO kot zasebnega sektorja, saj bo le tako dejansko mogoče priti do rešitev, ki bodo zasledovale končni cilj: kakovost kulturnih programov in projektov ter povečanje zaposlenih na področju kulture. Nacionalni program za kulturo zato predlaga celovite in usklajene ukrepe na vseh navedenih producentskih stebrih.

Cilji in ukrepi

1. Vsaj ohraniti kakovost javnega sektorja v kulturi ob postopnem zmanjševanju števila zaposlenih v javnem sektorju v kulturi (za 1 % na letni ravni).

Ukrepi:

- uresničevanje dogovora med Vlado RS in sindikati z dne 20. 5. 2013,
- nov Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, ki bo vpeljal nov model upravljanja in organiziranja javnega sektorja z večjo participacijo stroke in dolgoročnim financiranjem, z vpeljavo večje avtonomije javnih zavodov. Nov model bo omogočal večletno načrtovanje programov, povečevanje števila kadrov, katerih zaposlitve so vezane za čas izvajanja projektov, ki so financirani iz drugih virov ali sredstev EU,
- povečevanje načrtnega in dolgoročnega sodelovanja javnih zavodov z NVO pri posameznih programskih sklopih ali nalogah.

Pojasnilo: Zaradi zaostrene finančne krize se je treba v javnih zavodih lotiti postopnega zmanjševanja redno zaposlenih za nedoločen čas na tistih delovnih mestih, na katerih je to smiselno zlasti z vidika kakovostnega umetniškega ali strokovnega razvoja, obenem

pa mu je treba omogočiti, da z reorganizacijo dela in pridobivanjem dodatnih sredstev iz neproračunskih virov nadomesti izgubljene kadre. Ukrepi so usmerjeni v zagotovitev večje avtonomije javnih zavodov in kakovostno rast javnih storitev.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, sredstva EU.

Odgovornost: MK, MNZJU, MF in druga resorna ministrstva ter vodstva javnih zavodov in sindikati, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število redno zaposlenih v javnem sektorju v kulturi (2013: 6300; 2017: 6048);
- povečanje sredstev, pridobljenih iz drugih virov za 20 % do leta 2017;
- delež fleksibilnih zaposlitev se poveča za 30 % do leta 2017.

2. Večja pretočnost zaposlovanja med javnim in zasebnim sektorjem ter nevladnimi organizacijami.

Ukrepi:

- uvajanje fleksibilnih oblik zaposlovanja v javnih zavodih (projektno delo, zaposlovanje za določen čas in podobno),
- načrtno sodelovanje JZ z NVO in samozaposlenimi ter zasebnim sektorjem v kulturi pri določenih projektih ali nalogah,
- umestitev konkretnih sprememb delovanja javnih zavodov, ki se nanašajo na zgornja dva ukrepa, v njihove srednjeročne strategije razvoja in ustrezna sprememba ustanovitvenih aktov.

Pojasnilo: Glede narave dela v kulturnih ustanovah ter specifičnosti posameznih poklicev je nujna uvedba oziroma uresničevanje različnih oblik zaposlovanja in drugega projektnega vključevanja nezaposlenih in samozaposlenih tako v javnem kot zasebnem sektorju. Navedeni ukrepi ne bodo vplivali le na zaposljivost, temveč tudi na večjo pretočnost oseb med zasebnim in javnim sektorjem, obenem je to tudi konkreten korak v smer, da se uresničita cilja povečanja števila zaposlenih v NVO in samozaposlenih.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, sredstva EU.

Odgovornost: MK, MNZJU, MDDSZ, MIZŠ, lokalne skupnosti.

Kazalnika:

- število vključenih v javno financirane programe oz. projekte (zaposleni, samozaposleni, druge pogodbene vključenosti);
- delež fleksibilnih zaposlitev se poveča na 30 % do leta 2017.

Ukrep: udejanjanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij in prekvalifikacij.

Pojasnilo: V kulturi obstaja vrsta delovnih mest, za katera v Sloveniji ni programov formalnega šolskega izobraževanja. Zaposleni na takih delovnih mestih se dejansko

priučijo pri delu samem in ga obvladajo z izkušnjami, dopolnilnimi oblikami izobraževanja ter z izmenjavo znanja. Slovenija je za tovrstne poklice uvedla sistem pridobivanja javno veljavnih certifikatov poklicnih kvalifikacij. V katalogu doslej že uveljavljenih poklicnih kvalifikacij je navedenih okoli petnajst primernih za področja v kulturi. Zavzemali se bomo za njihovo razširitev. Za povečanje fleksibilnosti trga dela na področju kulture je nujen tudi razvoj sistema prekvalifikacij.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, sredstva EU.

Odgovornost: MK, MNZJU.

Kazalnika:

- število nacionalnih poklicnih kvalifikacij in prekvalifikacij;
- število delovnih mest v kulturi (2012: 23.503; 2017: povečanje za 5 %).

24. ZASEBNI SEKTOR

Zasebni sektor predstavlja presečišče kulturnih in tržnih dobrin in je bistven za večjo demokratičnost in dostopnost kulture.

Javni interes

Javni interes vključuje tudi izvajalce, ki so organizirani kot gospodarske družbe, a izvajajo kakovostne kulturne programe in projekte ter zagotavljajo dostopnost kulturnih dobrin. Zasebni sektor v kulturi se nanaša zlasti na področja, na katerih je kulturna dobrina hkrati tržna dobrina, na področje glasbene umetnosti, vizualne umetnosti, arhitekture, oblikovanja, kulturne dediščine, manjšega dela uprizoritvenih umetnosti, izrazito pa knjige ter avdiovizualne in filmske dejavnosti. Kakovostno in stabilno delovanje zasebnega sektorja v kulturi pomembno vpliva na položaj celotne kulture. S tega vidika se cilji Nacionalnega programa za kulturo usmerjajo na področju trga dela in zaposljivosti tudi v ta sektor in iščejo načine, kako spodbuditi zaposlovanje in ustvariti pogoje za bolj dinamično prehajanje zaposlenih med javnim sektorjem, NVO, samozaposlenimi in zasebnim sektorjem v kulturi.

Cilji in ukrepi

1. Večja zaposljivost v zasebnem sektorju v kulturi.

Ukrepa:

- prednostna podpora tistim kakovostnim programom in projektom, ki bodo povečali zaposljivost v kulturi,
- pri razvojnih projektih, ki se vežejo na razvoj kulturnega turizma ali kreativnih industrij, kot enega ključnih kriterijev uveljaviti število novih delovnih mest.

Pojasnilo: Na novo se oblikujejo ali dopolnijo javni razpisi za sofinanciranje kulturnih programov in projektov na način, da se podrobneje določijo vstopni pogoji za zagotavljanje obstoječega zaposlovanja ali novih zaposlitev. Normira se proračunsko

sofinanciranje stroškov dela (izvedbenega in ustvarjalnega sektorja) na način, da se zagotovi ustrezno plačilo izvedenega dela ob zagotovljenih paritetnih sredstvih prejemnika subvencije za izvedbo programa.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 800.000 €, sredstva EU.

Odgovornost: MK, JAK, SFC.

Kazalnika:

- število delovnih mest v kulturi (2012: 23.503; 2017: povečanje za 5 %);
- število podjetij, ki delujejo na področju kulture skladno s Standardno klasifikacijo dejavnosti in zaposlujejo več kot 1 zaposlenega.

SPREMEMBE ZAKONODAJE

Nacionalni program za kulturo kot temeljni strateški akt kulturne politike je pravo okolje, da se že pred konkretnim delom pri spremembah zakonodaje s področja kulture premislijo vsebinske premise in usmeritve posameznih normativnih sprememb. Javna razprava lahko na ta način vodi do kakovostnih zakonskih podlag ali izhodišč za spremembe zakonov, ki bodo temeljila na kar najširšem konsenzu stroke.

Smernice novega Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK)

Po desetih letih od uveljavitve ZUJIK-a, ki je v vmesnem obdobju doživel nekaj manjših sprememb, je postalo jasno, da je v marsikaterih poglavjih in določbah krovni kulturni zakon kot *lex specialis* normativnega delovanja slovenske kulture bodisi neprilagojen dejanskemu stanju bodisi nejasen v izvedbenem smislu. Kot dober se je izkazal v naslednjih poglavjih: pri zagotavljanju transparentnih postopkov financiranja in enakopravnejši dostopnosti do javnih sredstev, pri zaščiti in dostopnosti javne kulturne infrastrukture, pri vsaj delni udeležbi strokovne javnosti pri končnih odločitvah ter pri zaščiti in pozitivni obravnavi manjšinskih in ranljivih skupin. Da bi ZUJIK postal bolj sodoben, bolj prilagodljiv in predvsem odraz vseh deležnikov v kulturi, ga je treba napisati na novo.

Pri celoviti prenovi zakona je treba zasledovati naslednje cilje:

1. prenos dela odločanja s politične ravni na stroko (participacija civilne družbe): okrepitev vloge Nacionalnega sveta za kulturo kot najvišjega neodvisnega strokovnega telesa; uvedba dialoških skupin (za nevladne organizacije, za samozaposlene, za javni sektor, za zasebni sektor v kulturi) kot interesnih skupin vseh štirih producentskih oblik v kulturi za trajnejši dialog z ministrstvom in drugimi vladnimi resorji; uvedba posvetovalnega organa za trajni dialog in dialog z lokalnimi skupnostmi;
2. strokovne komisije kot zunanja posvetovalna telesa ministrstva dobijo tudi vlogo odločevalcev pri razdeljevanju javnih sredstev, s čimer se uveljavi odmik države od odločanja o kulturnih vsebinah;
3. večja avtonomija javnih zavodov v smeri prehoda na večletna financiranja;
4. sveti javnih zavodov v drugačni, tripartitni sestavi, z novo pristojnostjo in s tem večjo odgovornostjo, vodenjem postopkov za imenovanja direktorjev javnih zavodov;
5. reforma javnega sektorja v smeri večje avtonomnosti javnih institucij, večletnega financiranja kulturnega programa javnih zavodov in dolgoročnejšega načrtovanja programskih ciljev;
6. uvedba različnih modelov zaposlovanja in učinkovitejšega vodenja ter upravljanja javnih zavodov, reforma javnega sektorja kot zgolj en del novega modela umestitve trga dela v kulturi;
7. novo definiranje položaja nevladnih organizacij, samozaposlenih v kulturi ter zasebnega sektorja v kulturi.

Smernice za prenovu Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih

Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Ur. list RS, št. 30/06) – ZVDAGA, ki je bil sprejet leta 2006, je korenito posegel v prakso spremljanja

dokumentarnega in arhivskega gradiva in skrb za ohranjanje še pred prevzemom. Velik korak v tej smeri je bil predvsem tehnološki razvoj, ki je zahteval odziv arhivov in je rezultiral v poglavjih ZVDAGA o zajemu, hrambi in ravnanju z digitalnimi vsebinami. Veliki spremembi v zakonodaji je sledila prilagoditev v javnih arhivih, predvsem v Arhivu RS. Zahteve iz ZVDAGA so dosegle namen glede zavedanja in skrbi za pisno dediščino tako pri ustvarjalcih, kot tudi pri ponudnikih storitev. Po sedmih letih izkušenj in prakse se je pokazalo, da je treba nujno na nekaterih segmentih korigirati in posodobiti zakon. Od spomladi 2012 se je v široki razpravi začel pripravljati nov predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah ZVDAGA, s katerim se predlagajo spremembe na področju varstva arhivskega gradiva v digitalni obliki, ki so posledica napredka stroke in tehnološkega napredka, dopolnjuje se sedanja ureditev dostopnosti do arhivskega gradiva, urejata se hramba in varstvo lastnega arhivskega gradiva in odpirajo se možnosti razvoju in nadgradnji arhivske stroke.

Ob pripravi sprememb ZVDAGA pa so se na strokovni ravni odprli resni pogovori o nastajanju in spremljanju gradiva ter regulaciji nadzora klasičnega in digitalnega gradiva. Mnenja gredo tudi v smer, da bo razvoj na področju arhivske javne službe, informacijskih znanj ter novih tehnologij prerasel okvire ZVDAGA. Zato so prisotna tudi razmišljanja o dveh regulatornih zakonih, in sicer tako, da bi bilo v enem zakonu obravnavano arhivsko gradivo v vseh oblikah, v drugem zakonu ali pa z nadgradnjo zakona o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu pa varstvo elektronskega dokumentarnega gradiva v digitalni obliki. V naslednjem obdobju se bo v javni razpravi pojasnilo tudi vprašanje organiziranosti arhivske javne službe.

Smernice za spremembo Zakona o knjižničarstvu

Slovenska knjižničarska zakonodaja – od prvega samostojnega slovenskega zakona o knjižničarstvu iz leta 1961 prek Zakona o knjižničarstvu iz leta 1982 pa vse do aktualnega Zakona o knjižničarstvu iz leta 2001 – je sledila razvojnim trendom knjižničarstva v razvitih državah, za katere so med drugim značilni: enoten knjižnični sistem z vključitvijo vseh vrst knjižnic, uveljavljanje mednarodnih standardov in normativov za profesionalno izvajanje dejavnosti, uzakonjenost posebnih pogojev za ustanovitev (samostojnih) knjižnic, obstoj strokovnih svetovalnih teles ter podpiranje tako kulturnih kot izobraževalnih, strokovnih in znanstvenih potreb po informacijah. Aktualni Zakon o knjižničarstvu, ki ga je Državni zbor Republike Slovenije sprejel jeseni 2001, je uzakonil knjižnično javno službo in način njenega organiziranja ter financiranja. Kljub dejstvu, da je zakon zagotovil ustrezno pravno podlago za delovanje samostojnih knjižnic in izvajanje knjižnične javne službe, so bile pri njegovem izvajanju ugotovljene nekatere pomanjkljivosti, ki jih je treba odpraviti.

V preteklosti se je izkazalo, da je spreminjanje knjižničarskega zakona dolgotrajen postopek z zelo zahtevnimi usklajevanji. Zato in zaradi bojazni, da bi se ob odpiranju zakona spremenile določbe, ki so pomembne za zagotavljanje in financiranje knjižnične javne službe, je Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, ki je potrdil nabor potrebnih sprememb in dopolnitev zakona in prioritete njihovega spreminjanja, določil, da je treba zakon spreminjati postopno in tako preprečiti odstopanje sprememb in dopolnitev od načel in ciljev temeljnega zakona. Poglavitni cilj potrebnih sprememb in dopolnitev Zakona o knjižničarstvu je, da se s spremembami nekaterih določb, ki se nanašajo na strokovne knjižničarske delavce oz. bibliotekarski izpit in dovoljenje za vzajemno katalogizacijo, omogočijo večja strokovnost in boljše kompetence strokovnih delavcev,

ki opravljajo knjižnično javno službo. S spremembami bo treba tudi omogočiti prednostno upoštevanje pravil stroke in javnega interesa na področju knjižnične dejavnosti ter odpraviti nekatere administrativne ovire in ugotovljene postopkovne in besedilne nepravilnosti in pomanjkljivosti.

Smernice za spremembo Zakona o RTV Slovenija

V zakonu je treba prednostno ponovno opredeliti pravno podlago za določitev višine prispevka za programe in storitve RTV Slovenija, ki je sedaj sistemsko neustrezno določena v Zakonu o izvrševanju proračuna. Predlagamo spremembe v smeri, da se višina RTV-prispevka določi z vezavo na povprečno mesečno neto plačo zaposlenih v Republiki Sloveniji za preteklo koledarsko leto. Takšna ureditev bi RTV Sloveniji zagotovila neodvisen položaj od sprejemanja državnega proračuna, hkrati pa bi šlo za pravičnejšo rešitev od sedanje, saj bi se višina RTV-prispevka prilagajala ekonomskemu položaju neposrednih upravičencev do storitev RTV, ki tudi v večjem delu zagotavljajo sredstva za delovanje RTV Slovenije.

Trajno ureditev določitve višine prispevka bomo ob upoštevanju programske in poslovne avtonomije RTV Slovenija povezali tudi z zvišanjem odstotka od zbranega prispevka za programe in storitve RTV Slovenija, ki ga RTV Slovenija zagotavlja za izvedbo razpisa za sofinanciranje kinematografske produkcije nedovisnih producentov z dosedanjih dveh odstotkov na štiri odstotke. Kot obveznost javne službe RTV Slovenija bomo določili tudi finančno podporo dejavnostim programov posebnega pomena, in sicer v letni višini treh odstotkov zbranega RTV-prispevka za preteklo leto. Oba ukrepa sta predvidena v okviru izhodiščne sedanje višine RTV-prispevka.

Urediti želimo področje dejavnosti Oddajnikov in zvez, ki so sedaj del javne radiotelevizije. Gre za evropski unikum, v praksi pa takšna ureditev zaradi razvoja digitalnega oddajanja povzroča vrsto težav. Z rešitvijo, ki bi pomenila njihovo izločitev iz sistema RTV Slovenije, bi se Oddajnikom in zvezam omogočila hitrejši razvoj na različnih platformah elektronskih komunikacijskih omrežij in možnost svobodnega konkuriranja na trgu elektronskih komunikacij, prav tako bi se povečala transparentnost na področju določanja cen storitev.

Določiti želimo tudi pravno podlago, ki bo RTV Sloveniji omogočala uvedbo novih tematskih programov oziroma pomembnih novih storitev. S tem bi RTV Slovenija omogočili nadaljnji razvoj in možnost, da sledi trendom na področju javnih radijskih in televizijskih programov ter zagotovi večjo dostopnost vsebin za posamezne ciljne skupine poslušalcev in gledalcev.

Ob upoštevanju programske in poslovne avtonomije RTV Slovenija vidimo v RTV Slovenija tudi potencial odločnejšega akterja pri povečanju kinematografskega trga, trga avdiovizualnih ter medijskih storitev in razvoja neodvisnih producentov. S spremembami bi želeli ustvariti pogoje za večanje tega trga. Preveriti kaže možnost, da RTV Slovenija ustanovi svoje gospodarsko podjetje, na katerega prenese pristojnosti in lastna sredstva za (ko)produkcijo avdiovizualnih in kinematografskih del.

Smernice za spremembo Zakona o medijih

Temeljni zakoni na področju urejanja medijev v RS sta Zakon o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1), Zakon o medijih (ZMed) in Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah (ZAvMS). S sprejetjem ZAvMS leta 2011 je bil razveljavljen dobršen del ZMed, ki je urejal področje televizijskih programov. Vendar so v Zakonu o medijih še vedno ostala nekatere področja urejanja, ki zadevajo televizijske programe, ki bi jih bilo

s sistemskega vidika in zaradi učinkovitejšega izvajanja smiselno prenesti v ZAvMS. Zakon o medijih razumemo kot krovni zakon na področju medijev, ki bi moral urejati le bistvena in najnujnejša vprašanja ter za področje medijev pomeniti »malo medijsko ustavo«. Veljavni zakon je namreč preobširen in premalo pregleden, prav tako so nekatera njegova določila nesodobna – ali se ne izvajajo ali pa onemogočajo razvoj medijev. Zakon je zato treba modernizirati in aktualizirati.

Bistvene spremembe in dopolnitve Zakona o medijih vključujejo:

- posodobitev definicije medija, ki mora skladno z razvojem zajeti tudi nove medijske storitve in kot bistven element opredeliti tudi množičnost komuniciranja;
- redefinicijo javnega interesa v medijih (gl. tudi poglavje 11 Mediji – Javni interes);
- prenovo postopkov podeljevanja državnih pomoči medijem, z namenom doseganja ciljev, ki bodo ustrezali novi definiciji javnega interesa na področju medijev, in s tem zagotovitev optimalnih učinkov podelitve državnih pomoči medijem (gl. tudi poglavje Mediji – Cilji in ukrepi);
- odpravo obstoječih nezdružljivih dejavnosti v medijih, ki medijem onemogočajo izrabo pozitivnih sinergijskih učinkov;
- redefinicijo vloge in statusa programov posebnega pomena (gl. tudi poglavje Mediji – Cilji in ukrepi);
- ureditev tematskih radijskih in televizijskih programov;
- posodobitev postopka vpisa v razvid medijev;
- prenos določb, ki urejajo specifična vprašanja v zvezi z regulacijo televizijskih programov, v Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah.

Smernice za spremembo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1, Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/2011 in 90/2012)

Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1), ki je začel veljati 1. 3. 2008 in je do danes doživel nekaj najnujnejših sprememb in dopolnitev, velja v evropskem okolju za sodoben in napreden zakon, ki celovito ureja področje varovanja materialne in nesnovne (žive) kulturne dediščine na ozemlju RS, uveljavlja načelo sorazmernosti med javnim interesom in pravicami lastnikov ter prenaša določila relevantnih mednarodnih konvencij in evropskih direktiv v slovenski pravni red.

Upravna praksa in izkušnje, pridobljene z neposrednim izvajanjem posameznih določil, so opozorile na potrebo po zagotovitvi skladnosti pri uporabi posameznih nosilnih pojmov ter spremembah in dopolnitvah določenih členov, kar je pri tako obsežni in kompleksni zasnovi zakona neizogibno in pričakovano.

Sočasno s pripravo sprememb in dopolnitev ZVKD-1 poteka priprava predvidenih podzakonskih aktov, s katerimi bo odpravljen pomemben del pomislekov, ki se v javni razpravi pogosto pripisujejo domnevnim pomanjkljivostim matičnega zakona.

Osrednja področja sprememb in dopolnitev zakona vključujejo:

- noveliranje določb v zvezi z razpolaganjem in uporabo spomenikov,
- varstvo nepremične dediščine v prostoru,
- določitev postopka v primeru najdb dediščine med posegi,
- izdajanje soglasij za odstranitev dediščine,
- soglasja za odstranitev dediščine,
- organiziranost javne službe varstva premične dediščine in

- postopek prevlade druge javne koristi nad javno koristjo varstva kulturne dediščine in metodologijo določanja izravnalnih ukrepov,
- določbe v zvezi s strokovno usposobljenostjo izvajalcev specializiranih del varstva in
- zamenjavo pojma "živa dediščine" s pojmom "nesnovna dediščina".

Smernice za nov Zakon o knjigi (ZOK)

Slovenski založniški in knjigotrški trg se zadnja leta vztrajno krči, to se izraža v upadanju založniških standardov ter v skrajni fazi izginjanja knjigarn, ki sicer prodajo eno tretjino celotne knjižne produkcije. Slednje so zaradi preživetja primorane opuščati svojo tradicionalno vlogo in se počasi spreminjajo zgolj v vitrine s knjigami, nakupi pa potekajo drugje. Prvi korak v smeri pripoznanja pomembnosti knjigotrštva in založništva v celotni knjižni verigi je storjen s predlaganimi spremembami in dopolnitvami Zakona o javni agenciji za knjigo Republike Slovenije, ki v svet agencije umešča predstavnike vseh členov verige knjige, se pravi tudi založnikov, knjižnic in knjigotržcev. Zakon o knjigi predstavlja naslednji korak k bolj celovitemu pristopu urejanja problematike knjižnega trga, saj želimo z njim ob upoštevanju ekonomskih in kulturnih vidikov zagotoviti ravnotežje tega področja, predvsem pa široko dostopnost knjig in enakopravnost kupcev. Osrednja predlagana rešitev je institut enotne cene knjige. Enotna cena knjige je na platnice knjige odtisnjena s strani založnikov določena maloprodajna cena, ki velja enotno na celotnem knjižnem trgu v določenem obdobju. Gre za evropsko primerljiv pravni pristop, ki založnikom omogoča dolgoročneje stabilnejši produkcijski cikel, s tem pa tudi večjo raznovrstnost novih naslovov. S tem pristopom knjigarne postajajo osrednji prostori za prodajo knjig in razvijanje knjižne kulture.

INVESTICIJE NA PODROČJU KULTURE

Sodobna kulturna infrastruktura kot pogoj razvoja področja.

Javni interes

Javni interes na področju investicij v kulturne spomenike in v javno kulturno infrastrukturo vključuje zagotavljanje prostorskih pogojev za izvajanje kulturnih dejavnosti in izboljšanje dostopnosti do kulture. Poleg tega vključuje celostno ohranjanje kulturnih spomenikov (prenova, upravljanje in oživljanje). Javni interes države se uresničuje s podporo investicijam v kulturne spomenike v državni, občinski in zasebni lasti ter s podporo vlaganjem v kulturno infrastrukturo.

1. Predlog ključnih investicij v javni kulturni infrastrukturi v državni lasti.

Št.	Objekt	Pojasnilo	Ocenjena vrednost investicije	Predviden začetek del	Odgovornost
1.	NUK II	NUK deluje v Plečnikovi zgradbi na Turjaški ulici ter v najetih prostorih na obrobju mesta, ki ne ustrezajo niti potrebam sodobne knjižnične dejavnosti niti potrebam današnjih uporabnikov knjižnice. Knjižnična skladišča, v katerih je shranjena slovenska pisna kulturna dediščina, bodo v kratkem zapolnjena (prostora je predvidoma največ do konca leta 2014), zato je treba v najkrajšem možnem času zagotoviti pogoje za začetek gradnje.	50.000.000 €	2015	MIZŠ
2.	Umetniške akademije	V okviru sredstev, namenjenih visokemu šolstvu, MK podpira projekt, ki bo izboljšal prostorske, materialne in organizacijske pogoje izobraževanja za umetniške poklice na umetniških akademijah. Prostorski pogoji morajo zagotavljati kvalitetno izobraževanje, saj bodo le tako doseženi cilji usposobljenosti, znanja, spretnosti in kompetenc, ki omogočajo učinkovitejše vključevanje mladih na trg delovne sile. V letu 2014 bodo MIZŠ, MK in Univerza v Ljubljani opredelili realen in uresničljiv obseg investicije.	140.000.000 €	2017	MIZŠ

3.	Grad Grm v Novem mestu	Za opravljanje temeljne dejavnosti arhivi potrebujejo ustrezne poslovne prostore in depoje za hrambo gradiva. Brez tega, še zlasti brez depojev, arhivi naloge opravljajo le v omejenem obsegu, vedno bolj je ogroženo tudi varstvo arhivskega gradiva kot kulturnega spomenika. Prostori, ki jih uporabljajo nekateri arhivi za svojo dejavnost so neustrezni, z neprimernimi klimatskimi razmerami, oziroma so zapolnjeni z gradivom. V letu 2010 je Ministrstvo za kulturo odkupilo grad Grm, kjer imata že sedaj prostore javna zavoda – ZAL in ZVKDS. Prostore je nujno potrebno adaptirati, zaradi prostorske stiske pa je predvidena tudi gradnja prizidka za depoje.	10.000.000 €	2014	MK
4.	Pokrajinski arhiv Maribor (PAM)	Pokrajinski arhiv Maribor hrani arhivsko gradivo v osmih arhivskih depojih, ki so na različnih lokacijah. Poleg dveh lokacij v Mariboru ima depoje še v Enoti za Prekmurje v Dolini pri Lendavi in Enoti za Koroško na Ravnah na Koroškem. Trenutno stanje depojev na lokacijah v Mariboru je neustrezno in zahteva takojšnjo rešitev. Najbolj problematično je varstvo gradiva na lokaciji na Jadranski, kjer se v najetih depojih hrani večina arhivskega gradiva in kjer ni mogoče zagotoviti ustreznih pogojev glede na standarde materialnega varstva (nestabilna temperatura, previsoka relativna vlažnost, zamakanje strehe...).	12.000.000 €	2015	MK
5.	Zgodovinski arhiv Ljubljana (ZAL) Kvedrova 9	Ljubljanska enota ZAL ima arhivska skladišča na štirih lokacijah, ki so v glavnem v celoti zastareli in delno popolnoma neprimerni (problematična je nosilnost – statika objekta, zaradi starosti in načina gradnje sta neustrezni temperatura in vlaga). Arhivsko gradivo je v teh depojih	3.500.000 €	2015	MK

		močno ogroženo, ponekod že celo načeto. Poleg tega so obstoječi neprimerni depoji na teh dveh lokacijah že polni.			
6.	Zgodovinski arhiv Ljubljana (enota Kranj)	Odkup prostorov v Globusu – ureditev depojev	1.500.000 €	2014	MK
7.	Kompleks Roška	Objekt na severnem delu nekdanje vojašnice na Roški je bil s sklepom Vlade RS namenjen uporabnikom s področja kulture - Arhivu RS (ARS), Restavratorskemu centru RS (RC) in Zgodovinskemu arhivu Ljubljana (ZAL). Do sedaj sta bila obnovljena in predana v upravljanje vzhodni trakt (za ARS) in zahodni trakt (za RC). Sanacija severnega trakta je tudi zaradi dotrajanosti in ogroženosti nujna, predvsem pa bi se s tem rešil velik problem zagotavljanja prostorov za potrebe Arhiva RS.	15.000.000 €	2015	MK
8.	Pokrajinski arhiv Nova Gorica	Odkup dodatnih prostorov	465.800 €	2014	MK
9.	Pokrajinski arhiv Koper (PAK)	V Pokrajinskem arhivu Koper bodo glede na predvidene prevzeme arhivskega gradiva depoji polni v letu 2012, od leta 2013 ne bodo mogli več prevzemati gradiva zaradi pomanjkanja prostora. Zaradi nezadostnih kapacitet je PAK že izrazil potrebo po dodatnih skladiščnih prostorih.	1.800.000 €	2016	MK
10.	Prirodoslovni muzej Slovenije	Prirodoslovni muzej Slovenije si deli prostore z Narodnim muzejem v objektu na Prešernovi cesti. Zaradi utesnjenosti zavod ne more razvijati svoje dejavnosti, onemogočena in otežena je hramba in prezentacija eksponatov. Predvidena je novogradnja na lokaciji Biološkega središča.	9.000.000 €	2015	MK
11.	Park vojaške zgodovine Pivka v Pivki	Glede na stanje in pomanjkanje depojev v muzejih je bil ministrstvu za potrebe depojev Tehnične-	3.100.000 €	2014	MK

	- objekt 6	ga muzeja in Muzeja novejšje zgodovine dodeljen objekt v nekdanji vojašnici v Pivki.			
12.	Arboretum Volčji Potok	Arboretum Volčji Potok kot kulturni spomenik državnega pomena z velikim obiskom sprejema obiskovalce z dotrajanim, nefunkcionalnim in programsko neprimernim vstopnim objektom, ki ne omogoča nadzora vstopa, podajanje prvih informacij, sanitarni del je nefunkcionalen. Trenutno je pristava doživljajsko in programsko odtujena obiskovalcem. Z novogradnjo - novo oranžerijo - bo Arboretum obiskovalcem ponudil botanični program za mrzlo polovico leta. Oranžerija hkrati služi kot strežni in prireditveni prostor. S tem se osvobodi preostali del parka pritiska komercialnih prireditev in drugemu tipu obiskovalcev ponudi intimnejše doživetje drugih ambientov.	1.620.000 €	2014	MK
13.	SNG Drama Ljubljana	V Mali Drami je nujno potrebno zagotoviti pogoje za varno in nemoteno delo zaposlenih in zagotoviti varnost za obiskovalce predstav. Objekt ne izpolnjuje osnovnih požarno varnostnih in evakuacijskih pogojev, dotrajana je elektroinštalacija, strojne inštalacije so na robu funkcionalnega obratovanja, nujna je zamenjava dvigal. Kljub temu, da je v načrtu celovita obnova Drame, je poseg za nemoteno delovanje zavoda nujen. Prva faza bo izvedena v letu 2013.	1.570.000 €	2016	MK
		Objekt SNG Drama Ljubljana je v celoti v zelo slabem stanju. Pogoji za delo so izredno težki, prostori so vlažni, higiensko in varnostno neprimerni, stene so razpokane, oprema je zastarela, dotrajana in delno uničena, manjka vadbenih prostorov. Objekt je energetsko potraten, v prostorih ni mogoče	20.000.000 €	2016	MK

		zagotoviti primernih klimatskih pogojev, obnova je nujno potrebna. V naslednjem obdobju bomo skupaj s stroko preučili potrebo po izgradnji nove stavbe za SNG Drama Ljubljana.			
14.	Metelkova – objekt 6	Objekt 6 je zadnji še neobnovljeni objekt v kompleksu Metelkova - južni del, ki je zaradi dotrajanosti prenove nujno potreben. Predviden je za potrebe NVO.	3.500.000 €	2014	MK
15.	Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO)	Obnova Fužinskega gradu ni bila dokončana in MAO nima prostorov za postavitev stalne zbirke in depojev. Investicija je nujna za izvrševanje osnovnega poslanstva MAO.	4.000.000 €	2017	MK
16.	Tehniški muzej Slovenije	Obnoviti je treba kompleks Bistra, ki je zelo dotrajan. V pritličju in prvem nadstropju so razstavnici prostori in restavratorske delavnice, namembnost teh prostorov se tudi po prenovi ne bo spremenila. Na podstrešju so trenutno depoji, ki ne dosegajo minimalnih muzejskih standardov, po prenovi pa bo del prostorov namenjen novim razstavam. V celoti bo na podstrešju gradu možno pridobiti cca 2000 m ² novih uporabnih prostorov.	7.000.000 €	2017	MK
17.	Samostan Kostanjevica - Galerija Božidar Jakac	Investicija poteka že več let, za zaključek gradbene prenove prelature je treba zagotoviti sredstva za obrtniško-inštalacijska dela, za notranja vrata in tlake ter za opremo. Treba je urediti park Forma Viva.	3.519.152 €	2016	MK
18.	SNG Maribor	Zaradi dotrajanosti infrastrukture v SNG Maribor so nujne energetska in tehnična sanacija celotne stavbe ter posodobitev odrske tehnike.	5.400.000 €	2017	MK
19.	Slovenska filharmonija	Nujna je energetska sanacija objekta Slovenske filharmonije. S tem bodo zagotovljeni tehnični pogoji za izvedbo vrhunskih programov.	600.000 €	2017	MK
20.	Cankarjev dom	Nujno potrebno je izboljšanje prostorskih in tehničnih pogojev	600.000 €	2017	MK

		za izvedbo vrhunskih programov javnega in nevladnega sektorja ter energetska sanacija objekta.			
21.	Slovenski gledališki muzej	Zagotovitev prostorov za delovanje in depoje	2.000.000 €	2017	MK
22.	Slovenski šolski muzej	Zagotovitev prostorov za delovanje in depoje	2.000.000 €	2017	MK
23.	Narodni muzej Slovenije	Prenova matične stavbe na Prešernovi 20	15.000.000 €	2017	MK

2. Ključne investicije v kulturne spomenike v državni lasti.

Št.	Objekt	Pojasnilo	Ocenjena vrednost investicije	Predviden začetek del	Odgovornost
1.	Pišece - grad (EŠD 524)	Obnova gradu in parka	5.000.000 €	2013	MK
2.	Snežnik - pristave gradu Snežnik (EŠD 670)	Obnova gradu in parka	3.000.000 €	2013	MK
3.	Topilnica rudnika živega srebra IDRIJA (EŠD 7460)	Celostna prenova in oživljanje topilnice rudnika živega srebra in geopark	4.600.000 €	2014	MK, MGRT
4.	Kras: Lipica, Škocjan	Celostna prenova in oživljanje	15.000.000 €	2014	MK, MKO, MGRT
5.	Negova - grad (EŠD 484)	Obnova gradu – III. faza	8.000.000 €	2015	MK
6.	Dornava - Dvorec Dornava (EŠD 7876)	Obnova dvorca in parka	8.000.000 €	2015	MK
7.	Socerb – Grad (EŠD 671)	Obnova in oživljanje gradu	2.000.000 €	2014	MK
8.	Bled – Grad (EŠD 24)	Izboljšati dostopnost do gradu	4.000.000 €	2014	MK
9.	Ptuj – grad Turnišče (EŠD 792) Ptuj – park gradu Turnišče (EŠD 7930)	Obnova in oživljanje gradu in parka	5.000.000 €	2016	MK, MIZŠ
10.	Palača Apollonio – Piran	Obnova prostorov za ZVKDS	4.000.000 €	2017	MK

11.	Dvor pri Žužemberku – območje nekdanje Auerspergove železarne (EŠD 8120)	Celovita obnova	4.000.000 €	2017	MK
12.	Leskovec pri Krškem – območje gradu Šrajbarski Turn (EŠD 8772)	Celovita obnova gradu	6.000.000 €	2017	MK

3. Evidentiranje investicij v občinsko javno kulturno infrastrukturo, ki presega lokalni pomen, ter kulturne spomenike v lasti občin.

Ministrstvo bo podpiralo tudi investicije v javno kulturno infrastrukturo ter obnovo kulturnih spomenikov, ki so v lasti občin in presegajo lokalni pomen. Opredeljena prednostna merila za izbor investicij v občinsko javno kulturno infrastrukturo in občinske kulturne spomenike, ki presegajo lokalni pomen, so naslednja:

- zagotovljen sofinancerski delež občine,
- pripravljenost projekta oziroma investicije za takojšnji začetek izvedbe (izdelana investicijska in projektna dokumentacija, pridobljeno gradbeno dovoljenje),
- skladnost ciljev investicije s cilji Nacionalnega programa za kulturo,
- multiplikacijski učinki projekta oziroma investicije na razvoj širšega okolja (kot na primer prispevek projekta k ustvarjanju delovnih mest, h gospodarskemu, posebej turističnemu sektorju, k razvoju urbanih središč, razvoju podeželja ter varovanju okolja),
- pridobitev novih površin za kulturne dejavnosti.

Ministrstvo bo za izbor posameznih investicij, ki presegajo lokalni pomen, izvedlo javne razpise, v katerih bo podrobneje določilo in razdelalo merila. Preseganje lokalnega pomena se bo ugotavljalo izkjučno preko izvedbe javnih razpisov. Glede na trenutno znane načrtovane investicije lokalnih skupnosti, stanje projektne dokumentacije in opredeljena prednostna merila, ministrstvo na seznam investicij, ki bi lahko presegale lokalni pomen, uvršča naslednje projekte:

Št.	Občina	Vrsta kulturne infrastrukture	Ocenjena vrednost	Predviden zaključek del
1.	Ajdovščina	Stolp 8 in grajski vrt (novogradnja in rekonstrukcija)	1.792.700 €	2017
2.	Bled	Območje grajskega hriba z vzpostavitvijo muzejsko doživljajskega centra v Grajski pristavi	4.000.000 €	2016

3.	Brežice	Grad (celovita obnova – 3. in 4. faza)	7.000.000 €	2020
4.	Celje	Muzej – Knežji dvorec (rekonstrukcija)	6.262.092 €	2015
5.	Grad	Ureditev grajske pristave (rekonstrukcija)	2.400.000 €	2017
6.	Jesenice	Ruard – Buccellinijeva graščina na Savi (celovita obnova)	2.500.000 €	2015
7.	Komen	Grad Štanjel (obnova)	4.000.000	2020
8.	Krško	Valvasorjeva knjižnica Krško (novogradnja)	6.600.000 €	2017
		Spodnji grad Brestanica (celovita obnova)	4.000.000 €	2020
9.	Ljubljana	Center Rog (rekonstrukcija/gradnja)	15.000.000 €	2016
		Galerija Cukrarna (rekonstrukcija/gradnja)	15.000.000 €	2016
		Ljubljanski grad (rekonstrukcija/gradnja)	14.000.000 €	2017
		Poletno gledališče Križanke (rekonstrukcija/gradnja)	5.000.000 €	2017
		Švicarija – rezidenčni center (rekonstrukcija/gradnja)	3.540.000 €	2016
		Muzej Plečnikova hiša (rekonstrukcija/gradnja)	2.799.273 €	2015
		Vila Čira čara – kulturni center za otroško ustvarjalnost	2.226.041 €	2016
10.	Maribor	Mariborska knjižnica (rekonstrukcija/delno novogradnja)	21.863.000 €	2016
		Umetnostna galerija Maribor (novogradnja)	20.350.933 €	2016
		KC Pekarna Gustaf, MC in okolje (rekonstrukcija/novogradnja)	6.058.956 €	2016
		Mariborski grad (obnova)	4.000.000 €	2016
11.	Pivka	Park vojaške zgodovine (celovita obnova)	4.000.000 €	2015
12.	Ptuj	Dominikanski samostan – kongresno kulturna dvorana (rekonstrukcija)	4.200.000 €	2013
13.	Radovljica	Knjižnica (novogradnja)	3.180.000 €	2014

14.	Selnica ob Dravi	Kulturni dom s knjižnico (novogradnja)	3.191.789 €	2014
15.	Škofja Loka	Škofjeloški grad (obnova)	2.000.000 €	2020
16.	Vipava	Lanthierijeva graščina (nadaljevanje obnove, II. faza)	7.929.784 €	2015

Seznam se bo dopolnjeval glede na rezultate javnega razpisa, s katerim se bo ugotovilo izpolnjevanje kriterijev preseganja lokalnega pomena.

4. Podpora obnovam kulturnih spomenikov lokalnega pomena.

Ministrstvo za kulturo bo z javnimi razpisi v obdobju 2014 do 2017 podpiralo projekte obnov kulturnih spomenikov lokalnega pomena.

KULTURNI PROJEKTI ZNOTRAJ FINANČNE PERSPEKTIVE EU 2014-2020

Sredstva evropske kohezijske politike 2014–2017 bodo eden ključnih virov za uresničevanje posameznih ciljev Nacionalnega programa za kulturo 2014–2017. Glede na finančno perspektivo, ki se izteče z letom 2013, se prihodnja finančna perspektiva bistveno bolj kot na investicijske projekte osredotoča na projekte, ki imajo učinek na dvig konkurenčnosti, gospodarsko rast in večanje števila zaposlenih ter razvoj človeških virov.

Ministrstvo za kulturo se v operativnem programu kot izvedbenem dokumentu razvojnega načrtovanja na področju evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 z ukrepi povezuje z naslednjimi prednostnimi naložbami EU:

- dostop do zaposlitve za iskalce zaposlitve in neaktivne ljudi, vključno z lokalnimi zaposlitvenimi pobudami in podporo za mobilnost delavcev,
- krepitev dostopnosti vseživljenjskega učenja, izpopolnjevanje spretnosti in kompetenc delovne sile ter povečevanje odzivnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja na potrebe trga dela,
- trajno vključevanje mladih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposabljujejo, na trg dela,
- spodbujanje naložb podjetij v raziskave in inovacije, razvoja izdelkov in storitev, prenosa tehnologije, socialnih inovacij in aplikacij javnih storitev, povpraševanja, mreženja, grozdov, platform in odprtih inovacij v mala in srednje velika podjetja prek pametne specializacije,
- podpiranje tehnoloških in uporabnih raziskav, pilotskih linij, ukrepov za zgodnje validiranje izdelkov, naprednih proizvodnih zmogljivosti in začetne proizvodnje na področju ključnih spodbujevalnih tehnologij ter razširjanje tehnologij za splošno uporabo,
- spodbujanje podjetništva, zlasti z omogočanjem lažje gospodarske izrabe novih idej in spodbujanjem ustanavljanja novih podjetij,
- socialno podjetništvo,
- varstvo, promocija in razvoj kulturne dediščine ter mreženje kulturnih in dediščinskih potencialov,
- podpora energetske učinkovitosti in uporabi obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi in stanovanjskem sektorju,
- varstvo biotske raznovrstnosti in tal ter spodbujanje ekosistemskih storitev, vključno z omrežjem NATURA 2000 in zelenimi infrastrukturami,
- aktivacija v okviru spodbujanja socialnega vključevanja in boja proti revščini,
- naložbe v institucionalne zmogljivosti ter v učinkovitost javne uprave in javnih storitev za zagotovitev reform, boljše zakonodaje in dobrega upravljanja,
- krepitev aplikacij IKT za e-upravo, e-učenje, e-vključevanje, e-kulturo, e-zdravje, e- socialno varstvo in e-prostor.

Skladno s temi usmeritvami Nacionalni program za kulturo vključuje razvojne cilje, ki se nanašajo na:

- večanje zaposljivosti na področju kulture (samozaposleni, NVO, zasebni sektor v kulturi) in večanje deleža projektnih zaposlitev v javnih zavodih (poglavje o trgu dela v kulturi),
- povečanje usposobljenosti in mobilnosti ter zagotovitev vseživljenjskega učenja na področju kulture (poglavje o kulturno umetnosti vzgoji),
- izboljšanje dostopnosti kulture na celotnem ozemlju in za vse ljudi v povezavi z IKT-razvojem in razvojem digitalizacije (velik del področnih ciljev),
- krepitev in mreženje kulturnih razvojnih potencialov ter dvig kakovosti življenja, pametne in trajnostne rasti (poglavje o digitalizaciji),
- krepitev podjetništva na področju kulturnih in kreativnih industrij (poglavji o kulturnih in kreativnih industrijah, področni cilji),
- krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij na področju kulture (poglavje o kulturni dediščini ter digitalizaciji),
- investicije v javno kulturno infrastrukturo in kulturne spomenike, ki bodo generirali večjo dostopnost kulturnih vsebin in nove razvojne programe ter povečevali zaposljivost.

Nacionalni program za kulturo prinaša razvojne cilje in ukrepe, s katerimi poskuša spodbuditi razvojne potenciale države na različnih področjih in kulturo vzpostaviti kot enega ključnih dejavnikov razvoja posameznika in družbe. Zato je del ciljev (arhitektura, kreativne industrije, kulturne industrije, kulturni turizem ipd.), ki imajo v svojem izhodišču umetnost ali kulturno ustvarjalnost za svoj temelj ali bistveno sestavino, naravnano izrazito medresorsko in razvojno. Področje kulture bo v naslednjem obdobju prevzelo pobudo pri uresničevanju teh ciljev in skrbelo za njihovo uresničevanje. Zato je nova evropska kohezijska politika priložnost tako za področje kulture, da vzpostavi notranje razvojne premike, kot tudi za državo, da spodbudi razvoj kreativnosti in poveča gospodarsko rast.

SEZNAM KRATIC

ACS – Andragoški center Slovenije

ARRS – Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS

BK – bralna kultura

DEKD – Dnevni evropske kulturne dediščine

EGP – Evropski gospodarski prostor

ESS – Evropski socialni sklad

ICOMOS – International Council on Monuments and Sites

IKT – informacijsko-komunikacijske tehnologije

IZUM – Inštitut informacijskih znanosti Maribor

JAK – Javna agencija za knjigo RS

JSKD – Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

KD – Kulturna dediščina

KKI – Kreativne in kulturne industrije

KU – kulturna ustanova

KUV – Kulturno-umetnostna vzgoja

MDDSZ – Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS

MF – Ministrstvo za finance RS

MGRT – Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo RS

MIZŠ – Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS

MK – Ministrstvo za kulturo RS

MKO – Ministrstvo za kmetijstvo in okolje RS

MNZJU – Ministrstvo za notranje zadeve in javno upravo RS

MOP – Ministrstvo za okolje in prostor RS

MZIP – Ministrstvo za infrastrukturo in prostor RS

MZZ – Ministrstvo za zunanje zadeve RS

NFM – Norveški finančni mehanizem

NUK – Narodna in univerzitetna knjižnica

NVO – nevladne organizacije

PI – Pedagoški inštitut

SE – Svet Evrope

SFC – Slovenski filmski center

SKICA - Slovenski kulturno-informacijski center

SME – Stara mestna elektrarna

Spirit - Javna agencija RS za spodbujanje podjetništva, inovativnosti, razvoja, investicij in turizma

TKD – Teden kulturne dediščine

UIL – Urad RS za intelektualno lastnino

UKM – Univerzitetna knjižnica Maribor

UKOM – Urad vlade RS za komunikacije

VIZ – vzgojno-izobraževalni zavod

VŽU – vseživljenjsko učenje

ZAPS – Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije

ZRSŠ – Zavod RS za šolstvo

ZVKDS – Javni zavod RS za varstvo kulturne dediščine